

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PRÁVNICKÁ FAKULTA

VOJTĚCH BEDNAŘÍK

**POHLEDÁVKY V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ,
JEJICH PŘIHLAŠOVÁNÍ
A ODPOVĚDNOST INSOLVENČNÍHO VĚŘITELE**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

OLOMOUČ 2011

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Pohledávky v insolvenčním řízení, jejich přihlašování a odpovědnost insolvenčního věřitele* zpracoval sám a uvedl jsem všechny použité prameny.

Dne 30. 7. 2011

Vojtěch Bednařík

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych rád poděkoval všem, kteří mi poskytli oporu při tvoření diplomové práce. Za obětavost, korekce a odborné vedení zejména vedoucí diplomové práce paní JUDr. Renátě Šínové, Ph.D.

Já, Vojtěch BEDNAŘÍK, autor diplomové práce na téma *Pohledávky v insolvenčním řízení, jejich přihlašování a odpovědnost insolvenčního věřitele*, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Knihovna UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č.121/2002 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

Vojtěch Bednařík

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- IZ - z. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),
ve znění pozdějších předpisů
- OZ - z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ObchZ - z. č. 512/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- OSŘ - z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- ZKV - z. č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Úvod.....	8
1. Příhláška pohledávky.....	10
1.1. Jiné způsoby uplatnění pohledávky.....	11
1.2. Účinky přihlášky na promlčení	12
1.3. Lhůta k přihlášení pohledávky	12
1.4. Forma přihlášky.....	14
1.5. Náležitosti přihlášky.....	15
1.5.1. Důvod vzniku pohledávky	16
1.5.2. Výše pohledávky	17
1.5.3. Příslušenství pohledávky a smluvní pokuta	18
1.5.4. Shrnutí	19
1.6. Následky podání vadné či neúplné přihlášky	19
1.7. Odmítnutí přihlášky.....	21
1.8. Zpětvzetí přihlášky	22
2. Přezkumné řízení, popírání pohledávek	23
2.1. Seznam pohledávek.....	23
2.1.1. Stanovisko správce a vyjádření dlužníka	24
2.1.2. Zveřejnění seznamu.....	25
2.2. Termín a předvolání k přezkumnému jednání.....	25
2.3. Popěrný úkon.....	27
2.3.1. Popěrný úkon dlužníka.....	27
2.4. Popření nevykonatelné pohledávky	28
2.5. Popření vykonatelné pohledávky	30
2.6. Incidenční spor o pravost, výši nebo pořadí pohledávky	31
2.7. Popěrné právo věřitelů	31
2.7.1. Proces schvalování insolvenčního zákona	32
2.7.2. Posouzení úpravy z hlediska její ústavnosti	33
2.7.3. Forma, lhůta a náležitosti popěrného úkonu	36
2.7.4. Účinky popření přihlášeným věřitelem	37
2.7.5. Předcházení zneužití popěrného práva	38
3. Uspokojení nezajištěných věřitelů	40
3.1. Uspokojení pohledávek v konkursu	42
3.2. Uspokojení pohledávek v reorganizaci	45
3.3. Uspokojení pohledávek při oddlužení.....	48
3.4. Neuplatněné a neuspokojené pohledávky	50
4. Pohledávky za majetkovou podstatou a postavené jim na roveň	53
4.1. Vymezení pohledávek za majetkovou podstatou	53
4.2. Vymezení pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou	58
4.3. Uspokojení zapodstatových pohledávek	59
4.3.1. Úprava zapodstatových pohledávek v konkursu.....	61
4.3.2. Úprava zapodstatových pohledávek v reorganizaci	62
4.3.3. Úprava zapodstatových pohledávek v oddlužení	64

5. Započtení	65
5.1. Podmínky pro započtení.....	65
5.1.1. Pohledávky vyloučené ze započtení.....	65
5.1.2. Splatnost pohledávek při započtení.....	66
5.2. Započtení v insolvenčním řízení.....	68
5.2.1. Nepřípustnost započtení v insolvenčním řízení.....	69
5.2.2. Nová úprava započtení provedená „krizovou“ novelou.....	70
5.2.3. Procesní stránka započtení v insolvenčním řízení.....	71
5.3. Závěrem k započtení.....	72
Závěr	73
Použitá literatura	76
Summary	83
Abstrakt	85
Klíčová slova	87

Úvod

Když jsem hledal vhodné téma na diplomovou práci, zaujala mne nová úprava úpadkového práva a to z následujících důvodů. Po předchozím studiu jsem byl s touto aktuální problematikou seznámen pouze minimálně a při bližším zkoumání jsem zjistil, že v sobě spojuje procesněprávní a hmotněprávní odvětví, zejména pak různorodé instituty závazkového práva. To pro mne představovalo výzvu a možnost rozšířit a prohloubit své znalosti, které pro mne budou do budoucna přínosem. Dříve či později může být každý subjekt právních vztahů vystaven tíživé ekonomické situaci, tím spíše v době ekonomické krize.

Nakonec jsem se rozhodl zvolit si z rozmanité škály možností, které insolvenční zákon nabízí, jeho ústřední téma. Existence pohledávky, tedy nesplněného dluhu, je nejen předpokladem pro úpadek dlužníka, ale i podmínkou pro zahájení insolvenčního řízení, jehož účelem je alespoň částečně pohledávky uspokojit a uspořádat tak majetkové vztahy všech úpadkem dotčených osob. Pohledávka je obecný pojem, který v sobě zahrnuje všechna práva na plnění, které vznikly na základě právních úkonů, protiprávního jednání či ze zákona. Jednotlivé pohledávky mají různorodé vlastnosti, se kterými musí insolvenční zákon počítat. Aby insolvenční řízení proběhlo spravedlivě, musí být pohledávky rozděleny do kategorií. Insolvenční zákon zejména rozlišuje pohledávky nezajištěných věřitelů, pohledávky zajištěné majetkem dlužníka, a pohledávky, které mají v insolvenčním řízení přednostní právo na uspokojení.

Vzhledem k danému rozsahu diplomové práce nelze postihnout vyčerpávajícím způsobem všechny druhy pohledávek a proto jsem se zaměřil pouze na uplatnění, přezkum a uspokojení obecných nezajištěných pohledávek a pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň, aniž bych tam, kde jsem to nepovažoval za podstatné pro další výklad, popisoval notoriety a samotný průběh insolvenčního řízení.

V první kapitole se zabývám přihláškou pohledávky, jejími náležitostmi, formou a procesními úkony, které s ni souvisí. Právě tuto problematiku začala judikatura fakticky dotvářet jako první již od účinnosti insolvenčního zákona. Z tohoto důvodu se v této kapitole věnuji závěrům, které vplynuly z rozhodovací praxe především Vrchních soudů, přičemž přiznávám, že bez vlastních praktických zkušeností k nim jen těžko můžu zaujmout kvalifikované stanovisko.

Druhá kapitola je zaměřena na přezkum pohledávek a všechno co s tím souvisí. Zkoumaná úprava prošla nedávno v souvislosti s nálezem pléna Ústavního soudu ČR *PL. ÚS 14/10* změnami, které mají zásadní vliv na mechaniku insolvenčního řízení a chování jeho účastníků. Stěžejním tématem této kapitoly tak je zavedení popěrného práva věřitelů.

Třetí kapitola obsahuje popis paralelního procesu zjišťování majetkové podstaty, který ústí v uspokojení obecných věřitelů podle jednotlivých způsobů řešení úpadku. Přestože se může zdát, že při oddlužení nebo reorganizaci, nehraje zjištění majetkové podstaty žádnou roli, opak je pravdou. Rozsah majetkové podstaty je zásadním vodítkem pro rozhodování věřitelů při volbě způsobu uspokojení jejich pohledávek.

Ve čtvrté kapitole se pokouším o komplexní posouzení úpravy pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň, jak ve světle úpravy insolvenčního zákona, tak v rovině mimoinsolvenční.

Poslední, pátá kapitola řeší problematiku započtení pohledávek. Započtení považuji za klíčový institut, který umožňuje dlužníkovi a jeho věřitelům jednat způsobem, který směřuje k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení. Dochází ke střetu dvou zásad insolvenčního řízení, a to zásady ochrany práv nabytých v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení a zásady poměrného uspokojení věřitelů.

Za cíl, který je společný pro všechny kapitoly, si kladu najít problematická či nejednoznačná ustanovení, podrobit je zkoumání a vyvodit příslušné závěry, přičemž užívám zejména deduktivní, analytickou a deskriptivní vědeckou metodu. Vycházím zejména z názorů odborníků a ze soudní judikatury. Zjištěné poznatky se snažím uvádět do souvislostí spolu s vlastním názorem. V menší míře využívám komparace s předchozí právní úpravou.

1. Přihláška pohledávky

Stručná definice přihlášky pohledávky je uvedena v § 2 písm. g) IZ. Přihláška pohledávky je procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení. Jak konstatoval Nejvyšší soud ČR, jakkoli nejde o podání, kterým se zahajuje insolvenční řízení, lze přihlášku označit za podání, jímž se zahajuje řízení ohledně věřitele o uspokojení uplatňovaného nároku¹. Tento závěr lze opřít o ustanovení § 109 písm. a IZ, podle kterého platí, že všechna práva týkající se majetkové podstaty, která se uplatňují přihláškou pohledávky, nemohou být od zahájení insolvenčního řízení uplatněna žalobou, a o pravidlo § 173 odst. 4 IZ, které přiznává přihlášce pohledávky stejné účinky jako má žaloba. S názorem Nejvyššího soudu souhlasím i proto, že pouze věřitel, který uplatní v insolvenčním řízení své právo vůči dlužníku, se stává jeho účastníkem dle § 14 IZ².

Přihláška splatné pohledávky je také nezbytnou součástí insolvenčního návrhu (§105IZ). Jestliže věřitel ani přes výzvu nedoplní návrh o řádnou přihlášku pohledávky, insolvenční soud návrh zamítne (§ 128 odst. 2 IZ). Věřitel, který podá insolvenční návrh, aniž by se domáhal uspokojení svého práva přihláškou pohledávky, dává najevo, že na insolvenčním řízení nemá ekonomický zájem³. Z doslovného výkladu ustanovení § 105 IZ lze vyvodit závěr, že věřitel jenž má vůči dlužníku pohledávku, která se v insolvenčním řízení neuplatňuje přihláškou pohledávky, nemůže podat insolvenční návrh. Tento závěr je nepochybně zcela nesprávný, když například z ustanovení § 108 odst. 1 IZ, vyplývá, že insolvenční návrh může podat zaměstnanec dlužníka, jehož pohledávka spočívá pouze v pracovněprávních nárocích, přičemž platí, že tyto nároky zaměstnanců se přihláškou pohledávky neuplatňují. Dále vyvstává otázka, zdali je věřitel povinen spolu s návrhem podat i přihlášku pohledávky, která se přihláškou neuplatňuje. Mám za to, že v této situaci, by měl věřitel naplnit požadavek zákona, protože uplatnění takového nároku přihláškou nic nebrání a jak vysvětluji níže, věřitel tím ničeho neriskuje.

¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. 29 NSČR 4/2008-P11-12. Přihláška (podání, kterým se zahajuje řízení), se svým charakterem podobá žalobě.

² Věřitel jehož pohledávka se považuje za přihlášenou je také účastníkem insolvenčního řízení. Pro věřitele, kteří své právo uplatňují jiným způsobem, platí, že jejich účastenství trvá pouze pod dobu, po kterou o jejich právech se rozhoduje, dle § 15 IZ

³ § 128 odst. 2 IZ. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2008, sp. zn. 1 VSPH 7/2008-A, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 43 INS 384/2008.

1.1. Jiné způsoby uplatnění pohledávky

Pohledávka nebo jiné právo týkající se majetkové podstaty se v insolvenčním řízení dále uplatňuje:

- žalobou na vyloučení věci nebo práva z majetkové podstaty (§ 225 IZ)
- oznámením pohledávky podřízené a pohledávky společníků nebo členů družstva vyplývajících z účasti ve společnosti nebo v družstvu;
- návrhem insolvenčnímu správci na převedení bytu či nebytového prostoru⁴;
- uplatněním pohledávky za majetkovou podstatou a postavené jí na roveň⁵;
- automaticky u pohledávky, o níž to stanoví zákon⁶;

V případech, kdy věřitel uplatní formou přihlášky pohledávky právo, které je ze zákona přihlášeno automaticky nebo se uplatňuje jiným způsobem, měl by soud a insolvenční správce posoudit přihlášku podle jejího obsahu. Není na místě, aby soud přihlášku odmítl, nebo aby ji správce popřel. Soud by měl uvědomit věřitele, jakým způsobem s přihláškou naložil. Pokud z přihlášky nevyplývá jasně, čeho se věřitel domáhá, insolvenční správce vyzve věřitele k upřesnění toho, co podáním sledoval. Tento závěr je opakovaně potvrzen judikaturou Vrchních soudů⁷, přičemž mám za to, že správně respektuje mechaniku přezkumného řízení a ukončení účasti věřitele v insolvenčním řízení, které připadá v úvahu pouze tam, kdy uplatňovaný nárok není oprávněný. Pokud si věřitel není jistý, zdali je potřeba uplatnit jeho pohledávku přihláškou, je vždy lepší tak učinit, s ohledem na to, že pozdě podané přihlášce se v insolvenčním řízení nepřihlíží.

⁴ Tento nárok vyplývá z § 23 odst. 1 a 3 a § 24 zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů. Povinnost správce provést úkony směřující k převodu bytu upravuje § 285 odst. 4 IZ. Srov. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2010, sp. zn. 2 VSPH 576/2009-P222-11, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 96 INS 714/2009.

⁵ § 168 IZ a § 169 IZ obsahují demonstrativní výčet. I jiná ustanovení zákona stanoví, že se v daném případě jedná o pohledávku za majetkovou podstatou. Většina těchto pohledávek lze podřadit pod pohledávky vyjmenované v § 168 a § 169 IZ. Např. pohledávka z pokračování smlouvy podle § 253 odst. 4 IZ a § 168 odst. 2 písm. g) IZ.

⁶ Náhrada nákladů přiznaná ve sporu o pravost, výši či pořadí vůči dlužníku podle § 202 odst. 1 IZ. Pohledávka manžela vzniklá z vypořádání SJM podle § 275 IZ. Plnění věřitele z neúčinného úkonu, které se nenachází v majetkové podstatě nebo v ní není rozpoznatelné podle § 237 odst. 4 IZ. Pohledávka České kanceláře pojistitelů podle § 24 odst. 8 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů. Pohledávky věřitelů finančních institucí, vyplývající z účetnictví dlužníka § 373 odst. 1 IZ.

⁷ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2010, sp. zn. 2 VSPH 576/2009-P222-11, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 96 INS 714/2009. Nebo rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 4. 2010, sp. zn. 1 VSPH 258/2010-P119-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 27 INS 5308/2008.

V této souvislosti chci upozornit na to, že pokud se nejedná o výše uvedené případy, musí být pohledávka uplatněna přihláškou pohledávky vždy, přestože ji věřitel uplatnil mimo insolvenční řízení, například podáním žaloby na plnění u civilního soudu⁸, nebo přihlášením do likvidace⁹. Toto platí i pro vykonatelné pohledávky, přestože jsou vymáhány výkonem rozhodnutí nebo exekucí (§ 173 odst. 2 IZ).

1.2. Účinky přihlášky na promlčení

S podáním přihlášky pohledávky zákon spojuje tytéž účinky na promlčení práva, jako při podání žaloby nebo při jiném uplatnění práva u soudu, a to ode dne doručení přihlášky příslušnému insolvenčnímu soudu. Pokud dojde k podání přihlášky u nepříslušného soudu, který má povinnost přihlášku neprodleně postoupit, nastávají tyto účinky až dnem, kdy přihláška dojde příslušnému soudu (§173 odst. 4 IZ).

Pro pohledávky v režimu obchodního zákoníku platí, že promlčecí doba přestává běžet uplatněním práva v soudním řízení, ale nebylo-li v řízení rozhodnuto ve věci samé, nepřestala promlčecí doba běžet¹⁰. Podle občanského zákoníku přestává promlčecí doba běžet, pokud věřitel uplatnil právo u soudu a v řízení řádně pokračuje¹¹. Obě úpravy sledují stejný účel - vyloučení stavení promlčecí doby pro případy, kdy je řízení zastaveno bez vydání meritorního rozhodnutí, například při zpětvzetí žaloby¹². V takovém případě však pro obchodněprávní závazky platí, že promlčecí doba nepřestal nikdy běžet, zatímco promlčecí doba pro občanskoprávní závazky začne běžet opětovně po právní moci rozhodnutí, kterým byla ukončena účast věřitele v insolvenčním řízení¹³.

1.3. Lhůta k přihlášení pohledávky

Úvodem je nutné konstatovat, že v insolvenčním řízení platí pro přihlášku pohledávky princip koncentrace řízení, který v souladu se zásadou rychlosti a hospodárnosti

⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. 29 NSČR 4/2008-P11-12.

⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 29 NSČR 27/2009-P5.

¹⁰ § 402 a § 405 ObchZ. ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Obchodní zákoník*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1068 (§ 405 ObchZ).

¹¹ § 112 OZ. ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 623 (§ 112 OZ).

¹² VAŠKE, Viktor. Promlčení pohledávek zjištěných v konkurzu. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 21, s. 79.

¹³ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 227. (§173 IZ)

insolvenčního řízení (§5 písm. a IZ), umožňuje věřitelům uplatnit pohledávku přihláškou jen do uplynutí lhůty k jejímu podání. Dle § 173 odst. 1 IZ, se k opožděně podané přihlášce nepřihlíží a v insolvenčním řízení se neuspokojuje. Soud odmítne přihlášku, ke které za insolvenčního zákona nepřihlíží, a právní mocí tohoto usnesení končí účast věřitele v insolvenčním řízení (§185 IZ).

Pohledávky mohou věřitelé přihlašovat již od zahájení insolvenčního řízení, nehledě na to, jestli soud výzvu k podávání přihlášek spojí s oznámením o zahájení insolvenčního řízení nebo ji učiní samostatně. Náležitosti této výzvy upravuje prováděcí předpis¹⁴. Zejména se jedná o poučení o formě přihlášky a jejích přílohách.

Lhůtu k podávání přihlášek uvede soud v rozhodnutí o úpadku, společně s další výzvou pro věřitele, kteří ještě neuplatnili své právo přihláškou, aby tak učinili a poučí věřitele o následcích zmeškání. Soud stanoví lhůtu v délce třiceti dnů až dvou měsíců. Pokud soud spojí s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o povolení oddlužení, činí lhůta k podávání přihlášek třicet dní (§ 136 odst. 3 a 4 IZ). Proti usnesení, kterým soud určil délku lhůty, není přípustné odvolání, neboť se jedná o usnesení, kterým se upravuje vedení řízení (§ 202 odst. 1 písm. a) OSŘ). Počátek běhu lhůty je spojen se zveřejněním rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku. Okamžik, ve kterém toto rozhodnutí nabude právní moci již nemá na běh lhůty vliv¹⁵. Tento závěr mám zcela za opodstatněný vzhledem, k tomu, že nabytí právní moci není předem přesně stanovitelný okamžik.

Výzvu k podávání přihlášek a rozhodnutí o úpadku není soud povinen zvlášť doručovat ani známým věřitelům dlužníka. Zvláštní běh lhůty platí pouze pro známě věřitele dlužníka s obvyklým místem pobytu nebo sídlem v členském státě Evropské unie mimo Českou republiku a Dánska (§430 IZ). Lhůta počíná doručením rozhodnutí určujícím její délku a to se jim doručuje zvlášť¹⁶.

Dle § 83 IZ jsou všechny lhůty v insolvenčním řízení propadné, což znamená, že jejich prominutí není přípustné. Vrchní soud v Praze¹⁷ potvrdil, že se toto ustanovení vztahuje na lhůtu k přihlášení pohledávek, a proto není možné vyhovět ani důvodné žádosti na její prominutí. Toto pravidlo je promítnutím zásady rychlosti a hospodárnosti insolvenčního řízení.

¹⁴ § 8 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2009, sp. zn. 2 VSPH 369/2009-P51-13, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 91 INS 4065/2008.

¹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 29 NSČR 27/2009.

¹⁷ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 1. 2009, sp. zn. 2 VSPH 5/2009-P10-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Praze, sp. zn. 39 INS 2419/2008.

Lhůta k podávání přihlášek je svou povahou forma procesněprávní, což znamená, že k jejímu zachování postačí, aby poslední den lhůty byla přihláška odevzdána orgánu, který jí má povinnost doručit insolvenčnímu soudu. Tento závěr potvrdil Nejvyšší soud ČR, přičemž navázal na judikaturu vztahující se k přihlášce pohledávky podle úpravy ZKV¹⁸. Domnívám se, že pokud by chtěl zákonodárce, aby musela být přihláška do skončení lhůty doručena, zakotvil by toto pravidlo výslovně jako například v §198 IZ.

Pokud věřitel adresuje přihlášku pohledávky místně nebo věcně nepřislušnému soudu, není pro zachování lhůty rozhodný den jejího odeslání (předání orgánu povinnému ji doručit), ale den, kdy přihláška dojde věcně a místně příslušnému soudu. To, že má nepřislušný soud dle § 173 odst. 4 IZ postoupit přihlášku příslušnému soudu neprodleně, nemá na uvedené vliv¹⁹.

Pokud je přihláška podána telegraficky poslední den lhůty, dochází k jejímu zachování, jestliže je do tří dnů doplněna předložením originálů nebo písemným podáním shodného znění (§ 42 odst. 3 OSŘ). Přičemž platí, že toto doplnění stačí odevzdat orgánu, který má povinnost jej doručit²⁰. V daném případě věřitel podal přihlášku pohledávky telegraficky ve lhůtě, ale originál do tří dnů nepředložil, soud přihlášku odmítl jako opožděnou. V tomto případě se odkláním od závěru soudu, že se jedná o neúčinné podání a proto není na místě aby, insolvenční správce posoudil nedoplněné podání jako vadnou přihlášku a vyzval věřitele k opravě. A to z důvodů, uvedených níže ohledně posuzování přihlášky, která nebyla podána na formuláři.

1.4. Forma přihlášky

Přihláška pohledávky se podává dvojmo na formuláři, který je k dispozici na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR²¹. Účelem standardizace přihlášek je zjednodušení jejich zpracování insolvenčním správcem a snížení počtu chybně podaných přihlášek. Nepodá-li věřitel přihlášku na předepsaném formuláři, nejedná se procesně

¹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. 29 NSČR 4/2008-P11-12, potvrzené rozhodnutím Ústavního soudu ze dne 26. 01. 2009, sp. zn. I. ÚS 2536/08.

¹⁹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 1 VSPH 394/2011-P6-10, ve věci vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 25 INS 6051/2010.

²⁰ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 1 VSPH 115/2011-P24-11, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 44 INS 3832/2010 nebo rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 1 VSPH 75/2009-P6-12, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 25 INS 3660/2008

²¹ Přihláška pohledávky [online] [cit. 18. června 2011] je dostupná na https://isir.justice.cz/isir/forms/Prihlaska_pohledavky.pdf.

bezúčinné podání, ale o podání vadné. Podání, které je vadné pro nedostatek předepsané formy a které je jednoznačně identifikovatelné co do svého obsahu, má ty právní následky, které zákon spojuje s podáním bezvadným za předpokladu, že bylo své vadnosti zbaveno. Přitom současně platí, že podání, jehož vady byly odstraněny, má zákonem předvídané účinky ke dni, kdy bylo vůči soudu učiněno. Postup soudu, který vede k odmítnutí takové přihlášky, není správný²². S tímto názorem se zcela ztotožňuji, protože zákon předpokládá podání vadných přihlášek a k opravě stanovená lhůta nepředstavuje riziko pro průtahy insolvenčního řízení.

Insolvenční zákon nevyklučuje podání v elektronické podobě. V takovém případě je potřeba jej opatřit elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu (§42 odst. 5 OSŘ). Přijetí elektronického podání potvrzuje elektronická podatelna soudu datovou zprávou. Je třeba dbát na to, aby datová zpráva obsahovala kladné ověření elektronického podpisu. V opačném případě jde k tíži věřitele, že do tří dnů podání písemně nedoplnil, přestože chyba v elektronickém podpisu nebyla způsobena jeho vinou²³.

1.5. Náležitosti přihlášky

Náležitosti přihlášky jsou stanoveny vyhláškou²⁴ a zahrnují v sobě všechny obecné náležitosti pro podání podle OSŘ kromě petitu²⁵. Přihláška je rozdělena do tří částí.

Úvodní strana obsahuje označení insolvenčního soudu, spisovou značku, označení dlužníka a věřitele. Fakultativně lze uvést adresu pro doručování a elektronickou adresu.

Pro každou pohledávku následuje jedna „vložená strana“. Podle typu zajištění se tyto rozlišují na čtyři druhy - nezajištěná, zajištěná pouze majetkem dlužníka, zajištěná jinak než majetkem dlužníka, zajištěná jak majetkem dlužníka tak jinak.

Závěrečná strana obsahuje celkovou výši a počet přihlašovaných pohledávek, počet vložených stran, seznam příloh, místo a datum podpisu, identifikaci podepisujících osob odlišných od věřitele a podpis.

²² Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2008, sp. zn. 1 VSPH 180/2008-P51-14, ve věci vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 27 INS 1466/2008.

²³ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 1 VSPH 225/2008-P37-10, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 70 INS 1845 /2008.

²⁴ §21 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ §42 odst. 4 a §79 odst. 1 OSŘ

1.5.1. Důvod vzniku pohledávky

Nejproblematictějším bodem při vyplňování přihlášky je důvodu vzniku pohledávky. Tím se myslí uvedení bližších údajů o smlouvě nebo jiné skutečnosti, která je důvodem vzniku pohledávky, včetně skutečností rozhodných pro její vznik²⁶. Jinými slovy, požadavek, aby věřitel uvedl důvod vzniku pohledávky, směřuje ke splnění povinnosti tvrzení, která je naplněna jen pokud věřitel uvedl skutečnosti, jež nezaměnitelným způsobem identifikují skutek (skutkový děj), na jehož základě svůj nárok přihlašuje²⁷. Věřitel však není povinen podřadit tyto skutečnosti pod konkrétní zákonné ustanovení. Pokud soud posoudí nárok podle hmotně právních norem jinak, nejedná se o změnu skutkového stavu uvedeného v přihlášce²⁸.

Skutkový děj je potřeba popsat natolik podrobně, aby bylo možné jednak přihlašovanou pohledávku odlišit od jiných pohledávek věřitele a jednak posoudit pravost pohledávky. Pokud věřitel pouze odkazuje na přiloženou listinu, musí být splněna podmínka, že z této listiny skutkový základ pohledávky nepochybně a dostatečně vyplývá, a že na tuto listinu, co do důvodu vzniku pohledávky, přihláška výslovně odkazuje. Za důvod vzniku nelze označit fakturu. Ta není důvodem vzniku pohledávky a většinou z ní není seznatelné, co je důvodem jejího vzniku. Tedy není dostatečné odkázat na přiloženou fakturu vystavenou věřitelem²⁹. Obdobně uvedené platí v případě odkazu na dodací list nebo potvrzení objednávky. Důvodem vzniku není ani smlouva o postoupení pohledávky³⁰.

Uvedené platí i v případě přihlášení vykonatelné pohledávky. Vykonatelnost pohledávky představuje jen další okolnost, jíž má věřitel uvést, a nezbavuje ho povinnosti přihlašovanou pohledávku co do důvodu jejího vzniku řádně identifikovat. Pokud věřitel odkáže pouze platební rozkaz, jenž neobsahuje odůvodnění, je vhodné doložit i žalobu, na základě které byl vydán³¹.

²⁶ § 174 odst. 2 IZ, § 21 dost. 1 písm. e) vyhl. č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 3 VSPH 410/2010-P29-16, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 99 INS 2579/2009.

²⁸ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 2010, sp. zn. 3 VSPH 246/2010-P10-13, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 79 INS 3069/2009.

²⁹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 7. 2010, sp. zn. 3 VSOL 278/2010-P280-12, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. 39 INS 398/2010.

³⁰ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 3 VSPH 410/2010-P29-16, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 99 INS 2579/2009.

³¹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 12. 2009, sp. zn. 1 VSPH 701/2009-P10-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 54 INS 3007/2009 nebo Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 11.

Dle § 177 IZ má věřitel povinnost přiložit listiny osvědčující skutkové tvrzení o vzniku pohledávky³². Tato povinnost směřuje ke splnění povinnosti důkazní a nepřipojí-li věřitel požadované přílohy, nejde o vadu nebo o neúplnost přihlášky, taková přihláška je přezkoumatelná a proto není na místě, aby insolvenční správce vyzýval věřitele k její opravě či doplnění dle § 188 odst. 2 IZ³³. Věřitel však zbytečně riskuje, že dojde k popření pohledávky a následně k incidenčnímu sporu o její pravost. Jako vhodné se jeví, aby insolvenční správce, bude-li mít pochybnosti o pravosti či výši pohledávky, věřitele na tuto skutečnost upozornil a vyzval ho k předložení jistin, které skutkové tvrzení osvědčují. Tímto postupem můžou obě strany předejít komplikacím spojeným s popřením pohledávky a přezkumným řízením. Listiny, které věřitel k přihlášce pohledávky nepřipojil, může v incidenčním sporu uplatnit do skončení přípravného nebo prvního jednání, případně do lhůty, kterou mu uloží ke splnění této povinnosti insolvenční soud³⁴.

Správný postup při vyplnění ilustruji na příkladu. V bodě důvod vzniku věřitel uvede kupní smlouva na dodávku pracovních oděvů uzavřená dne XY. A v kolonce další okolnosti vyplní, že byl ohledně pohledávky vydán rozhodčí nález, který nabyl právní moci. K přihlášce věřitel přiloží kopii kupní smlouvy a rozhodčího nálezu. Nesprávně dochází k označení rozhodčího nálezu jako důvodu vzniku pohledávky.

1.5.2. Výše pohledávky

Samozřejmostí a nezbytnou náležitostí přihlášky je údaj o výši pohledávky³⁵. Na vložení straně formuláře v prvním bodě vyplní věřitel výši jistiny, dále výši příslušenství a na závěr celkovou výše pohledávky. Dle § 175 IZ se výše pohledávky udává vždy v české měně. Pohledávka v cizí měně se přepočítává podle kurzu stanoveného Českou národní bankou, ke dni zahájení insolvenčního řízení u nesplatných pohledávek, u splatných pak ke dni jejich splatnosti. V případě měny, u které ČNB kurz nevyhlašuje, se použije střední kurz vydaný

2009, sp. zn. 1 VSPH 379/2009-P12-11, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 797/2009.

³²K přihlášce není třeba přiložit originál jistin, postačí kopie. § 22 vyhl. č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

³³Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. 1 VSPH 94/2008-P16-11, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 150/2008.

Dále rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 7. 2010, sp. zn. 3 VSPH 192/2010-P3-7, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 96 INS 4203/2009.

³⁴ § 118b OSŘ. Dle § 7 IZ a § 161 IZ se pro incidenční spory použijí ustanovení OSŘ nestanoví-li insolvenční zákon jinak.

³⁵ § 174 IZ, § 21 odst. 1 písm. i) vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

centrální bankou dané země. Přestože se jedná o povinnou náležitost přihlášky, uvedení výše pohledávky v jiné měně nemusí znamenat její nepřezkoumatelnost³⁶.

Nepeněžitou pohledávku je třeba konvertovat na peněžitou, tedy vyčíslit ji v penězích na základě odhadu její hodnoty, a do přihlášky použitý postup vyčíslení popsat³⁷. Zákon výslovně neukládá povinnost provést ocenění znaleckým posudkem, ale pokud bude dlužník nebo insolvenční správce pokládat přihlášenou výši za nadhodnocenou, nezbude mu jiná možnost než pohledávku popřít. Vypracováním znaleckého posudku tedy lze předejít případnému incidenčnímu sporu o výši pohledávky.

Nutno podotknout, že výše pohledávky spolu s její pravostí je základem pro odpovědnost věřitele za přihlášení nadhodnocené pohledávky. Dále je rozhodná pro sílu hlasovacího práva při rozhodování věřitelských orgánů. Po novelizaci insolvenčního zákona je výše pohledávky jedinou náležitostí přihlášky, kterou může věřitel, až do přezkoumání jeho pohledávky na přezkumném jednání, změnit³⁸.

1.5.3. Příslušenství pohledávky a smluvní pokuta

Mezi příslušenství pohledávky patří úroky, úroky z prodlení nebo poplatky z prodlení a náklady spojené s uplatněním pohledávky (§ 121 odst. 3 OZ). V přihlášce pohledávky je nutné provést jeho rozlišení, uvést údaj o jeho výši a způsob jejího výpočtu³⁹. Přitom je nutné mít na paměti, že dle ustanovení § 170 IZ se v insolvenčním řízení úroky, úroky z prodlení nebo poplatky z prodlení neuspokojují, pokud přirostly nebo se staly splatným po rozhodnutí o úpadku. Podává-li věřitel přihlášku před tímto rozhodnutím, může výši příslušenství do přezkoumání jeho pohledávky na přezkumném jednání, změnit.

Toto ustanovení dopadá i na smluvní pokutu⁴⁰, pokud právo na její uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku. Smluvní pokuta však není příslušenstvím pohledávky, jedná se o samostatný nárok. Mám za to, že jako takový by měl být přihlášen samostatnou přihláškou pohledávky, respektive na zvláštním vloženém listu v rámci jedné přihlášky. Vrchní soud

³⁶ Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 12. 2010, sp. zn. 2 VSOL 458/2010-P59-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 25 INS 7367/2009.

³⁷ Například podle V úvahu připadá postup podle zákona č. 151/1997 Sb. o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Původně ustanovení § 192 odst. 2 IZ nyní § 194 IZ. Novelizace byla provedena zákonem č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ § 21 dost. 1 písm. i) vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ § 544 a § 545 OZ, § 300 až §303 ObchZ

v Olomouci však konstatoval, že zařazení smluvní pokuty mezi příslušenství pohledávky nezakládá vadu či nepřezkoumatelnost přihlášky⁴¹.

1.5.4. Shrnutí

Závěrem lze říci, že jednotlivé soudy kladou rozdílné nároky na kvalitu přihlášky. Troufám si tvrdit, že v případech, kdy se pohledávka skládá z více nároků na základě různých skutečností, je potřeba tyto nároky a skutečnosti rozlišit. Zejména co se týče odlišení jistiny a jejího příslušenství, či přihlášení smluvní pokuty jako samostatné pohledávky na zvláštním listu přihlášky. Setkal jsem se však i s rozhodnutím Vrchního soudu v Praze, který uznal přihlášku za přezkoumatelnou, přestože věřitel v bodě výše jistiny uvedl součet výše jistiny a smluvní pokuty a v bodě příslušenství pohledávky nevyplnil vůbec nic. V bodě důvod vzniku uvedl, že pohledávka vznikla za poskytnuté telekomunikační služby plus smluvní pokuty, přičemž k přihlášce smlouvu o poskytování těchto služeb nepřiložil⁴². Domnívám se, že jakmile jsou judikaturou stanovené určité nároky na formu přihlášky a její náležitosti, měly by platit pro všechny věřitelé stejně. Na druhou stranu připouštím, že v některých případech docházelo k velice přísnému, formalistickému posouzení a následně odmítnutí přihlášky, přičemž soudy nepřihlíželi k faktu, že následek má více než nepříznivý dopad do majetkové sféry dotčeného věřitele.

1.6. Následky podání vadné či neúplné přihlášky

V této části se zabývám procesními úkony soudu, insolvenčního správce a věřitele při opravě vad, doplnění náležitostí a odmítnutí přihlášek, které předcházejí vlastnímu přezkumu. Tento proces představuje zhodnocení přihlášky po formální a stránce, kdežto přezkumné řízení (popření nebo zjištění) se týká posouzení hmotněprávního základu pohledávky.

Podá-li věřitel přihlášku pohledávky ve lhůtě, zašle insolvenční soud její stejnopis insolvenčnímu správci včetně jejích příloh. Ten založí pro každou pohledávku samostatný spis, který dále tvoří veškerá podání, písemná vyhotovení rozhodnutí a dalších písemností, jež

⁴¹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 2 VSOL 57/2010-P14-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 31 INS 6214/2009.

⁴² Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 11. 2009, sp. zn. 1 VSPH 955/2010-P34-18, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 79 INS 2879/2010. Přihláška č. 34.

se k přihlášené pohledávce vztahují, doklady o doručení a záznamy o úkonech, které insolvenční správce ve vztahu k přihlášce provedl⁴³.

Insolvenční správce v první řadě zjišťuje, jestli přihláška obsahuje všechny náležitosti. Nelze-li přihlášku pohledávky přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do patnácti dnů od doručení výzvy, neurčí-li lhůtu delší. Správce musí ve výzvě věřitele poučit, jak má opravu provést a jaké následky bude mít její nesplnění. Pokud věřitel opravy či doplnění neprovede, předloží správce přihlášku insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží (§ 188 odst. 2 IZ a § 185 IZ).

K zachování lhůty určené ve výzvě k opravě pohledávky stačí odevzdat podání orgánu, který má povinnost ji doručit. To, že věřitel opravu provede po uplynutí lhůty k opravě, ale před tím než soud odmítne jeho přihlášku, nemá vliv na zmeškání lhůty. Jinými slovy, k přihlášce se nepřihlíží od dne, kdy věřiteli marně uplynula lhůta k její opravě. Opravenou přihlášku musí věřitel zaslat insolvenčnímu soudu⁴⁴. Pokud však správce ve výzvě k opravě špatně věřitele poučí o subjektu či jeho adrese, kterému se opravené pohledávka doručuje, nemůže to být přičítáno k tíži věřitele⁴⁵.

Postup insolvenčního správce, při kterém vyzve věřitele k opravě vadné přihlášky, se uplatní pouze tehdy, jestliže vadný je sám procesní úkon. Jestliže věřitel nepřipojí požadované listiny ani je nedoplnění, je na správci, zda takovou pohledávku co do pravosti nebo obsahu zpochybní a popře⁴⁶.

Věřitelé často využívají možnosti opravit přihlášku k jejímu rozšíření o nároky, které v původní, vadné přihlášce neuplatnili. Pokud tímto způsobem uplatněný nárok odešlou insolvenčnímu soudu po skončení lhůty k přihlášení pohledávek, jedná se o novou, pozdě podanou přihlášku pohledávky, ke které se v insolvenčním řízení nepřihlíží⁴⁷. Výše uvedený závěr soudu platil i v době, kdy zákon věřiteli dle § 192 odst. 2 IZ⁴⁸ výslovně umožňoval měnit důvod vzniku přihlášené pohledávky až do jejího přezkoumání na přezkumném jednání.

⁴³ § 10 vyhl. č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 1 VSPH 103/2008-P36, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 150/2008.

⁴⁵ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 2. 2009, sp. zn. 1 VSPH 30/2009-P8-18, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 70 INS 1584/2008.

⁴⁶ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. 1 VSPH 94/2008-P16-11, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 150/2008.

⁴⁷ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 2. 2009, sp. zn. 1 VSPH 275/2008-B-42, ve věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, sp. zn. 48 INS 1646/2008.

⁴⁸ Ve znění účinném do 30.3.2011. Novelizováno zákonem č. 69/2011 Sb., č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Podle stávající úpravy může věřitel měnit pouze výši pohledávky. Vyloučení možnosti měnit důvod vzniku pohledávky souvisel s citovaným rozhodnutím. Pohledávka založena na zcela jiných skutkových základech je z obsahové hlediska novou pohledávkou⁴⁹.

1.7. Odmítnutí přihlášky

Podle mého názoru zákon⁵⁰ rozlišuje skutečnosti, na základě kterých se podle tohoto zákona k *přihlášce pohledávky* nepřihlíží a skutečnosti, na základě kterých se podle tohoto zákona k *přihlášce pohledávce* nepřihlíží. Do první skupiny patří skutečnosti, že věřitel podal přihlášku opožděně, a že věřitel podal vadnou nebo neúplnou přihlášku a ve lhůtě ji neopravil nebo nedoplnil. Druhá skupina zahrnuje případ, kdy popřená pohledávka není po jejím přezkumu zjištěna, protože věřitel ohledně ní nepodal určovací žalobu, a případ, kdy zjištěná skutečná výše pohledávky je menší než padesát procent její přihlášené hodnoty.

Pro odmítnutí přihlášky nepostačuje zjištění soudu, že věřitel přihlášku řádně a včas nedoplnil, ale takové rozhodnutí soudu musí být založeno i na posouzení, zda přihláška je skutečně vadná či neúplná, zda insolvenční správce řádně věřitele vyzval k jejímu doplnění či odstranění vadnosti a zda jej poučil, jak při tom postupovat. Názorem insolvenčního správce soud nikterak není vázán⁵¹. Jinými slovy na návrh insolvenčního správce nemůže soud odmítnout přihlášku pohledávky, aniž by se jakkoliv vypořádal s důvodností výzvy k doplnění přihlášky a zhodnotil přihlášku z hlediska její přezkoumatelnosti.

Proti odvolání, kterým bylo potvrzeno odmítnutí přihlášky pohledávky, je dovolání přípustné, což lze odvodit z toho, že právní mocí odmítnutí účast věřitele v insolvenčním řízení končí⁵². Je třeba si uvědomit, že účast věřitelé v insolvenčním řízení končí, jen pokud byla přihláška odmítnuta v celém rozsahu. Ukončení účasti musí soud vyslovit ve výrokové části usnesení.

⁴⁹ Důvodová zpráva k z. 69/2011 Sb. Sněmovní tisk 233/0 Poslanecká sněmovna, 2010, VI. volební období [online] [cit. 20. července 2011]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=233&ct1=0>>.

⁵⁰ První věta ustanovení § 185 insolvenčního zákona zní: Jestliže v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, na základě které se podle tohoto zákona k **přihlášce pohledávky** nebo k **přihlášce pohledávce** nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku rozhodnutím...

⁵¹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 4. 2010, sp. zn. 1 VSPH 259/2010-P8-18, ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 27 INS 3186/2009 nebo Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 7. 2010, sp. zn. 3 VSPH 585/2010-P34-9, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 79 INS 2879/2010.

⁵² Dovolání je přípustné podle § 239 odst. 3 OSŘ. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. 29 NSČR 4/2008-P11-12.

1.8. Zpětvzetí přihlášky

Věřitel může vzít dle § 184 IZ přihlášku pohledávky nebo její část zpět před jejím přezkoumáním na přezkumném jednání, tedy předtím než je zjištěna nebo účinně popřena.

Věřitel tím zamezí následku jejího úspěšného popření, který spočívá v tom, že byla-li pohledávka po přezkoumání zjištěna tak, že její skutečná výše nedosahuje ani padesáti procent přihlášené výše, nepřihlíží se k ní ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna (§ 178 IZ).

Insolvenční soud vezme zpětvzetí na vědomí usnesením, jehož právní mocí končí účast věřitele v insolvenčním řízení. Proti tomuto rozhodnutí může podat dotčený věřitel odvolání, zejména pokud vzal zpět pouze část pohledávky a insolvenční soud vzal zpětvzetí na vědomí ve větším rozsahu.

2. Přezkumné řízení, popírání pohledávek

Následující postup se týká jen nároků, které se uplatňují v insolvenčním řízení přihláškou pohledávky, a jen ohledně přihlášek, které byly podané řádně a včas.

2.1. Seznam pohledávek

Poté, co insolvenční správce zhodnotil přihlášky po formální a obsahové stránce, vytváří pro účely přezkumného řízení seznam přihlášených pohledávek (§ 189 odst. 1 IZ). Z důvodů uvedených výše do něj nezahrne pohledávky, k jejichž přihláškám se v insolvenčním řízení nepřihlíží a insolvenční soud je odmítl. Dále do něj nezahrne pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení a pohledávky, o kterých to stanoví zákon tj. pohledávky za majetkovou podstatou a na roveň jim postavené⁵³. Každá pohledávka je zanesena na vlastní přezkumný list. Seznam pohledávek obsahuje náležitosti stanovené vyhláškou⁵⁴. Zejména se vyznačí vykonatelnost, způsob a důvod zajištění, pořadí, vyjádření dlužníka a stanovisko správce, zda pohledávku popírá či nikoli.

Zákon neupravuje postup pro případ, že správce přihlášenou pohledávku nezařadí do seznamu přihlášených pohledávek. Například má správce za to, že je daná pohledávka vyloučena z uspokojení v insolvenčním řízení. Jako vhodné se jeví podat návrh na zařazení pohledávky do seznamu. O tomto návrhu by měl rozhodnout insolvenční soud a proti tomuto usnesení by mělo být odvolání přípustné, neboť se jedná o stejný zásah do práv věřitele jako v případě popření pohledávky či odmítnutí pohledávky, že se k ní nepřihlíží⁵⁵. Dalším prostředkem může být podání určovací žaloby, obdobné jako při popření nevykonatelné pohledávky (§ 198 odst. 1 IZ).

Seznam přihlášených pohledávek je podkladem nejen pro přezkum pohledávek, ale

⁵³ TARANDA, Petr. In KOTOUČOVÁ, Jiřina (ed). *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 412 (§ 189 IZ). A shodně KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 243 (§ 189 IZ).

⁵⁴ § 11 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵ § 185 IZ. Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. 2 VSOL 13/2010-B-21, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 33 INS 5524/2009.

Návrh na zařazení pohledávky do seznamu jako vhodný prostředek obrany proti postupu správce lze nalézt opakovaně i v rozhodnutích prvního senátu Vrchního soudu v Praze, např. v usnesení ze dne 20. 4. 2010, sp. zn. 1 VSPH 258/2010-P119-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 27 INS 5308/2008.

také pro hodnocení hospodářské situace dlužníka, pro vytvoření rozvrhového usnesení a hlasování ve věřitelských orgánech. Upravený seznam pohledávek, tedy doplněný o výsledek přezkumného jednání a případného sporu, je exekucním titulem pro neuspokojenou pohledávku, pokud nebyla popřena dlužníkem⁵⁶.

2.1.1. Stanovisko správce a vyjádření dlužníka

U každé pohledávky je správce povinen vysloveně uvést, zdali pohledávku popírá (§188 odst. 1 IZ). Musí tedy provést nezbytné šetření pro posouzení pravosti, výši či pořadí nároku, který věřitel přihlásil. Samozřejmě bude vycházet ze samotné přihlášky a k ní přiložených listin, která porovná s dokumentací a účetnictvím dlužníka. Pokud dlužník nevede účetnictví, nebo účetnictví není k dispozici, může využít evidence majetku a závazků pro účely stanovení základu daně a daně z příjmů⁵⁷. K získání potřebných údajů využije součinnost orgánů veřejné správy a dalších subjektů⁵⁸. Hlavním vodítkem však zůstává osoba samotného dlužníka. V této části řízení je v jeho zájmu spolupracovat se správcem a poskytovat mu informace, které povedou k odhalení nepravých nebo nadhodnocených pohledávek. Nadto je správce povinen vyzvat dlužníka, aby se k přihlášeným pohledávkám vyjádřil. Výzvu k vyjádření doručuje dlužníku do vlastních rukou a stanoví mu pro něj lhůtu⁵⁹. Vyjádření dlužníka, zda pohledávku popírá, je náležitostí seznamu pohledávek.

K účinnému popření dochází až na přezkumném jednání a vzhledem k možnosti věřitele měnit výši, důvod či pořadí pohledávky, není seznam konečný. Pokud správce ve stanovisku nebo dlužník ve vyjádření k pohledávce v seznamu pohledávek pohledávku popírá, nemá toto samo o sobě vliv na přihlášenou pohledávku. K popření musí dojít na přezkumném jednání a popření musí být zaznamenáno v protokolu z jednání⁶⁰.

Dovolím se tvrdit, že si Kozák⁶¹ protiřečí, když tvrdí, že kladné stanovisko insolvenčního správce k pohledávkám vyloučeným z insolvenčního řízení má význam pro jejich další vymáhání na základě seznamu pohledávek jako exekucního titulu. Z komentáře

⁵⁶ § 192 odst. 3 IZ (před 31. 3. 2011 § 200 IZ)

⁵⁷ § 4 odst. 4 zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ § 43 a § 44 IZ. Například si správce může vyžádat originál přiložených kopií nebo si nechat potvrdit jejich existenci od soudu, který ohledně daného nároku vede nalézací řízení - Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 3. 2011, sp. zn. 2 VSPH 1135/2010-P1-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 71 INS 8348/2010.

⁵⁹ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 409 (§ 188 IZ).

⁶⁰ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 3 VSPH 410/2010-P29-16, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 99 INS 2579/2009.

⁶¹ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 221 (§170 IZ).

vyplývá, že správce nemá vyloučenou pohledávku popřít, ale pouze uvést, že se jedná o vyloučenou pohledávku, s čímž souhlasím. Avšak pohledávky vyloučené se nezařazují do seznamu pohledávek, a nedokážu si tedy vysvětlit, jaký vliv by mělo uznání této pohledávky na její případné vymáhání v exekučním řízení na základě seznamu pohledávek jako exekučního titulu.

2.1.2. Zveřejnění seznamu

Správce musí soudu předložit seznam pohledávek tak, aby mohl být zveřejněn patnáct dní před konáním přezkumného jednání nebo tři dny, pokud se jednání koná do patnácti dnů od uplynutí lhůty k přihlašování pohledávek (§189 odst. 3 IZ). V nejkrajnějším případě musí být seznam zveřejněn v den následující po skončení lhůty k přihlašování pohledávek. Z tohoto vyplývá, že správce sestavuje seznam v průběhu přihlašování pohledávek a je vystaven časové tísní, což povede k tomu, že některé pohledávky nebudou včas do seznamu zařazeny a budou přezkoumány na zvláštním jednání.

Pokud soud zveřejní seznam pouhé tři dny před konáním přezkumného jednání⁶², staví věřitele do komplikované situace. Aby věřitel mohl popřít pohledávku, musí podání, kterým tak činí, doručit insolvenčnímu soudu nejpozději tři dny před konáním přezkumného jednání (§ 200 odst. 2 IZ). Takový věřitel nemůže při přípravě popření vycházet ze zveřejněného seznamu přihlášených pohledávek, avšak platí, že účastníci jsou oprávněni u insolvenčního správce nahlédnout jak do seznamu pohledávek, tak do podkladů, které má správce k dispozici. Poté co seznam sestaví, oznámí soudu, kdy a kde mohou účastníci do seznamu nahlížet. Domnívám se, že zákon nevyklučuje možnost nahlížet do seznamu v době před tímto oznámením nebo v době před zveřejněním seznamu v rejstříku.

2.2. Termín a předvolání k přezkumnému jednání

Ve výrokové části rozhodnutí o úpadku soud stanoví termín přezkumného jednání. Od skončení lhůty k podávání přihlášek nesmí uplynout do přezkumného jednání více než dva

⁶² Tato situace se nebude objevovat často. Soudy většinou stanoví datum konání přezkumného jednání přibližně po třiceti dnech uplynutí lhůty k podání přihlášky a to proto, aby mohly přezkumné jednání spojit s první schůzí věřitelů, která se má konat nejpozději do 3 měsíců od rozhodnutí od úpadku.

měsíce a méně než sedm dní⁶³. Konání přezkumného jednání po skončení lhůty k podávání přihlášek, je předpokladem pro to, aby pohledávky mohly být přezkoumány v maximální možné míře případů v rámci jediného přezkumného jednání⁶⁴. Při využití nejdelší možné lhůty pro podávání přihlášek a na ní závislé lhůty pro přezkumné jednání, se může přezkumné jednání konat až čtyři měsíce po vydání rozhodnutí o úpadku. Z důvodů hodných zvláštního zřetele může soud tuto lhůtu ještě prodloužit, například pro velký počet přihlášených věřitelů. K tomu v praxi příliš nedochází⁶⁵, ba naopak soud stanoví datum přezkumného jednání na stejný den jako první schůzi věřitelů⁶⁶, která se musí konat do tří měsíců od rozhodnutí o úpadku. Tím se na jednu stranu řízení po úpadku urychluje v souladu se zásadou rychlosti, na druhou stranu neponechává příliš prostoru pro insolvenčního správce na přezkoumání přihlášených pohledávek a vyhotovení jejich seznamu⁶⁷.

Předvolání k přezkumnému jednání doručuje soud dlužníku a insolvenčnímu správci zvláštním způsobem do vlastních rukou a zároveň je poučí, že jejich účast je nezbytná (§190 odst. 2 IZ). Účast dlužníka a insolvenčního správce na přezkumném jednání je nezbytná, protože až jejich stanovisko k pohledávce (popěrný úkon) učiněný na přezkumném jednání je rozhodující (§ 192 odst. 2 IZ).

Nesplnění povinnosti dlužníka dostavit se na základě předvolání bez řádné omluvy, byla při oddlužení tvrdě sankcionována právní fikcí, že dlužník vzal návrh na oddlužení zpět⁶⁸. Ústavní soud zrušil toto ustanovení s tím, že zpětvzetí návrhu na oddlužení má zásadní hmotněprávní důsledky pro dlužníka a věřitele a jeho fikcí je narušena dispoziční zásada

⁶³ § 190 a § 136 odst. 2 písm. g) a § 137 IZ. Pokud soud spojí rozhodnutí o úpadku s povolením oddlužení, určí termín přezkumného jednání do třiceti dnů (před 31. 3. 2011 patnáct dnů) od skončení lhůty k podávání přihlášek.

⁶⁴ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 261 (§ 136 IZ).

⁶⁵ Například Rozhodnutí o úpadku Městského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. 60 INS 628/2011, ve věci dlužníka SAZKA a. s.

⁶⁶ Podle § 137 odst. 3 IZ pokud soud svolá schůzi věřitelů před přezkumným jednáním, musí zároveň svolat další schůzi věřitelů na den, kdy se koná přezkumné jednání. V soudní praxi se projevuje tendence vyhnout se opakování schůze věřitelů (důvodová zpráva k návrhu zákona č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů). Svoláním jen jedné schůze věřitelů soud šetří prostředky a čas věřitelů potřebný pro jejich účast v insolvenčním řízení v souladu se zásadou hospodárnosti. První schůze věřitelů po přezkumném jednání je rozhodující pro možnost věřitelů odvolat insolvenčního správce, k tomu na schůzi věřitelů před přezkumným jednáním nemůže dojít.

⁶⁷ Před novelizací účinnou od 31. 3. 2011 platila lhůta pro konání první schůze věřitelů pouze dvouměsíční. K jejímu prodloužení došlo právě z výše uvedeného důvodu. Po této novele tak v praxi bude soud stanovovat delší lhůtu pro přihlašování pohledávek a pro přezkumné jednání než doposud, tak aby jejich součet byl tři měsíce od rozhodnutí o úpadku.

⁶⁸ § 399 odst. 2 část věty druhé za středníkem IZ platná před 10. 9. 2010

civilního procesu⁶⁹. Zákodárce nechal zrušené ustanovení bez náhrady s tím, že pokud se dlužník nedostaví, může insolvenční soud označit takové jednání za nedbalý a lehkomyšlný přístup dlužníka, což je důvodem pro neschválení oddlužení (§395 odst. 2 písm.b) IZ)⁷⁰.

2.3. Popěrný úkon

Způsob a následky popěrného úkonu se liší podle toho, zdali je popíraná pohledávka vykonatelná či nevykonatelná, kdo popěrný úkon činí a jestli pohledávku popírá co do její výše, pravosti či pořadí. Konečný důsledek přezkumného řízení je však společný a spočívá v tom, že bude postaveno na jisto, zda je přihlášená pohledávka zjištěna, v jaké výši a v jakém pořadí. Až zjištěná pohledávka bude v insolvenčním řízení uspokojována.

2.3.1. Popěrný úkon dlužníka

Popření pohledávky dlužníkem má vliv na její zjištění v závislosti na způsobu řešení úpadku. Při řešení úpadku konkursem nemá popření pohledávky dlužníka vliv na její zjištění. Účinkem dlužníkovy popření je, že upravený seznam pohledávek není v rozsahu popření exekučním titulem. Jinými slovy po skončení insolvenčního řízení nelze považovat pohledávku popřenou dlužníkem za vykonatelnou⁷¹.

Při řešení úpadku oddlužením má popření dlužníkem stejné účinky na zjištění nezajištěné pohledávky jako popření správcem. Tyto účinky nastanou až schválením oddlužení formou splátkového kalendáře. Pokud soud schválí oddlužení prodejem majetku dlužníka, jeho popření nemá na zjištění pohledávky žádný vliv. Popírá-li dlužník vykonatelnou pohledávku, může uplatnit jen ty skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla nebo je promlčená (§ 410 odst. 1 až 3 IZ).

⁶⁹ Nález pléna Ústavního soudu ze dne 27. 7. 2010 číslo 260/2010 Sb., nález Ústavního soudu ze dne 27. července 2010 ve věci návrhu na zrušení části ustanovení § 399 odst. 2 části věty druhé za středníkem zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. S účinností od 10. 9. 2010.

⁷⁰ Důvodová zpráva k z. 69/2011 Sb. Sněmovní tisk 233/0 Poslanecká sněmovna, 2010, VI. volební období [online] [cit. 20. července 2011]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=233&ct1=0>>.

⁷¹ § 192 odst. 3 IZ (před 31. 3. 2011 § 200 IZ), shodně § 312 odst. 4 IZ

Pro reorganizaci platí stejná pravidla jako pro oddlužení s tím, že účinky popření nastávají zveřejněním usnesení o povolení reorganizace a popření dlužníka se může vztahovat i na pohledávky zajištěných věřitelů (§336 odst. 1 až 3 IZ).

2.4. Popření nevykonatelné pohledávky

Popření pohledávky je zaznamenáno v protokolu z přezkumného jednání a v seznamu pohledávek. Pokud věřitel nebyl na přezkumném jednání přítomen, insolvenční správce je povinen věřitele o popření nevykonatelné pohledávky vyrozumět. Vyrozumění musí obsahovat stanovené náležitosti, kromě identifikace řízení, účastníků a pohledávky zejména informaci o tom, zda pohledávka byla popřena co do pravosti, výše nebo pořadí, v jaké výši byla pohledávka popřena a poučení o následcích nepodání určovací žaloby ve lhůtě a o její délce⁷². Insolvenční věřitel, který se k přezkumnému jednání nedostaví, by neměl být oproti přítomným věřitelům zvýhodněn⁷³. Proto i jim by se mělo dostat řádného poučení přímo na přezkumném jednání. Z obsahu protokolu by mělo být vyvoditelné, zda se jim náležitého poučení dostalo, a je lhostejné, zda ze strany insolvenčního soudu nebo insolvenčního správce⁷⁴.

Lhůta pro podání určovací žaloby je hmotněprávní povahy a běží třicet dní ode dne konání přezkumného jednání, neskončí však dříve než patnáct dní ode dne doručení⁷⁵ vyrozumění. Pokud pohledávku popře i dlužník v případech, kdy má jeho popření vliv na zjištění pohledávky, běží lhůta od dne, kdy tyto účinky nastaly, pokud tento den následuje až po konání přezkumného jednání nebo po doručení vyrozumění. Nepodá-li věřitel určovací žalobu, marným uplynutím lhůty se k pohledávce popřené co do pravosti nepřihlíží, pohledávka popřená co do výše, se považuje za zjištěnou ve výši, ve které nebyla popřena (§198 odst. 1 IZ). Navíc i zde platí, že byla-li pohledávka po přezkoumání zjištěna tak, že její skutečná výše nedosahuje ani padesáti procent přihlášené výše, nepřihlíží se k ní ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna (§ 178 IZ).

⁷² § 13 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ Zásada rovných možností věřitelů s obdobným postavením § 5 písm. a), b) IZ.

⁷⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3582/2010.

⁷⁵ Doručení správcem se řídí § 76 IZ. Správce může doručit písemnost týkající se insolvenčního řízení osobně, přičemž má postavení soudního doručovatele. Dále může využít provozovatele poštovních služeb nebo může o doručení požádat insolvenční soud.

Posouzení toho, zda je pohledávka vykonatelná či nikoli, je ponecháno zcela na insolvenčním správci. Pokud věřitel přihlásí pohledávku jako vykonatelnou, ale insolvenční správce ji vede v seznamu pohledávek jako nevykonatelnou, a jako nevykonatelnou ji také popře a věřitele řádně o popření vyrozumí a poučí jej, je na věřiteli, aby podal určovací žalobu. V žalobě se pak může domáhat i posouzení vykonatelnosti a je na insolvenčním soudu, jak se s tímto tvrzením vypořádá během incidenčního sporu. S tímto postupem koresponduje pravidlo v §198 odst. 3 IZ, že vyjde-li v incidenčním sporu najevo, že jde o pohledávku vykonatelnou, bude na žalovaném, aby prokázal důvod jejího popření⁷⁶.

Insolvenční správce a dlužník mohou vzít své popření zpět. Pokud nebude zpětvzetí popření doručeno soudu před marným uplynutím lhůty k podání určovací žaloby, nelze již zvrátit následek, že k přihlášené pohledávce se nepřihlíží⁷⁷. Po zahájení incidenčního sporu o pravost, výši nebo pořadí, může vzít insolvenční správce nebo dlužník své popření zpět do doby, než rozhodnutí o určovací žalobě nabude právní moci.

Podle komentářové literatury⁷⁸ podává věřitel určovací žalobu vždy proti insolvenčnímu správci s tím, že dlužník může vstoupit do řízení jako vedlejší účastník, zejména pokud pohledávku popřel i on. Tento výklad byl překonán judikaturou Vrchního soudu⁷⁹. V situacích, kdy má dlužníkovo popření stejný účinek jako popření insolvenčním správcem a oba pohledávku popřou, mají postavení nerozlučných společníků. Jinými slovy dlužník je pasivně legitimován vedle insolvenčního správce. Insolvenční správce musí vyrozumět věřitele, že dlužník pohledávku popřel, poučit ho, jaké následky tato skutečnost má pro případ schválení oddlužení formou splátkového kalendáře nebo povolení reorganizace, a že žalobu má podat i vůči dlužníkovi. Pokud věřitel není takto poučen, nezačne mu běžet lhůta k podání určovací žaloby. Popře-li nevykonatelnou pohledávku jen dlužník, je za trvání účinků schváleného oddlužení nebo povolené reorganizace pasivně legitimován jen on.

⁷⁶ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 3. 2011, sp. zn. 3 VSPH 1217/2010-P3-7, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 44 INS 4027/2010.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 3 VSOL 151/2011-P5-13, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 22 INS 6742/2010.

⁷⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. 29 NSČR 18/2009-P5-22.

⁷⁸ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 253 (§ 198 IZ). A shodně KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 428 (§ 198 IZ).

⁷⁹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 11. 2010, sp. zn. 3 VSPH 679/2010-P2-8, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 44 INS 4120/2010.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 1 VSPH 544/2009-P6-8, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 857/2008.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 12. 2009, sp. zn. 15 Cmo 178/2009.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. 15 Cmo 245/2009.

V určovací žalobě může žalobce uplatnit jako důvod vzniku pouze skutečnosti, které uplatnil nejpozději do konce přezkumného jednání (§ 198 odst. 2 IZ). Doslovný jazykový výklad by znamenal, že i po popření pohledávky, by věřitel mohl na přezkumném jednání uplatnit jiné skutečnosti rozhodné pro vznik pohledávky. Domnívám se, že takový výklad zákona by popíral smysl a logiku provádění změn přihlášky, kdy důvod vzniku lze změnit pouze do přezkoumání dotčené pohledávky, dokud pohledávka není zjištěna nebo účinně popřena. Jinými slovy do momentu, kdy soudce přistoupí k přezkoumání pohledávky⁸⁰.

2.5. Popření vykonatelné pohledávky

Pokud dojde k popření vykonatelné pohledávky, určovací žalobu musí podat insolvenční správce, popřípadě popírající dlužník do třiceti dnů od konání přezkumného jednání (§ 199 IZ). Lhůta k podání žaloby je hmotněprávní a jejím marným uplynutím se považuje popřena pohledávka za zjištěnou (§ 201 odst. 2 IZ). Popřením vykonatelné pohledávky se tedy obrací aktivní legitimace k podání určovací žaloby. Jako důvod popření pravosti či výše pohledávky nemůže popírající uplatnit skutečnosti, které byly použity dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání pravomocného rozhodnutí. Při podání určovací žaloby je žalobce omezen důvody, které uvedl nejpozději při popření pohledávky na přezkumném jednání.

Pokud vykonatelnou pohledávku popře kromě insolvenčního správce i dlužník a jedná se o případy, kdy má dlužníkovo popření stejný vliv na zjištění pohledávky jako popření insolvenčním správcem, je pro incidenční řízení založeno nerozlučné společenství obou popírajících⁸¹. Soud aplikoval analogicky úvahy Vrchního soudu pro stejnou situaci při popření nevykonatelné pohledávky. Určovací žalobu tak musí podat jak dlužník tak insolvenční správce. Domnívám se, že popře-li vykonatelnou pohledávku jen dlužník, je za trvání účinků schváleného oddlužení nebo povolené reorganizace aktivně legitimován jen on. Krajský soud ve svém rozhodnutí sice konstatoval, že insolvenční správce musí být vždy

⁸⁰ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 247 (§ 192 odst. 2 IZ).

⁸¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 4. 2011, sp. zn. 22 ICM 471/2010-24 ve věci 22 INS 54/2010.

účastníkem incidenčního řízení dle § 16 odst. 2 IZ, ale toto ustanovení bylo zrušeno⁸². Navíc stejně jako Krajský soud zde aplikují analogicky rozhodnutí Vrchního soudu⁸³.

2.6. Incidenční spor o pravost, výši nebo pořadí pohledávky

Řízení vyvolané žalobou o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky je incidenčním sporem (§ 159 odst. 1 písm. a) IZ). Jedná se o sporné řízení vyvolané insolvenčním řízením a projednává se v rámci insolvenčního řízení (§160 a násl. IZ). Incidenční spor projednává a rozhoduje insolvenční soud. Pro incidenční spory se použijí ustanovení OSŘ (§7 IZ). V incidenčním sporu rozhoduje insolvenční soud ve věci samé rozsudkem. Smír schválí usnesením, jen se souhlasem věřitelského výboru. Pokud v řízení vyjde najevo, že popření pohledávky bylo oprávněné, ukončí účast věřitele insolvenční soud již ve výroku tohoto rozsudku⁸⁴. Není potřeba, aby soud vydal další rozhodnutí dle § 185 IZ. Výsledek incidenčního sporu zaznamená insolvenční soud do upraveného seznamu pohledávek (§201 odst. 3 IZ).

2.7. Popěrné právo věřitelů

Úprava, podle které mohl pohledávky popírat pouze insolvenční správce a dlužník, byla rozhodnutím Ústavního soudu zrušena a následně nahrazena úpravou novou. Popěrný úkon věřitele je koncipován samostatně a pro jeho odlišnosti s dosavadním řešením je mu věnována zvláštní kapitola.

⁸²Zákon č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁸³ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. 15 Cmo 245/2009 nebo Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 11. 2010, sp. zn. 3 VSPH 679/2010-P2-8, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 44 INS 4120/2010.

⁸⁴ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2011, sp. zn. 3 VSPH 934/2010-P15-7, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 96 INS 2351/2008

2.7.1. Proces schvalování insolvenčního zákona

Vládní návrh úpravy ustanovování a odvolávání insolvenčního správce počítal s možností věřitelů hlasovat o osobě insolvenčního správce hned po jeho jmenování soudem⁸⁵. Podle schválené verze insolvenčního zákona mohou věřitelé vyměnit insolvenčního správce až na první schůzi věřitelů následující po přezkumném jednání. Přihlášky pohledávek přezkoumává insolvenční správce jmenovaný soudem a nový insolvenční správce nemůže měnit jeho původní rozhodnutí o popření či zjištění pohledávek⁸⁶. Z tohoto důvodu není platná teze, kterou z důvodové zprávy přejímala odborná veřejnost⁸⁷, že výběrem insolvenčního správce nesou věřitelé spoluodpovědnost za jeho činnost při popírání pohledávek, a že jimi provedená volba je zárukou řádného výkonu jeho povinností.

V souvislosti s přezkumem pohledávek obsahoval poslanecký návrh ustanovení, které by zakládalo povinnost insolvenčního správce popřít pohledávku na návrh jiného věřitele, jestliže by hodnověrně osvědčil a doložil oprávněnost jejího popření. Pro případ nečinnosti správce by věřitel mohl navrhnout soudu, aby popření pohledávky insolvenčnímu správci uložil⁸⁸. Oproti tomu vládní návrh by opravňoval věřitele popírat pohledávky přímo, a to prostřednictvím vlastního popěrného úkonu⁸⁹. Insolvenční zákon byl nakonec přijat ve znění komplexního pozměňovacího návrhu⁹⁰. Popírat pohledávky mohl pouze insolvenční správce a dlužník. Věřitel sice mohl dát nezávazný podnět správci k popření, či za tímto účelem využít dohlédací činnosti soudu, insolvenční správce však neměl povinnost popření provést a proti rozhodnutí insolvenčního soudu vydaném v rámci dohlédací činnosti není přípustné odvolání⁹¹.

⁸⁵ § 29 osnovy IZ, vládní návrh, sněmovní tisk 1120/0 Poslanecká sněmovna, 2005, IV. volební období [online] [cit. 12. červen 2011]. Dostupné na <www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>.

⁸⁶ § 29 IZ. Právo popřít pohledávku po jejím zjištění na přezkumném jednání nemá oporu v zákoně. Nově jmenovaný správce naopak může vzít popření pohledávky zpět nebo může popřít pohledávku, ohledně níž neproběhlo přezkumné jednání, protože její přezkoumání bylo vyloučeno ke zvláštnímu přezkumnému jednání.

⁸⁷ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 246 (§ 192 IZ).

⁸⁸ § 115 odst. 3 a 4 osnovy IZ, poslanecký návrh, sněmovní tisk 1044 Poslanecká sněmovna, 2005, IV. volební období [online] [cit. 12. června 2011]. Dostupné na <www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1044&CT1=0>.

⁸⁹ § 192 odst. 1 osnovy IZ, vládní návrh, sněmovní tisk 1120/0 Poslanecká sněmovna, 2005, IV. volební období [online] [cit. 12. červen 2011]. Dostupné na <www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>.

⁹⁰ Sněmovní tisky 1120/1 a 1120/2 Poslanecká sněmovna, 2006, IV. volební období [online] [cit. 13. června 2011]. Dostupné na <www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=2>.

⁹¹ § 192 odst. 1 IZ, § 11 IZ, § 91 IZ

2.7.2. Posouzení úpravy z hlediska její ústavnosti

Za tohoto stavu byla podána stížnost k Ústavnímu soudu ČR⁹², kterou se stěžovatel domáhal ochrany před zásahem insolvenčního správce jako orgánu veřejné moci⁹³ a navrhl zrušit ustanovení § 192 odst. 1 věta první IZ, podle kterého může popírat pohledávky pouze insolvenčnímu správci a dlužníku. Stěžovatel tvrdil, že rozhodnutím správce nepopírat pohledávku jiného věřitele bylo porušeno ústavně zaručené právo na výkon vlastnického práva a právo na soudní ochranu⁹⁴, a to zejména vzhledem k tomu, že ohledně dané pohledávky byl veden soudní spor a ve věci bylo podáno dovolání k Nejvyššímu soudu ČR. Zjištěním nepravé pohledávky je poměrně kráceno uspokojení ostatních věřitelů. Ústavní soud odmítl stížnost jako nepřipustnou s tím, že insolvenční správce při popírání pohledávek nevystupuje jako orgán veřejné moci. Toto tvrzení Ústavní soud opřel o judikaturu k zákonu o konkursu a vyrovnání a dále citoval důvodovou zprávu k návrhu insolvenčního zákona, který byl nakonec schválen v odlišném znění. Ústavní soud chyboval, když postavil závěr, že insolvenční správce je zástupce věřitelů, na nepravdivé skutečnosti, že věřitelům připadá možnost výběru insolvenčního správce před přezkoumáním pohledávek.

Hodnocení právního postavení správce by přesahovalo problematiku popírání pohledávek. Avšak dovolím si konstatovat, že mezi dvěma protichůdnými názory, a to že správce je společným zástupcem věřitelů⁹⁵, a že správce je orgánem veřejné moci, jsem zastáncem střední cesty a názoru, že posuzovat jeho postavení je potřeba zvlášť pro každý úkon nebo činnost, kterou v insolvenčním řízení vykonává. Je nesporné, že při správě majetkové podstaty zastupuje všechny věřitele vůči dlužníku a hájí jejich společné zájmy. Například při odporování právních úkonů dlužníka, které vedou ke zkrácení uspokojení věřitelů. Na druhou stranu při popírání pohledávek vystupuje proti jednotlivým věřitelům v incidenčním sporu a již z tohoto pohledu nemůže být jejich společným zástupcem.

O další ústavní stížnosti a návrhu na zrušení ustanovení, které opravňuje pouze insolvenčního správce a dlužníka popírat pohledávky, rozhodoval Ústavní soud v plénu⁹⁶. Stejně jako v předchozím případě se nejprve zabýval postavením insolvenčního správce při

⁹² Rozhodnutí 3. senátu Ústavního soudu ČR ze dne 24. 9. 2009, sp. zn. III. ÚS 2101/09, ve věci Europrofil CZ.

⁹³ Stížnost dle čl. 87 odst. 1 písm. d) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy ČR.

⁹⁴ Článek 11 a 36 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod.

⁹⁵ Zajímavé názory na postavení insolvenčního správce formulovali HAVEL, Bohumil, ALEXANDER, Juraj, JÁSENSKÝ, Martin v diskusi s názvem *O popírání a zapírání (se některých správců)* [online], v právnickém fóru Lexforum.cz [cit. 13. června 2011]. Dostupné na <www.lexforum.cz/252>.

⁹⁶ Rozhodnutí pléna Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. PL. ÚS 14/10, vyhlášené jako n. č. 241/2010 Sb., náleží Ústavního soudu ze dne 1. července 2010 ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

uznávání pohledávek věřitelů a zhodnotil je jako orgán veřejné moci, nikoli jako zástupce věřitelů. Konstatoval, že insolvenční správce autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech věřitelů a obsah rozhodnutí nezávisí na jejich vůli⁹⁷.

Soud souhlasil také s názorem, že rozhodnutí insolvenčního správce o tom, že přihlášenou pohledávku uznává, určuje závazně právo jiného věřitele na jeho poměrné uspokojení v rámci insolvenčního řízení⁹⁸. Dále konstatoval, že dochází k oportunistickému chování věřitelů, kteří se přihlášením nadsazené pohledávky snaží ovládnout řízení nebo zvrátit rozhodování ve svůj prospěch, a že k omezení tohoto chování slouží sankce za přihlášení nadhodnocené pohledávky, která však následuje až po zjištění její skutečné výše⁹⁹.

Účelem nepřiznání popěrného práva věřitelů je zabránit jeho zneužití k protahování insolvenčního řízení. Podle soudu tento argument neobstojí, neboť rychlost a efektivnost řízení nesmí jít na úkor spravedlivého výsledku. Ostatně zneužít lze jakékoliv právo, což by dovedeno ad absurdum znamenalo, že žádné právo by nemohlo být žádnému subjektu přiznáno, neboť jej lze zneužít. Navíc insolvenční zákon obsahuje řadu dalších opatření k naplnění požadavku na rychlost insolvenčního řízení¹⁰⁰.

Nejobsáhlejší část nálezu¹⁰¹ se zabývá odpovědností insolvenčního správce za škodu, která vznikne věřitelům při porušení jeho povinností, které má vykonávat s odbornou péčí (§ 37 IZ). Soud zde odpovídá na otázku, jestli odpovědnost správce představuje institut dostatečně vyvažující odepření popěrného práva věřitelů. Úspěšným uplatněním tohoto nároku sice věřitel může zhojit svou majetkovou újmu, ale nedojde k odstranění všech negativních následků neoprávněného přihlášení pohledávky, např. ovlivnění rozhodování věřitelských orgánů. Dále má soud za to, že primárně má být věřitelům poskytnutá účinná ochrana k vymáhání svých práv a nelze se spokojit se sekundární možností odškodnění při jejich porušení.

Ústavní soud ČR rozhodl o zrušení věty první ustanovení § 192 odst. 1 IZ, která znamenala protiústavní mezeru v podobě zúžení okruhu osob oprávněných popírat pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek, a poskytl zákonodárci časový prostor k odstranění zákonného deficitu, přičemž ponechal na jeho úvaze jakým způsobem zakotví postup při realizaci popěrného práva věřitelů.

⁹⁷ Body 18 - 27 citovaného rozhodnutí.

⁹⁸ Bod 30 citovaného rozhodnutí.

⁹⁹ Bod 38 citovaného rozhodnutí, § 178 a § 179 IZ.

¹⁰⁰ Body 38 až 41 citovaného rozhodnutí.

¹⁰¹ Body 48 - 53 citovaného rozhodnutí.

Následovala diskuse, kterou předznamenal fakt, že rozhodnutí pléna Ústavního soudu ČR nebylo jednohlasné. Soudce Kůrka vyslovil názor, že zrušená úprava nezasahovala do majetkových poměrů konkrétního věřitele jinak, než tomu bylo před zahájením insolvenčního řízení, že věřitel měl prostor k zpochybnění jiné pohledávky a možnost vyvinout tlak na insolvenčního správce na přezkumném jednání, že právo domáhat se škody na insolvenčním správci představuje adekvátní náhradu popěrného práva, a že proti přihlášení nadhodnocené pohledávky existuje institut odpovědnosti za takové přihlášení. Zejména však akcentoval potřebu rychlého řízení pro zachování majetkových práv všech věřitelů.

Z odborné veřejnosti lze považovat za hlavního odpůrce tohoto nálezu Bohumila Havla, člena expertní skupiny pro insolvenční právo¹⁰². Havel je zastánce názoru, že insolvenční správce je zástupce věřitelů, a to především těch nezajištěných. Pokud dochází k špatnému posouzení pohledávky správcem, je na insolvenčním soudu, aby v rámci dohlédací činnosti přiměl insolvenčního správce pohledávku popřít, a jestliže tak nečiní, je to chyba na jeho straně a ne chyba systému¹⁰³. Havlova kritika nezůstala nepovšimnuta. Martin Jásenský, jeden ze zástupců stěžovatele, kontruje, že absence popěrného práva věřitelů je právě tím důvodem, pro který nelze pohlížet na insolvenčního správce jako na zástupce věřitelů, a že chyba systému spočívá v tom, že věřitel nemůže „nerozhodnutí“ insolvenčního správce o nepopření pohledávky napadnout kasačním nebo apelačním prostředkem¹⁰⁴. Luděk Lisse dodává ze svých zkušeností, že *insolvenční správce, potažmo insolvenční soud, věřitele dostatečně neochrání, a že jde o chybu systémovou, jejíž uspokojivé řešení pro futuro sotva spočívá ve „vyšším tlaku na odbornost a nezávislost soudců a správců“*¹⁰⁵.

Zákonodárce reagoval na zrušení částí insolvenčního zákona novelou, která zavedla zpět popěrné právo věřitelů do českého úpadkového práva¹⁰⁶. Při přípravě nové úpravy bylo potřeba dbát na to, aby zůstaly v co největší míře zachovány výhody předchozí úpravy, a zároveň aby byly respektovány judikované závěry.

¹⁰² Informace o Expertní skupině S22 [online] [cit. 14. června 2011]. Dostupné na <<http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/expertni-skupina.html>>.

¹⁰³ HAVEL, Bohumil. *Ústavní soud o zrušení části insolvenčního zákona a chyba systému* [online]. E-pravo.cz, 28. 7. 2010 [cit. 14. června 2011]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/ustavni-soud-o-zruseni-casti-insolvencniho-zakona-a-chyba-systemu-65111.html>>.

¹⁰⁴ JÁSENSKÝ, Martin. *Absence věřitelského popěrného práva je vadou systému insolvenčního práva* [online]. E-pravo.cz, 17. 8. 2010 [cit. 14. června 2011]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/absence-veritelskeho-poperneho-prava-je-vadou-systemu-insolvencniho-prava-65673.html>>.

¹⁰⁵ LISSE, Luděk. *Malá poznámka ke kritice zrušení části insolvenčního zákona* [online]. E-pravo.cz, 21. 9. 2010 [cit. 14. června 2011]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/mala-poznamka-ke-kritice-zruseni-casti-insolvencniho-zakona-66193.html>>.

¹⁰⁶ Zákon č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

2.7.3. Forma, lhůta a náležitosti popěrného úkonu

Pro popěrný úkon insolvenční zákon předepisuje formulářovou podobu (§ 200 odst. 2 IZ), čímž má dojít k minimalizaci formálních chyb a ke zmírnění tvrdého postihu při podání formálně vadného popěrného úkonu. Na rozdíl od přihlášky nebude věřitel vyzván k jeho opravě či doplnění, ale vadné či neúplné popření insolvenční soud nejpozději do skončení přezkumného jednání odmítne¹⁰⁷. Dále je zapovězeno učinit popření ve formě, která by po uplynutí lhůty k popření vyžadovala doplnění předložením písemného originálu, tedy telegraficky, telefaxem nebo elektronicky bez certifikovaného elektronického podpisu (§ 42 odst. 3 OSŘ). Tento požadavek vyplývá z krátké lhůty, kterou má soud na posouzení podaného formuláře. Ten musí být doručen insolvenčnímu soudu do tří pracovních dnů před konáním přezkumného jednání, na kterém bude popíraná pohledávka přezkoumána. Během těchto tří dnů musí soud posoudit, zdali je popření bezvadné po formální stránce (§ 200 odst. 3 IZ). Podle vládního návrhu novely mohl soud odmítnout popření také pro jeho zjevnou bezdůvodnost, tedy v případech, kdy by tvrzené skutečnosti byly pravdivé, avšak nemohly by být důvodem pro zpochybnění oprávněnosti přihlášené pohledávky¹⁰⁸. Domnívám se, že tři dny k odmítnutí by představovaly minimální prostor na posouzení důvodnosti popření, zejména s přihlédnutím k tomu, že přihlášky pohledávek zpracovává insolvenční správce.

Náležitosti a přílohy formuláře na popření pohledávky přihlášeným věřitelem stanoví prováděcí předpis¹⁰⁹. Jedná se o označení soudu, insolvenčního řízení, věřitele, který pohledávku popírá, osoby, jež popření podepsala, věřitele, jehož pohledávka je popírána, popírané pohledávky, seznam příloh, datum a podpis. Z popření musí být patrné, zda věřitel popírá pravost, výši nebo pořadí pohledávky. Při popření výše pohledávky musí být uvedena její skutečná výše a při popření pořadí její skutečné pořadí.

¹⁰⁷ Podle § 200 odst. 2 IZ se pro popěrný úkon věřitele nepoužije ustanovení § 43 OSŘ, které ukládá soudu vyzvat účastníka k odstranění vad podání a určit k opravě lhůtu.

¹⁰⁸ Pozměňovací návrh byl podán Ústavně právním výborem PSP ČR a v jeho znění byla novela sněmovnou 8. 2. 2011 schválena. Sněmovní tisk 233/1 Poslanecká sněmovna, 2011, VI. volební období [online] [cit. 20. července 2011]. Dostupný na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=233&ct1=1>>.

Podotýkám, že odborná literátura v některých případech na tuto změnu nereagovala a slepě opisovala důvodovou zprávu k původnímu návrhu. Viz TATRA, Albert. ŠVEPEŠ, Petr. *Změna postavení věřitelů úpadce ve světle novely insolvenčního zákona* [online]. E-pravo.cz, 20. května 2011 [cit. 20. července 2011]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zmena-postaveni-veritelu-upadce-ve-svetle-novely-insolvencniho-zakona-73639.html>>.

¹⁰⁹ § 22a a §22b Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ČR č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů. Novelizace byla provedena Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti ČR č. 70/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Nejpodstatnější náležitostí jsou skutečnosti, o které věřitel opírá důvod popření pohledávky, a ty již nelze po uplynutí lhůty k podání popření měnit (§ 200 odst. 2 IZ). To, že se incidenční řízení o zjištění pohledávky týká pouze těchto skutečností, znamená, že řízení je přísně koncentrováno hned při jeho zahájení. Účelem této úpravy je zabránit umělému protahování incidenčních sporů a tím celého insolvenčního řízení. Pokud věřitel popírá vykonatelnou pohledávku, platí zde stejné podmínky jako při popření insolvenčním správcem. Uplatnit lze jen ty důvody, které neuplatnil dlužník v řízení, které předcházelo vydání pravomocného rozhodnutí a důvodem popření nemůže být jiné právní posouzení věci (§ 200 odst. 6 IZ).

Přílohami formuláře na popření pohledávky věřitelem jsou kopie smluv, soudních rozhodnutí a dalších listin dokládající důvod popření pohledávky. A pokud je věřitel zastoupen, pak také plná moc.

2.7.4. Účinky popření přihlášeným věřitelem

Obsahuje-li popření všechny náležitosti a je-li doručeno soudu včas, považuje se toto podání za určovací žalobu, jejímž účinkem je zahájení incidenčního sporu o pravost, výši či pořadí popřené pohledávky (§ 200 odst. 5 IZ). Na rozdíl od popření insolvenčním správcem nebo dlužníkem, je tato konstrukce popěrného úkonu méně komplikovaná. Není třeba rozlišovat, jestli je popíraná pohledávka vykonatelná či nikoli, není třeba vyzývat dlužníka, aby učinil další podání.

Účinky spojené s popřením nastávají okamžikem rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, ne však dříve než deset dní po konání přezkumného jednání. Deseti denní prodleva má umožnit věřiteli změnit své rozhodnutí a vzít popření pohledávky zpět¹¹⁰. Po dobu trvání reorganizace nemá popěrný úkon věřitele žádný účinek (§ 336 odst. 4 IZ). Tato úprava respektuje logiku a mechanismus insolvenčního zákona. Při reorganizaci nedochází zjištěním a uspokojením nepravé či nadhodnocené pohledávky ke krácení uspokojení ostatních věřitelů. Je na věřitelích, zda schválí reorganizační plán, a dlužníkovo popření má v reorganizaci účinek na zjištění popírané pohledávky. Pokud soud rozhodne o přeměně reorganizace

¹¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 233/0 Poslanecká sněmovna, 2010, VI. volební období [online] [cit. 20. července 2011]. Dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=233&ct1=0>. (Zvláštní část, k bodům 11 až 13).

v konkurs, nastávají účinky popěrného úkonu věřitele zveřejněním tohoto rozhodnutí (§ 363 odst. 5 IZ)

Věřitel, jehož pohledávka je popírána, je pasivně legitimován ve vyvolaném incidenčním sporu. Aktivní legitimace připadá věřiteli, který pohledávku popřel. Bez náhrady došlo ke zrušení ustanovení § 16 odst. 2 IZ, podle kterého platilo, že účastníkem incidenčního sporu je vždy insolvenční správce. Zrušení nebylo vyvoláno pouze zavedením popěrného práva věřitelů, ale souviselo s judikovanými závěry ohledně účastenství v incidenčních sporech vyvolaných popřením dlužníkem. Dále bylo třeba upravit postup pro případ, že účast popírajícího věřitele v insolvenčním řízení bude ukončena před skončením incidenčního sporu. Podle § 161 odst. 2 IZ se insolvenční správce může stát jeho účastníkem namísto popírajícího věřitele, pokud to insolvenční správce navrhne ve lhůtě, kterou mu vyměří insolvenční soud.

2.7.5. Předcházení zneužití popěrného práva

Zavedením popěrného práva věřitelů vzniká riziko jeho zneužití za účelem vychýlení kontroly nad průběhem řízení a prodloužení délky insolvenčního řízení. K minimalizaci tohoto rizika obsahuje nová úprava několik pojistek. První z nich, formalizaci popěrného úkonu a koncentraci incidenčního řízení, jsem již zmínil.

Aby nedocházelo k umělému vyvolávání incidenčních sporů, nemá popření věřitelem žádný účinek na výkon hlasovacího práva (§ 51 odst. 3 IZ). Věřitel, který přihlásí nadhodnocenou pohledávku, tak může v celém rozsahu rozhodovat o všech otázkách. Zákonodárce v tomto bodě nerespektoval jeden z argumentů Ústavního soudu ČR pro zavedení popěrného práva věřitelů a to, že věřitelé nemají při neexistenci jejich popěrného práva možnost takovému chování zamezit a napravit újmu na svých procesních právech¹¹¹. Kompetence rozhodnout o hlasovacím právu ohledně popřené pohledávky mohla být svěřena do rukou insolvenčního soudu, zákonodárce dal však přednost jistému vyloučení zneužití popěrného práva před vyloučením zneužití přihlášení nadhodnocené pohledávky.

Poslední pojistkou je povinnost popírajícího věřitele složit jistotu k zajištění škody nebo jiné újmy, která může vzniknout v důsledku nedůvodného popření pohledávky (§ 202

¹¹¹ Rozhodnutí pléna Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. PL. ÚS 14/10, vyhlášené jako nález č. 241/2010 Sb., nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010 ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (bod 50).

odst. 4 IZ). Tuto povinnost uloží soud pouze na návrh věřitele, jehož pohledávka byla popřena. V návrhu musí věřitel doložit, že mu taková újma nebo škoda hrozí. Mám za to, že o nedůvodné popření jde tehdy, pokud soud následně rozhodne, že pohledávka byla přihlášena oprávněně, tedy že je zjištěna. Vznik škody připadá v úvahu, pokud pohledávka není v důsledku popření zjištěna v době, kdy by jinak mohlo dojít k jejímu uspokojení. To se týká zejména zajištěných pohledávek, které lze uspokojit kdykoli během insolvenčního řízení.

Kromě jistoty k zajištění škody je popírající věřitel povinen složit jistotu na náklady incidenčního sporu ve výši 10 000 Kč (§ 202 odst. 3 IZ). Podle Lukáše Pachla je nutno chápat tuto povinnost ve vztahu ke každému popřenému nároku zvlášť, přestože se o nich vede jedno incidenční řízení. Pokud se popřená pohledávka skládá z pěti nároků, musí věřitel složit jistotu ve výši 50 000 Kč¹¹². S tímto názorem se nemohu ztotožnit. Jednak není podložen žádnými argumenty a jednak ani z důvodové zprávy takový závěr nevyplývá. Naopak je v ní deklarováno, že tato jistota má sloužit k prokázání schopnosti věřitele nést náklady řízení, a že se její výše se odvíjí od paušální sazby za odměnu při zastupování účastníka advokátem nebo notářem.

¹¹² PACHL, Lukáš. *Novela insolvenčního zákona má možná problematická místa* [online]. Konkursni-noviny.cz, 2. března 2011 [cit. 21. července 2011] Dostupné na <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek.html?id=2586>>.

3. Uspokojení nezajištěných věřitelů

Předtím, než se budu blíže zabývat problematikou uspokojení pohledávek, využiji této kapitoly ke stručnému popisu úpravy přenesení majetku dlužníka před insolvenční fórum. Jinými slovy rozsahem a zjišťováním majetkové podstaty. Jedná se o paralelní proces k přihlašování a přezkumu pohledávek, bez něhož by nemělo insolvenční řízení žádný význam.

Pro určení majetkové podstaty je rozhodný okamžik zahájení insolvenčního řízení v případě, že insolvenční návrh podal dlužník. Podá-li insolvenční návrh věřitel, je tímto okamžikem rozhodnutí o úpadku, nebo vydání předběžného opatření, kterým soud omezí dlužníka v nakládání s majetkovou podstatou. Dále do majetkové podstaty náleží veškerý majetek, který dlužník nabude v průběhu insolvenčního řízení (§ 205 IZ). V této souvislosti je třeba zmínit, že od zahájení řízení je dlužník omezen v nakládání se svým majetkem, pokud by tím došlo k podstatným změnám v jeho skladbě, využití, určení, či k jeho zmenšení. Dlužník může činit pouze úkony k provozování podniku v rámci obvyklého hospodaření nebo k odvrácení hrozící škody a k plnění vyživovací povinnosti. Nadto může soud dlužníka omezit předběžným opatřením ve větší míře, například určit osobu předběžného správce, jehož souhlasem bude podmíněn jakýkoli úkon týkající se majetkové podstaty v určeném rozsahu (§ 111 až § 113 IZ).

Demonstrativní výčet možné skladby dlužníkovy majetku je uveden v § 206 IZ. Jedná se o všechna práva, věci nebo jiné majetkové hodnoty s výjimkou majetku a příjmů dlužníka, jenž je fyzickou osobou, které nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí dle OSŘ¹¹³. Do majetkové podstaty náleží jen majetek ve vlastnictví dlužníka, čímž insolvenční zákon respektuje práva třetích osob. Například je-li dlužník spoluvlastníkem, náleží do podstaty pouze jeho podíl (§ 205 odst. 3 IZ). Nepřichází v úvahu, aby v zájmu vyššího výnosu z prodeje, byl majetek zpeněžen v celku a dotčený spoluvlastník vyplacen.

Postup insolvenčního správce při zjišťování majetku, který náleží do majetkové podstaty, je upraven § 209 až § 216 IZ. Ten je povinen provádět šetření za tímto účelem od okamžiku svého ustanovení podle případných pokynů soudu, za součinnosti dlužníka a

¹¹³ § 321 a násl. OSŘ, § 277-279 OSŘ. Výjimka z uvedeného pravidla je, že do majetkové podstaty náleží majetek sloužící k podnikání.

dalších osob, které jsou povinné mu ji poskytnout¹¹⁴. Zjištěný majetek zapisuje do soupisu majetkové podstaty, což je listina¹¹⁵, která obsahuje označení tohoto majetku (§ 217 až § 224 IZ). Rozsah majetkové podstaty, respektive její soupis, se v průběhu insolvenčního řízení může měnit zejména v důsledku odporovatelnosti právních úkonů dlužníka učiněných v úmyslu zkrátit uspokojení věřitelů, zvýhodnit některé věřitele na úkor ostatních věřitelů, nebo úkonů, jimiž se dlužník zavázal poskytnout své plnění bez přiměřeného protiplnění (§ 231 až § 243 IZ). Také může dojít k vynětí věci z majetkové podstaty na základě úspěšné žaloby třetí osoby nebo na návrh dlužníka (§ 225 a § 226 IZ). Insolvenční správce nemusí do soupisu zařadit majetek, který nelze ocenit penězi, tedy neprodejné věci nebo nedobytné pohledávky, a to pouze se souhlasem věřitelského výboru a insolvenčního soudu (§ 227 IZ). Takový majetek náleží dlužníku a insolvenční správce ho nemůže bezúplatně převést¹¹⁶.

Pro další postup platí, že pouze majetek zahrnutý do soupisu je insolvenční správce oprávněn zpeněžit (§ 280 IZ). Soupis má tak zásadní význam pro míru uspokojení věřitelů. Nezařazením některého majetku dojde k poměrnému krácení jejich uspokojení. Věřitelé mají možnost využít dohlédací činnosti soudu k udělení pokynu insolvenčnímu správci. Pokud však insolvenční soud na jejich podnět nereaguje, insolvenční zákon jim nedává zvláštní nástroj k nápravě. Proti rozhodnutí soudu v rámci dohlédací činnosti není odvolání přípustné. Z tohoto pohledu je zřejmé, že roli hraje kvalita insolvenčního správce, což můžou věřitelé ovlivnit při jeho volbě. Je nutné dodat, že pokud insolvenční správce nemá postraní úmysly, má i on zájem na zjištění co největšího objemu dlužníkovy majetku, protože jeho odměna je při konkursu odvozena od výtěžku zpeněžení připadající na zajištěné a nezajištěné věřitelé¹¹⁷. Na výši odměny nemá vliv výtěžek zpeněžení, kterým jsou uspokojeni věřitelé pohledávek za majetkovou podstatou, ovšem výtěžek připadající na pohledávky postavené jim na roveň se přičítá k výtěžku určenému pro nezajištěné věřitelé. Jinými slovy míra uspokojení věřitelů je přímo úměrná odměně insolvenčního správce, přičemž k výtěžku připadajícím na pohledávky za majetkovou podstatou se nepřihlíží.

¹¹⁴ Povinnost poskytovat správci součinnost je upravena § 43 IZ. Jedná se o orgány veřejné správy, katastrální úřady, soudní exekutory, notáře, finanční instituce, provozovatelé telekomunikačních služeb, poštovních služeb a další.

¹¹⁵ Náležitosti soupisu majetkové podstaty vyjmenovává ustanovení § 14 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁶ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 687 (§ 283 IZ).

¹¹⁷ § 1 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.

3.1. Uspokojení pohledávek v konkursu

V konkursu se zjištěné pohledávky poměrně uspokojují z výnosu zpeněžení majetkové podstaty. Podle § 283 odst. 2 IZ lze majetkovou podstatu zpeněžit až poté, co rozhodnutí o způsobu řešení úpadku konkursem nabude právní moci, nejdříve však po první schůzi věřitelů. Ke zpeněžení dochází obvykle asi dva měsíce po rozhodnutí o úpadku¹¹⁸. Je nasnadě, že nelze rozprodávat majetek dlužníka dříve, než bude postaveno na jisto, že jeho úpadek bude řešen konkursem. Požadavek na konání schůze věřitelů, je promítnutím práv věřitelů, kdy zvolený věřitelský výbor spolurozhoduje o způsobu zpeněžení. Při rozhodování se věřitelé řídí zprávou o hospodářské situaci dlužníka, kterou předkládá insolvenční správce insolvenčnímu soudu sedm dní před konáním první schůze věřitelů svolané po prohlášení konkursu.

Zpeněžením majetkové podstaty se nerozumí jen převedení majetku na peníze, ale i využití bankovních kont a peněžní hotovosti dlužníka (§ 283 odst. 1 IZ). Insolvenční správce je povinen vymáhat dlužníkovy pohledávky, ledaže náklady na jejich vymáhání jsou neúměrně vysoké nebo je nelze krýt z majetkové podstaty (§ 294 IZ), nebo je zpeněží úplatným převodem. Insolvenční zákon znovu respektuje práva třetích osob, zde osob, jež mají závazky vůči dlužníku. Podle § 14 odst. 1 písm. g) ZKV docházelo prohlášením konkursu k zesplatnění pohledávek dlužníka. Vymáháním takto akcelerovaných pohledávek mohlo docházet k ohrožení existence dlužníků úpadce, přestože se jednalo pouze o fikci splatnosti po dobu trvání konkursu¹¹⁹. Kromě toho, pokud se dlužník úpadce dostal akcelerací do prodlení, mohl konkursní správce vymáhat nároky vzniklé v důsledku tohoto prodlení. Nejvyšší soud nevyloučil závěr, že takový postup by mohl být shledán v rozporu s dobrými mravy¹²⁰. Podle mého názoru nová úprava zcela postačuje pro uspokojení věřitelů, ovšem není zcela jednoznačné, v jakých případech má insolvenční správce pohledávku úplatně převést a v jakých postoupit. Zásadně nemůže vymáhat nesplatné pohledávky. Mám za to, že co se týče splatných pohledávek, bude se řídit pokyny věřitelského výboru, přičemž pro rozhodnutí věřitelů bude hrát roli vydobytnost pohledávky nebo naopak možnost jejího postoupení.

¹¹⁸ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 364 (§ 283 IZ)

¹¹⁹ ZBRANKOVÁ, Renáta. JELÍNEK, Jindřich. *K otázce „splatnosti“ pohledávek úpadce v konkursu* [online]. epravo.cz, 8. ledna 2004 [cit. 26. července 2011]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-splatnosti-pohledavek-upadce-v-konkurzu-22591.html>>.

¹²⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2089/2008.

Ke zpeněžení majetkové podstaty může dojít veřejnou dražbou¹²¹, prodejem jako při výkonu rozhodnutí podle OSŘ¹²² nebo prodejem mimo dražbu (§ 286 až § 289 IZ). Využití metody prodeje výkonem rozhodnutí lze považovat na základě zkušeností danou ZKV za marginální¹²³. Její nevýhodou je časová a formální náročnost. O způsobu zpeněžení rozhoduje insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru. Tím je navíc podmíněna účinnost smlouvy o provedení dražby a pro účinnost smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení mimo dražbu, je kromě toho vyžadováno schválení insolvenčním soudem. Kontrola a průběh zpeněžování majetkové podstaty je zcela v rukou věřitelů.

Zvláštním druhem zpeněžení majetkové podstaty je prodej podniku nebo celé majetkové podstaty jedinou smlouvou (§ 290 až § 292 IZ). Prodej podniku se řídí § 476 až § 488 ObchZ. Zásadní rozdíl oproti prodeji podniku mimo insolvenční řízení spočívá v tom, že na kupujícího nepřecházejí závazky vztahující se k podniku, kromě povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů, přičemž pohledávky zaměstnanců vzniklé do účinnosti smlouvy o prodeji podniku na kupujícího také nepřechází. Zákon výslovně stanoví, že výtěžek zpeněžení podniku jedinou smlouvou je součástí celkového výtěžku a slouží k uspokojení všech dlužnických věřitelů. Pokud by měl výtěžek náležet jen věřitelům s pohledávkami ve vztahu k podniku, došlo by k porušení zásady rovného postavení věřitelů¹²⁴.

S prodejem podniku jedinou smlouvou počítá insolvenční zákon při oceňování majetkové podstaty, neboť je třeba brát ohled na práva zajištěných věřitelů¹²⁵. Ti jsou uspokojeni nejen z výtěžku prodeje předmětu zajištění, ale i v rozsahu, ve kterém není jejich pohledávka uspokojena, jako ostatní nezajištění věřitelé (§ 299 IZ). Při prodeji podniku vcelku nedochází ke zjištění individuální hodnoty předmětu zajištění, tak jako při samostatném prodeji. Zajištění věřitelé jsou uspokojeni podle znaleckého posudku, přičemž stále platí, že neuspokojená část pohledávky se uspokojuje jako nezajištěná pohledávka.

O průběhu zpeněžování a o nakládání s výtěžkem zpeněžení podává insolvenční správce zprávy (§ 300 IZ). Tříměsíční interval pro předkládání zpráv o stavu řízení je

¹²¹ Veřejná dražba se řídí zákonem č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů.

¹²² Pro prodej movitých věcí platí § 323 a násl. OSŘ, pro nemovitosti pak § 335 a násl. OSŘ.

¹²³ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 369 (§ 286 IZ).

¹²⁴ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 705 (§ 290 IZ).

¹²⁴ § 1 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ Podle § 153 IZ pokud insolvenční soud nebo schůze věřitelů rozhodne o způsobu řešení konkursem a zároveň přijme usnesení o zpeněžení podniku jedinou smlouvou, určí soud nebo schůze věřitelů osobu znalce za účelem ocenění majetkové podstaty. Pokud dojde k usnesení o prodeji podniku jedinou smlouvou později, musí podle § 219 odst. 4 ustanovit osobu znalce insolvenční správce.

dostačující, takže správce může tyto zprávy spojit¹²⁶. Kromě insolvenčního soudu a věřitelského soudu musí správce informovat také obecný soud, správce daně, soudního exekutora a další subjekty, u kterých probíhá řízení o zpeněžovaném majetku.

V závěru zpeněžení podává insolvenční správce konečnou zprávu (§ 302 až § 304 IZ). Okamžik pro předložení konečné zprávy není jednoznačně definovaný. Zákon stanoví, že jejímu předložení nebrání, pokud nejsou ukončeny incidenční spory, jejichž výsledek nemůže podstatně ovlivnit její závěr. Účelem konečné zprávy je přezkoumat postup insolvenčního správce při zjišťování a zpeněžování majetkové podstaty, spolu s přehledem o jeho výdajích¹²⁷. Přestože musí konečná zpráva vyústit ve vyčíslení částky, která má být rozdělena mezi věřitele, a tyto věřitele označit spolu s údajem o výši jejich podílů na této částce, jedná se pouze o předběžné avizování postupu při rozdělení výtěžku, který bude určen na jisto až v rozvrhovém usnesení¹²⁸.

Proti konečné zprávě mohou věřitelé podat námitky, a ti, jejichž námitkám nebylo vyhověno, mohou podat odvolání. Zákon toto právo nepřiznává dlužníkovi, přestože i on je oprávněn podávat námitky. Vrchní soud v Olomouci¹²⁹ dovodil, že z hlediska ústavní konformity je třeba přiznat právo na odvolání proti konečné zprávě i dlužníkovi. S tímto názorem se ztotožňují, neboť nepřiznáním práva na odvolání vzniká bezdůvodný nepoměr mezi účastníky insolvenčního řízení.

K projednání konečné zprávy musí insolvenční soud nařídít jednání a o jeho místě a termínu informovat ve vyhláše vyvěšené na úřední desce soudu, ledaže je úpadek dlužníka řešen formou nepatrného konkursu. Vzhledem k ustanovení § 71 odst. 3 IZ nezveřejňuje soud tuto vyhlášku v insolvenčním rejstříku. Insolvenčnímu správci, dlužníku, věřitelskému výboru a věřitelům, kteří podali námitky proti konečné zprávě, doručuje soud tuto vyhlášku zvlášť. Uvedené zmiňují kvůli disproporci při doručování této vyhlášky. Vysvětlení je však nasnadě. Tohoto jednání se nemohou účastnit věřitelé, kteří nepodali námitky, respektive jejich účast by neměla žádného významu, a proto je není třeba informovat v insolvenčním rejstříku. Po jednání insolvenční soud konečnou zprávu schválí nebo shledá-li, že námitky jsou důvodné, odmítne a nařídí správci vypracovat novou konečnou zprávu.

Po právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy předloží insolvenční správce návrh na vydání rozvrhového usnesení, ve kterém uvede, kolik má být vyplaceno na každou

¹²⁶ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 387 (§ 300 IZ).

¹²⁷ Výčet náležitostí konečné zprávy je předepsán v § 302 odst. 2 a 3 IZ a § 303 IZ.

¹²⁸ Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 2 VSOL 215/2010-B-58, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 33 INS 1547/2008.

¹²⁹ Tamtéž.

pohledávku, přičemž, jak již bylo řečeno, dochází k poměrnému uspokojení vzhledem k výši jejich pohledávek, tak jak byly zjištěny (§ 305 až § 307 IZ). Soud tento návrh přezkoumá a vydá rozvrhové usnesení, čemuž nebrání skutečnost, že ohledně některých pohledávek nebyl skončen incidenční spor. Tyto pohledávky jsou také zahrnuty do rozvrhového usnesení, avšak nemůže dojít k jejich výplatě. Částky na ně připadající deponuje insolvenční správce u insolvenčního soudu a po skončení incidenčního sporu vydá ohledně nich nové rozvrhové usnesení, podle kterého dojde buď k jejich vyplacení původním věřitelům, nebo poměrně ostatním věřitelům.

Rozvrhové usnesení zveřejní soud v insolvenčním rejstříku a na úřední desce soudu. Podat odvolání mohou věřitelé, jejichž pohledávek se rozvrh týká, dlužník a insolvenční správce. Insolvenční soud nařídí insolvenčnímu správci provést po právní moci rozvrhového usnesení proplacení částek připadající na jednotlivé věřitele a k tomu stanoví lhůtu, která nesmí přesáhnout dva měsíce. Proplacení probíhá zpravidla v sídle insolvenčního správce nebo jiným způsobem, přičemž náklady na vyplacení nese věřitel. Po splnění rozvrhového usnesení podá insolvenční správce zprávu.

Na závěr této části chci poznamenat, že uspokojení pohledávek v konkursu fungovalo po celou dobu účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání. Při tvoření stávající úpravy vycházel zákonodárce ze zažité praxe a judikatury. Z tohoto důvodu nebyla nová úprava ani jednou novelizována a dle mého názoru neobsahuje žádná problematická či nejednoznačná ustanovení.

3.2. Uspokojení pohledávek v reorganizaci

Přestože reorganizace, jako nový způsob řešení dlužníkovy úpadku sanační formou, nabízí mnoho zajímavé problematiky¹³⁰, kterou bych se mohl zabývat, cílem této kapitoly je zaměřit se na uspokojení nezajištěných věřitelů. Mnohé napoví již samotná definice obsažená v § 316 odst. 1 IZ. Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování věřitelů při zachování dlužníkovy podniku v chodu, podle soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

Pro reorganizaci platí obecná pravidla pro přihlašování a přezkum pohledávek stejně jako pravidla pro zjištění a soupis majetkové podstaty. Na rozdíl od konkursu však nedochází

¹³⁰ Například podmínky pro vstup do reorganizace, návrh na povolení reorganizace, způsoby revitalizace podniku či dopad neúspěšné reorganizace na pohledávky věřitelů.

ke zpeněžení majetkové podstaty a uspokojení věřitelů z výtěžku jejího zpeněžení. Pohledávky nezajištěných věřitelů zanikají a jsou nahrazeny novými a to účinností reorganizačního plánu (§ 356 IZ). Tento účinek reorganizačního plánu lze připodobnit k privátní novaci dle § 570 OZ. Reorganizační plán lze tedy považovat za dohodu mezi dlužníkem a jeho věřiteli o změně výše, splatnosti či jiných vlastností jejich pohledávek, avšak rozhodující roli zde hraje i insolvenční soud. O přijetí reorganizačního plánu nehlasují věřitelé jednotlivě, ale po skupinách, přičemž v každé skupině jsou věřitelé se zásadně stejným postavením (§ 337 IZ). Všichni nezajištění věřitelé musí tvořit jednu samostatnou skupinu, což vychází ze zásady poměrného uspokojení (*pari passu*) a rovných možností věřitelů ve stejném postavení (*par conditio creditorum*)¹³¹. Pro přijetí reorganizačního plánu je potřeba, aby se pro něj vyslovila většina hlasujících věřitelů skupiny, jejichž pohledávky představují nejméně polovinu celkové jmenovité hodnoty jejich pohledávek (§ 347 odst. 1 IZ). Aby se mohli věřitelé rozhodnout, zda reorganizační plán přijmou, musí osoba, která ho předložila, zpracovat zprávu o reorganizačním plánu. Z této zprávy musí vyplývat, jaký dopad bude mít reorganizace na věřitele, jaké plnění a v jaké hodnotě se jednotlivým skupinám věřitelů dostane (§ 343 IZ)¹³².

Přijatý reorganizační plán musí schválit insolvenční soud, přičemž zohledňuje řadu kritérií. Předně z něj musí vyplývat, že uspokojení pohledávek bude vyšší než v případě řešení úpadku dlužníka konkursem, ledaže přijímající věřitel souhlasí s nižším plněním (§ 348 odst. 1 písm. d IZ). Soudem provedený „test nejlepšího zájmu“ představuje pro nezajištěné věřitele, vedle hlasování o reorganizačním plánu, záruku vyššího uspokojení jejich pohledávek než by tomu bylo konkursu¹³³. Porovnání míry uspokojení v reorganizaci a konkursu nelze učinit jinak než na základě odhadu hodnoty majetku určené znaleckým posudkem, protože reálná tržní cena je vždy zjištěna na jisto až při prodeji tohoto majetku.

Pokud některá skupina věřitelů hlasovala proti přijetí reorganizačního plánu, může přesto insolvenční soud reorganizační plán schválit, pokud má za to, že zajišťuje rovné zacházení s každou pohledávkou v rámci skupiny věřitelů a je-li ve vztahu ke skupině, která plán nepřijala, spravedlivý (§ 348 odst. 2 IZ). Pokud nezajištění věřitelé hlasují proti přijetí reorganizačního plánu, může soud nahradit souhlas jejich skupiny svým rozhodnutím jen tehdy, vyplývá-li z reorganizačního plánu, že jejich pohledávky budou uhrazeny v plné výši i

¹³¹ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, s. 403.

¹³² Náležitosti zprávy o reorganizačním plánu jsou v § 25 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

¹³³ RICHTER, Tomáš. Reorganizace podle nového insolvenčního zákona. *Noviny pro Konkurs a vyrovnání*, 2006, roč. 7, č. 5, s. 12.

s úrokem, nebo že pohledávky podřízené nezajištěným pohledávkám nebudou vůbec uspokojeny (§ 349 odst. 2 IZ). Není zcela zjevné, zda zákon považuje za podřízené pohledávky i nároky osob vyplývající z jejich účasti ve společnosti či družstvu. Pokud by mělo platit, že ano, musel by reorganizační plán zbavit všech nároků společníky společnosti, tedy snížit základní kapitál společnosti na nulu¹³⁴. Domnívám se, že takový výklad by vedl k zavedení podmínky, která je reálně nesplnitelná. Již samotný fakt, že reorganizační plán může insolvenční soud schválit, jen pokud budou nezajištění věřitelé uspokojeni v plné výši, by znamenal, že soud by nemohl schválit přes nesouhlas nezajištěných věřitelů reorganizační plán nikdy, za logického předpokladu, že pro přijetí reorganizačního plánu, který nabízí nezajištěným věřitelům plné uspokojení, budou tito hlasovat vždy. Jedinou jistotou pro schválení reorganizačního plánu, by bylo příslibení plného uspokojení nezajištěných věřitelů. Havel publikoval názor, že reorganizační plán lze vůči nezajištěným věřitelům považovat za spravedlivý, dostanou-li podle něj nezajištění věřitelé nejméně tolik, kolik by dostali v likvidaci po skončení konkursu¹³⁵. Toto tvrzení je opřeno o ustanovení § 349 odst. 3 IZ, avšak spravedlnost plánu vůči nezajištěným věřitelům je obsažena v ustanovení § 349 odst. 2 IZ. S názorem Havla však úplně souhlasím, připadá mi jediný reálný a domnívám se, že došlo k chybě při tvorbě celého ustanovení § 349 IZ¹³⁶.

Na základě schváleného reorganizačního plánu, lze vést výkon rozhodnutí nebo exekuci k vymožení pohledávky, která byla v insolvenčním řízení zjištěna (§ 360 IZ). Reorganizační plán je tedy nejen právním titulem vzniku pohledávky, ale i exekučním titulem pro případ, že dlužník nebude plnit své povinnosti řádně a včas.

Závěrem lze konstatovat, že pokud bude reorganizace probíhat podle schváleného reorganizačního plánu, představuje tento způsob řešení úpadku pro nezajištěné věřitelé větší míru uspokojení, avšak při uvážení časové náročnosti, může být pro nezajištěné věřitelé výhodnější zvolit rychlejší cestu prodejem dlužníkovy majetku v konkursu.

¹³⁴ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, s. 415.

¹³⁵ HAVEL, Bohumil. KOLESÁR, Pavel. Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka. *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 7, s. 202.

¹³⁶ Viz KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 470 (§ 349 IZ). Z komentáře k ustanovení § 349 odst. 4 IZ, které odkazuje na odstavec 3, vyplývá, že odkazuje na odstavec 2.

3.3. Uspokojení pohledávek při oddlužení

Princip oddlužení spočívá v tom, že věřitelé mají přislíbenou minimální hodnotu uspokojení svých pohledávek, která je stanovena zákonem ve výši třiceti procent¹³⁷. Věřitelé se mohou rozhodnout, zda budou uspokojeni z jednorázového prodeje dlužníkovy majetku, nebo měsíčními splátkami po dobu pěti let. Pokud dlužník splní podmínky oddlužení, soud ho na návrh osvobodí od placení zbytku nesplacených pohledávek.

O návrhu na povolení oddlužení, který podává dlužník, rozhoduje vždy sám insolvenční soud. Poté následuje proces schválení způsobu oddlužení (§ 399 a násl. IZ), na kterém se podílejí nezajištění věřitelé¹³⁸. Ti mohou hlasovat o způsobu oddlužení formou splátkového kalendáře nebo zpeněžení majetkové podstaty. Pokud ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu hlasů nezajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek, rozhodne o něm insolvenční soud na základě zprávy insolvenčního správce o stavu majetku dlužníka. K této situaci dochází v praxi poměrně často, přičemž soud musí respektovat zásadu co možná nejvyššího uspokojení věřitelů. Přestože je pro dlužníka v konkrétním případě splátkový kalendář příznivější, soud musí nařídít zpeněžení dlužníkovy majetku, jestliže předpokládaná míra uspokojení věřitelů je při tomto způsobu vyšší. Přitom soud nemůže brát zřetel na poměry dlužníka, například, že jediným jeho majetkem je nemovitost zajišťující jeho bytové potřeby¹³⁹.

Insolvenční zákon neupravuje možnost řešit úpadek dlužníka oddlužením kombinací obou forem. Přesto již před jeho účinností byl publikován názor, že není důvod nespojit oba způsoby oddlužení, jestliže s tím dlužník i věřitelé budou souhlasit¹⁴⁰. Toto řešení se jeví výhodné zejména v případě, kdy dlužník není schopen splnit podmínku minimálního předpokládaného uspokojení nezajištěných věřitelů ve výši třiceti procent celkové výše jejich pohledávek za využití pouze jedné formy oddlužení a jeho majetek není předmětem zajištění. Vyhnul by se tím řešení jeho úpadku v konkursu, který nevede k osvobození od placení neuspokojených pohledávek. Považuji za nezbytné, aby v takovém případě dlužník musel toto řešení navrhnout, nebo aby byl vyžadován jeho souhlas. Jinak by docházelo ke spojení obou forem vždy, protože je to pro věřitele samozřejmě nejvýhodnější. Při hodnocení majetkové

¹³⁷ Jednotliví věřitelé mohou udělit souhlas s nižším než třicetiprocentním uspokojením před rozhodnutím soudem o povolení oddlužení. Tento souhlas přikládá dlužník k návrhu na povolení oddlužení (§ 391 odst. 1 písm. c) IZ).

¹³⁸ Podle § 402 odst. 1 IZ nemohou o schválení způsobu oddlužení rozhodovat zajištění věřitelé ani v rozsahu, ve kterém je podle znaleckého posudku ohodnocena výše zajištění menší než celková výše pohledávky.

¹³⁹ Tyto závěry jsem učinil za pomoci a na základě konzultace na Krajském soudu v Ostravě dne 14.5.2010.

¹⁴⁰ HAVEL, Bohumil. Oddlužení zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 2, s. 50.

situace dlužníka se možností využití kombinace obou forem zabýval i Vrchní soud v Olomouci¹⁴¹ a Krajský soud v Brně schválil oddlužení touto formou¹⁴².

Při prodeji majetku se postupuje obdobně jako v konkursu. Věřitelé jsou uspokojení poměrně podle poměru svých pohledávek. Zásadní rozdíl oproti konkursu spočívá v tom, že majetek, který dlužník nabude po schválení oddlužení, nenáleží do majetkové podstaty (§ 398 odst. 2 IZ). Při oddlužení formou splátkového kalendáře sráží plátce mzdy částku určenou rozhodnutím insolvenčního soudu o schválení oddlužení z dlužnickovy mzdy a tu zasílá insolvenčnímu správci, který ji následně rozvrhne mezi nezajištěné věřitelé podle poměru jejich pohledávek¹⁴³.

Míra uspokojení věřitelů se odvíjí od výše splátek, které dlužník splatí po dobu pěti let ze svých příjmů ve stejném rozsahu, v jakém mohou být tyto příjmy postiženy výkonem rozhodnutí srážkami ze mzdy¹⁴⁴. Dle § 398 odst. 4 IZ může soud na návrh dlužníka výši splátek snížit, lze-li předpokládat, že nezajištění věřitelé obdrží minimálně padesát procent hodnoty svých pohledávek. Přitom soud není vázán názorem věřitelů, pouze k němu může přihlédnout. Účelem takového opatření je zachovat sociální status dlužníka a zmírnit dopady oddlužení na jeho majetkovou situaci¹⁴⁵. Dle mého názoru dochází snížením splátek k nepřiměřenému omezení věřitelů, aniž by měli právo o něm rozhodnout. Nesouhlasím s tvrzením, že věřitelé budou mít zaručenou vyšší míru uspokojení oproti standardnímu splátkovému kalendáři¹⁴⁶. Vyšší míra uspokojení zde slouží pouze jako podmínka pro snížení splátek a nižší splátky povedou k nižšímu celkovému uspokojení věřitelů. Na druhou stranu chápu, že v některých případech bude vhodné splátky snížit s ohledem na příčiny úpadku dlužníka či s ohledem na jeho životní situaci.

¹⁴¹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. 2 VSOL 264/2009-A-10, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. 40 INS 4970/2009. Dále rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8. 7. 2011, sp. zn. 3 VSOL 375/2011-A-13, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 31 INS 5068/2011.

¹⁴² Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 24 INS 4176/2008-B-14.

¹⁴³ § 398 odst. 3 IZ, § 406 odst. 3 písm. d) IZ a §406 odst. 5 IZ.

¹⁴⁴ Ustanovení § 398 odst. 3 IZ odkazuje na ustanovení § 277 až § 279 2 OSŘ. Výpočet částky se odvíjí od základní nezabavitelné částky podle § 1 nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), ve znění pozdějších předpisů. Nezabavitelná částka se pak odvíjí od částky životního minima podle § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, a od částky normativních nákladů bydlení v obci s 50 000 až 99 999 obyvateli podle § 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Kalkulátor splátek je dostupný [online] [cit. 16. června 2011] na <<http://www.insolvenni-zakon.cz/kalkulator-splatek.html>>.

¹⁴⁵ Důvodová zpráva k novele IZ zákonu č. 217/2009 Sb., Sněmovní tisk 770/0 Poslanecká sněmovna, 2009, V. volební období [online] [cit. 16. června 2011]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=770&ct1=0>>.

¹⁴⁶ KULKOVÁ, Radmila. In KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 969 (§ 398 IZ).

Během trvání schváleného splátkového kalendáře musí dlužník zpeněžit hodnoty, které nabyl dědictvím či darem a jejich výtěžek, stejně jako jiné mimořádné příjmy, použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře (§ 412 odst. 1 písm. b) IZ). Předpokládané uspokojení věřitelů v okamžiku schvalování způsobu oddlužení může být nižší než uspokojení, kterého se věřitelům reálně dostane po dobu trvání splátkového kalendáře. Při zpeněžení majetkové podstaty dlužníka je míra uspokojení předem dána hodnotou zpeněžovaného majetku. Toho by si měli být věřitelé vědomi při schvalování způsobu oddlužení.

Obecně považuji za největší úskalí absenci úpravy dohody dlužníka a věřitelů, podle které by věřitelé mohli stanovit definitivní výši svého uspokojení, čímž by motivovaly dlužníka k co nejrychlejšímu splacení svých pohledávek. Nyní platí, že doba splácení je stanovena pevně na pět let a po tuto dobu splácení není dlužník motivován ke zvyšování svých příjmů, kromě případů kdy bude schopen předčasně splatit celou hodnotu svých závazků a tím ukončit splácení předčasně.

3.4. Neuplatněné a neuspokojené pohledávky

Tato kapitola je odpovědí na otázku, co se stane s pohledávkou, kterou věřitel neuplatnil v insolvenčním řízení, po jeho skončení. Zjistíme, že její osud je stejný jako osud té části pohledávky, která byla řádně uplatněna a zjištěna, ale která nebyla pro nedostatek prostředků v insolvenčním řízení uspokojena¹⁴⁷. Nepřihlášení pohledávky je třeba chápat v širším slova smyslu. Zahrnuje situace, kdy věřitel A) nepodal přihlášku pohledávky vůbec, B) nepodal přihlášku ve lhůtě, C) nepodal přihlášku řádně, D) podal přihlášku pohledávky, ale nedošlo k jejímu zjištění, E) vzal přihlášku pohledávky zpět¹⁴⁸.

Nepřihlášení pohledávky v insolvenčním řízení nemá samo o sobě vliv na její existenci. Z pohledu hmotného práva nedochází k jejímu zániku, ale jen k procesnímu důsledku vyloučení jejího uspokojení v insolvenčním řízení¹⁴⁹. V závislosti na způsobu řešení

¹⁴⁷ Uvedené platí jen za předpokladu, že neuplatněná pohledávka nebyla během trvání insolvenčního řízení promlčena nebo nedošlo k jejímu zániku prekluzí.

¹⁴⁸ Případy vymezené pod písmeny B až D (§ 173 IZ, § 188 odst. 2 IZ, § 201 IZ) vymezují skutečnosti, na základě kterých se k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží. Insolvenční soud rozhodne o jejich odmítnutí dle § 185 IZ nebo rozsudkem insolvenčního soudu v incidenčním řízení. O zpětvzetí přihlášky rozhoduje soud podle § 186 IZ.

¹⁴⁹ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 1 VSPH 17/2008-P5, ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 27 INS 114/2008. Pro konkurs výslovně uvedeno v § 244 IZ.

úpadku však dochází k vyloučení možnosti jejího vymožení vůči dlužníku nebo k jejímu zániku na základě insolvenčního zákona po skončení insolvenčního řízení vůči dlužníku.

Dojde-li ke zrušení právnické osoby v důsledku zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek dlužníka je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující¹⁵⁰, a dlužník poté zanikne bez právního nástupce, neexistuje subjekt, po kterém by věřitel mohl neuspokojenou pohledávku vymáhat. Uvedené neplatí, pokud je pohledávka zajištěna třetí osobou, například ručením nebo zástavním právem¹⁵¹. Insolvenční zákon navíc pro tento případ výslovně stanoví, že neuspokojené části pohledávek zanikají, pokud nebudou uspokojeny ze zajištění (§ 311 IZ).

Při reorganizaci zanikají účinností rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu práva všech věřitelů vůči dlužníku. Poté se za věřitele dlužníka považují pouze věřitelé uvedení v reorganizačním plánu, a to v rozsahu a za podmínek v něm stanovených (§ 356 IZ). Toto rozhodnutí zakládá nové právní poměry mezi dlužníkem a jeho věřiteli. Původní závazek dlužníka je nahrazen novým závazkem na základě reorganizačního plánu. Interpretace, že toto pravidlo se týká jen věřitelů, kteří své pohledávky v insolvenčním řízení uplatnili, by byla v rozporu s logikou a účelem insolvenčního řízení, protože nepřihlášení věřitelé by dosáhli většího uspokojení než věřitelé, kteří postupovali řádně¹⁵².

Při oddlužení vydá soud po splnění oddlužení na návrh dlužníka usnesení, kterým ho osvobodí od placení pohledávek neuspokojených v insolvenčním řízení včetně pohledávek, které nebyly přihlášeny, nebo se k nim nepřihlíželo (§ 414 odst. 1 až 3 IZ). Osvobozením nedochází k zániku pohledávek, ale ke ztrátě nároku věřitelů tyto pohledávky vymáhat¹⁵³, čímž se dostávají do režimu naturálních obligací. Věřitelé zůstává nárok vymáhat pohledávku zajištěnou třetími osobami po těchto osobách¹⁵⁴. Zajištěný věřitel, který nepožádal o zpeněžení majetku sloužícího k jeho zajištění v průběhu řízení, má právo domáhat se uspokojení zpeněžením tohoto majetku i po osvobození dlužníka (§ 414 odst. 4 IZ).

Shrnutím výše uvedených poznatků jsem dospěl k závěru, že neuspokojené nebo neuplatněné pohledávky, lze dále vymáhat v případě, že

- pohledávka je zajištěna třetími osobami nebo;

¹⁵⁰ § 68 odst. 3 písm. f) ObchZ a § 308 odst. 1 písm. c) a d) IZ.

¹⁵¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005.

¹⁵² BÍLKOVÁ, Eva, STRNAD, Pavel. Neúspěšná reorganizace a její dopad na pohledávky věřitelů. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 2, s. 60.

¹⁵³ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1042 (§ 414 IZ). A shodně KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 559 (§ 414 IZ).

¹⁵⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.

- dlužníkem, jehož úpadek byl řešen konkursem, je fyzická osoba¹⁵⁵;
- došlo ke zrušení konkursu, protože dodatečně nebyl osvědčen úpadek dlužníka nebo bylo zjištěno, že zde není žádný přihlášený věřitel a všechny zapodstatované pohledávky jsou uspokojeny (§ 308 odst. 1 písm. a) a b) IZ)
- v insolvenčním řízení nebyl zjištěn úpadek dlužníka, nebo insolvenční řízení skončilo před zjištěním úpadku (§ 142 písm. a) až c) IZ)
- insolvenční řízení skončilo zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku dlužníka a dlužník je fyzickou osobou.

¹⁵⁵ Po rozhodnutí o úpadku dlužníka, dochází ke konkursu i v případě neschválení oddlužení nebo při přeměně reorganizace v konkurs.

4. Pohledávky za majetkovou podstatou a postavené jim na roveň

Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou¹⁵⁶ tvoří dvě samostatné skupiny pohledávek, pro které platí v insolvenčním řízení odlišná pravidla. Tyto pohledávky se do insolvenčního řízení nemusí přihlašovat, ani nepodléhají přezkumnému řízení, nýbrž se uplatňují u insolvenčního správce a lze je uspokojit v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.

Pohledávky za majetkovou podstatou vznikají až po zahájení insolvenčního řízení, nebo po vyhlášení moratoria a plynou z činnosti insolvenčního správce nebo dlužníka. Tyto skutečnosti jsou zároveň důvodem pro zvláštní způsob jejich uplatnění. Postinsolvenční pohledávky není možné ve lhůtě uplatnit přihláškou pohledávky a není nutné je přezkoumávat, protože má o nich insolvenční správce dostatečný přehled a může posoudit jejich oprávněnost.

Naproti tomu vznik předinsolvenčních zapodstatových pohledávek není vázán na zahájení insolvenčního řízení a důvod jejich vzniku nesouvisí s průběhem insolvenčního řízení. Zde vyvstává otázka, zdali je nutné, aby pro ně platil zvláštní režim uplatnění a přezkumu. Richter¹⁵⁷ by preferoval, aby pro tyto pohledávky platil stejný postup uplatnění a přezkumu jako pro ostatní předinsolvenční pohledávky. Přičemž by respektoval záměr zákonodárce uspokojit tyto vybrané pohledávky v plné výši, vytvořením zvláštní třídy pohledávek s právem na přednostní uspokojení.

4.1. Vymezení pohledávek za majetkovou podstatou

Vymezení pohledávek za majetkovou podstatou je obsaženo v § 168 IZ a v dalších ustanoveních. Výčet je rozdělen na pohledávky, které vznikly po zahájení řízení a na ty, které vznikly po rozhodnutí o úpadku. Toto rozlišení má význam pouze u pohledávek, k jejichž vzniku dochází i před zahájením insolvenčního řízení. Vznik po zahájení řízení nebo po

¹⁵⁶ Pro označení pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se používá termín *zapodstatové pohledávky*, pro pohledávky za majetkovou podstatou pojem *postinsolvenční zapodstatové pohledávky*, a pro pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou *předinsolvenční zapodstatové pohledávky*.

¹⁵⁷ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, s. 176.

rozhodnutí o úpadku je podmínkou pro jejich zařazení mezi pohledávky za majetkovou podstatou. Dále lze konstatovat, že pokud nedojde k rozhodnutí o úpadku, nedojde k získání prostředků na jejich uhrazení z majetkové podstaty, a proto se budou uspokojovat ze zálohy na náklady řízení (§ 108 IZ). V opačném případě uplatní věřitel, který zálohu poskytl, náhradu zálohy jako zapodstatovou pohledávku (§ 168 odst. 1 písm. d) IZ).

Zapodstatové pohledávky lze rozdělit do tří skupin. První skupina zahrnuje náhradu nutných a hotových výdajů, náhradu nákladů a odměnu osob, které se podílejí na insolvenčním řízení. Tedy insolvenčního správce, členů a náhradníků věřitelského výboru, znalce ustanoveného soudem a popřípadě likvidátora¹⁵⁸. Kromě těchto pohledávek uvedených v § 168 IZ, sem lze zařadit i pohledávky dalších osob, které se podílejí na průběhu insolvenčního řízení¹⁵⁹. Tyto pohledávky mají společné, že vznikají přímo v souvislosti s prováděním úkonů, které předpokládá insolvenční zákon. Jejich výše je určena prováděcím předpisem¹⁶⁰ a schvaluje ji insolvenční soud nebo věřitelský výbor¹⁶¹.

Do druhé skupiny řadím veřejnoprávní pohledávky, tedy daně, poplatky, cla, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění (§ 168 odst. 2 písm. e) IZ). Právě u této skupiny je podstatná doba jejich vzniku. Pohledávky vzniklé před rozhodnutím o úpadku nelze považovat za pohledávky za majetkovou podstatou. Rozhodujícím kritériem není doba vystavení a doručení platebního výměru, ale vznik samotné povinnosti¹⁶².

Do třetí skupiny zahrnují postinsolvenční pohledávky ze smluv, které uzavřela osoba s dispozičním oprávněním, tedy dlužník nebo insolvenční správce. Tyto pohledávky vznikají z důvodu zachování dlužníkovy podniku v chodu po rozhodnutí o úpadku. Noví věřitelé musí

¹⁵⁸ Jedná se o pohledávky v § 168 odst. 1 písm. a) až d) a odst. 2 písm. a) až d) IZ.

¹⁵⁹ Dle § 43 odst. 2 IZ (zároveň § 168 odst. 2 písm. i) IZ) náhrada hotových výdajů osob poskytujících součinnost insolvenčnímu správci, nejde-li o orgány veřejné správy. Dle § 60 odst. 3 IZ služby specializovaných odborníků poskytované věřitelskému výboru se souhlasem insolvenčního soudu. Dle § 252 odst. 2 IZ náhrada nutných výdajů osoby, která na základě plné moci udělené dlužníkem obstarává nezbytné záležitosti při nebezpečí z prodlení předtím, než se jich ujme insolvenční správce. Dle § 239 odst. 2 IZ náhrada zálohy, kterou poskytl věřitelé na incidenční spor vyvolaný odpůřčí žalobou. A dle § 372 odst. 5 IZ a § 384 odst. 5 IZ náklady na pořizování zápisu rozhodnutí o úpadku nebo rozhodnutí o způsobu řešení úpadku do veřejného rejstříku dle práva státu, jehož právní řád takový zápis vyžaduje.

¹⁶⁰ Vyhláška č. 311/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška č. 479/2000 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů likvidátora a člena orgánu společnosti jmenovaných soudem, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška 37/1967 Sb., k provedení zákona a znalcích a tlumočnicích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶¹ Například dle § 154 IZ výši odměny znalce schvaluje věřitelský výbor, a nedojde-li ke schválení, pak insolvenční soud. Nebo dle § 38 odst. 3 IZ vyúčtovanou odměnu a náhradu výdajů insolvenčního správce může insolvenční soud po projednání věřitelským výborem snížit či zvýšit.

¹⁶² KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 372 (§ 168 IZ).

mít jistotu, že jejich pohledávky budou uspokojeny přednostně. V opačném případě by dlužník neměl šanci získat například nový úvěr¹⁶³. Jeden typ těchto smluv je upraven v § 41 a § 42 IZ¹⁶⁴ a tyto smlouvy se označují jako smlouvy o *úvěrovém financování*. Insolvenční správce nebo dlužník, je-li osobou s dispozičním oprávněním, může pro udržení provozu podniku uzavřít smlouvy o úvěru a smlouvy o dodávku surovin a energií, včetně smluv o jejich zajištění. Takto získané prostředky nejsou předmětem zajištění podle dříve uzavřených smluv. Věřitelé těchto smluv získají lepší postavení než původní věřitelé dlužníka a proto je potřeba k jejich uzavření souhlasu věřitelského výboru (§ 58 odst. 2 písm. c) IZ). Dále je třeba zmínit, že při uzavírání těchto smluv nesou insolvenční správce a členové věřitelského výboru odpovědnost za škodu dle § 37 IZ a § 60 IZ, pokud by při této činnosti porušili své povinnosti nebo by nepostupovali s odbornou péčí.

Pro účely moratoria je obdobný typ smluv upraven v § 122 odst. 2 IZ. Během moratoria je dlužník oprávněn přednostně hradit pohledávky ze smluv na dodávku surovin, energií, zboží a služeb, které bezprostředně souvisí se zachováním provozu podniku a vznikly v posledních třiceti dnech před vyhlášením moratoria. Pokud tyto pohledávky za posledních třicet dnů dlužník plní, nemůže druhý účastník tyto smlouvy po dobu trvání moratoria vypovědět nebo od nich odstoupit pro prodloužení dlužníka s plněním těchto smluv. Toto pravidlo umožňuje dlužníkovi hradit některé pohledávky přednostně, přestože vznikly před zahájením insolvenčního řízení, a zároveň nutí věřitelé, kterým je takto plněno, aby dodávaly proti své vůli komodity důležité pro chod dlužníkovy podniku. A proto jim insolvenční zákon dává jistotu, že jejich pohledávky budou mít přednostní postavení¹⁶⁵.

Další zapodstatované pohledávka je obsažena v části upravující nesplněné vzájemné smlouvy v § 253 odst. 4 IZ. Jedná se o smlouvy, které v době prohlášení konkursu nebyly ještě zcela splněny ani dlužníkem ani věřitelem. Nesplněná část smluv musí být podstatná ve vztahu k celému plnění. Je-li objem zbývajících plnění triviální, nelze na takovou smlouvu nahlížet jako na nesplněnou smlouvu se vzájemným plněním¹⁶⁶. Insolvenční správce může od takové smlouvy odstoupit nebo smlouvu splnit a žádat splnění od druhého účastníka. Pokud se insolvenční správce rozhodne v pokračování smlouvy, považuje se nárok věřitele za

¹⁶³ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, s. 177.

¹⁶⁴ Tyto pohledávky lze subsumovat pod § 168 odst. 2 písm. f) IZ, mezi pohledávky ze smluv, které uzavřela osoba s dispozičním oprávněním.

¹⁶⁵ HAVEL, Bohumil. Co se smí a co třeba již ne v moratoriu podle insolvenčního zákona? Glosa k účinkům moratoria podle § 122 InsZ. *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 3, s. 72.

¹⁶⁶ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, s. 294.

pohledávku za majetkovou podstatou¹⁶⁷. Přednostní postavení této pohledávky je odůvodněno obdobně jako v předchozích případech, bez něho by věřitel, vědom si poměrného uspokojení, neměl žádnou motivaci splnit svou část závazku. Odstoupí-li insolvenční správce, může druhý účastník smlouvy uplatňovat náhradu škody přihláškou pohledávky. Jedná se tedy o postinsolvenční pohledávku, která není zapodstatová a musí být uplatněna přihláškou, což je problematické z hlediska běhu lhůty k podávání přihlášek. V určitých případech, například při přeměně reorganizace na konkurs, již v době odstoupení od smlouvy může dojít k jejímu marnému uplynutí. Věřitel může uplatnit takovou pohledávku přihláškou vázanou na podmínku, že k jejímu vzniku dojde až odstoupením od smlouvy. Věřitelé, kteří si tohoto rizika nejsou vědomi, budou vystaveni následku spočívajícím v odmítnutí jejich pohledávky pro opožděnost. Domnívám se, že lze toto ustanovení vykládat tak, že se tato pohledávka považuje za přihlášenou¹⁶⁸ a soudy by měly dané ustanovení takto aplikovat. Bohužel soudy vykládají ustanovení § 253 odst. 4 IZ doslovně¹⁶⁹. Havel¹⁷⁰ dokonce publikoval názor, že stávající úprava není ústavně konformní, a konstatuje, že pohledávku věřitele na náhradu škody lze subsumovat pod § 168 odst. 2 písm. h) IZ kde zákon používá pojem *pohledávka na vrácení plnění ze smluv, od nichž bylo odstoupeno*. Tedy v případech, kdy věřitel již nemůže uplatnit své právo přihláškou z důvodu marného uplynutí lhůty, může ji uplatnit jako zapodstatovou pohledávku. Souhlasím s tímto názorem potud, že věřitel musí mít možnost uplatnit náhradu škody vzniklou odstoupením insolvenčního správce i po uplynutí lhůty. Ale nesouhlasím se zařazením tohoto nároku mezi zapodstatové pohledávky, když zákon výslovně vyzývá věřitele k podání přihlášky, čímž dává najevo, že se jedná o obecně uspokojovanou pohledávku. Z výše uvedených důvodů navrhuji, aby došlo ke změně tohoto ustanovení tak, že odstoupí-li insolvenční správce, považuje se pohledávka na náhradu škody za přihlášenou a uspokojuje se jako ostatní pohledávky.

¹⁶⁷ Tuto pohledávku lze podřadit pod ustanovení § 168 odst. 2 g) IZ což jsou pohledávky ze smluv, které osoba s dispozičním oprávněním povolila nebo je nevypověděla.

¹⁶⁸ Analogicky k pohledávce z vypořádání SJM dle § 275 IZ nebo neuspokojené části zajištěné pohledávky dle § 299 IZ.

¹⁶⁹ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 7. 2009, sp. zn. 2 VSOL 196/2009-P30-11, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 36 INS 1078/2009 a rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 2 VSOL 417/2009-P339-8, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. 31 INS 2875/2009.

¹⁷⁰ HAVEL, B. Smlouvy o vzájemném plnění podle insolvenčního zákona. *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 5, s. 155.

Dalším problematickým případem je pohledávka z kupní smlouvy s výhradou vlastnictví¹⁷¹. Ustanovení § 260 IZ odst. 1 IZ obsahuje stručné pravidlo, že pro případ, kdy je dlužník prodávajícím a kupujícím již věc předal, může kupující místo zaplacení ceny věc vrátit nebo trvat na smlouvě a cenu zaplatit. Budín¹⁷² si pokládá otázku, jestli věřitel (kupující) může požadovat vrácení části kupní ceny jako pohledávku za majetkovou podstatou, pokud věc vrátí. Podle mého názoru se bude jednat o pohledávku za majetkovou podstatou dle ustanovení § 168 odst. 2 písm. h) IZ postihující pohledávky odpovídající právu na vrácení plnění ze smluv, od nichž bylo po rozhodnutí o úpadku odstoupeno. Ustanovení § 260 odst. 2 IZ také není zcela jednoznačné. Pro případ, že dlužník je kupujícím, nemůže prodávající uplatňovat vrácení věci, jestliže insolvenční správce splní povinnosti podle smlouvy bez zbytečného odkladu poté, co k tomu byl prodávajícím vyzván. Dle mého názoru je správce povinen věc vrátit nebo kupní cenu zaplatit v plné výši. Pokud správce věc nevrátí ani nezaplatí kupní cenu, může se věřitel domáhat buď vyloučení věci z majetkové podstaty (§ 225 IZ) nebo uplatnit svůj nárok na zaplacení kupní ceny jako pohledávku za majetkovou podstatou podle ustanovení § 168 odst. 2 písm. g) IZ postihující pohledávky odpovídající právu na vrácení plnění ze smluv, které osoba s dispozičním oprávněním nevypověděla. Krčmář¹⁷³ se k tomuto problému vyjádřil bohužel neúplně, když konstatoval, že je na správci, jestli doplatí kupní cenu a zajistí tak předmět ve prospěch majetkové podstaty. A pokud předmět vrátí, bude muset prodávající zaplatit případnou část již zaplacené ceny. Z této dikce dovozují, že pokud se správce rozhodne, že kupní cenu zaplatí, musí tak učinit v plné výši. Pokud tak neučiní, považuje se tento krok za odstoupení od smlouvy a věřiteli nezbývá, než uplatnit své právo na vydání věci z majetkové podstaty a vrátit případnou část již zaplacené ceny. Věřitel tedy nemá právo rozhodnout se, jestli bude požadovat vrácení věci nebo vrácení kupní ceny. Definitivní řešení snad přinese rozhodovací praxe soudů, která bohužel do dnešního dne tuto otázku neřešila, nebo se mi ji nepodařilo dohledat.

¹⁷¹Podle smluvního ujednání dle § 601 OZ nebo dle § 445 ObchZ přechází vlastnické právo na kupujícího až úplným zaplacením ceny. Přestože využívám pojmy kupující, prodávající a kupní cena, výhrada vlastnictví může být sjednána i při smlouvě o dílo.

¹⁷²BUDÍN, Petr. In KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 335 (§ 260 IZ).

¹⁷³KRČMÁŘ, Zdeněk. K aktuálním otázkám a judikatuře NS ČR k insolvenční. *Bulletin advokacie*, 2009, roč. 16, č. 7-8, s. 62.

4.2. Vymezení pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou

Výčet předinsolvenčních zapodstatových pohledávek je v ustanovení § 169 IZ. Nejběžnější pohledávky, kterým zákonodárce přiznal zvláštní postavení a porušil tím zásadu poměrného uspokojení (*pari passu*) a rovných možností věřitelů ve stejném postavení (*par conditio creditorum*), jsou pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců (§ 169 odst. 1 písm. a) IZ). Krizovou novelou IZ¹⁷⁴ bylo odstraněno časové omezení vzniku těchto pohledávek s tím, že neuhrazené pohledávky starší tří let se vyskytují pouze ojediněle. Nesouhlasím s tvrzením, že tato změna by měla vést k větší míře soudržnosti dlužníka a jeho zaměstnanců při překonávání úpadku, a že zaměstnanci budou více motivováni k podpoře snah dlužníka o sanační formu řešení úpadku¹⁷⁵. Tím, že se tyto pohledávky uspokojují v plné výši již v průběhu insolvenčního řízení, dochází k odčerpání finančních prostředků z majetkové podstaty, což naopak snižuje šance dlužníka na udržení podniku v chodu. Pokud by zákon omezil rozsah mzdových nároků určením jejich nejzazšího vzniku, mohli by zaměstnanci dlužníka, vědomi si toho, že jejich starší pohledávky nebudou v insolvenčním řízení uspokojeny, sehrát alespoň pozitivní roli při zjišťování úpadku a hrozícího úpadku tím, že by bylo v jejich zájmu podat insolvenční návrh co nejdříve¹⁷⁶. Ostatně při podání insolvenčního návrhu jsou zaměstnanci dle § 108 odst. 1 IZ osvobozeni od placení zálohy na náklady insolvenčního řízení. Podle mého názoru je zřejmým důvodem pro zařazení pracovněprávních pohledávek mezi zapodstatové pohledávky snaha redukovat tíživý dopad dlužníkovy úpadku na životaschopnost a sociální status jeho zaměstnanců a jejich rodin.

Ze stejného důvodu poskytuje zákonodárce zaměstnancům dlužníka možnost uplatnit mzdové nároky u krajské pobočky Úřadu práce za měsíc, ve kterém bylo zahájeno insolvenční řízení nebo vyhlášeno moratorium, za tři měsíce, které předcházely tomuto měsíci a za tři měsíce, které následovaly po tomto měsíci. Úřad práce však uhradí nevyplacenou mzdu jen za tři měsíce, a za každý měsíc jen ve výši jeden a půl násobku výše průměrné mzdy v národním hospodářství, kterou zveřejňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. O vyplacení této části mzdových nároků informuje Úřad práce insolvenčního správce a

¹⁷⁴ Zákon č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁵ Důvodová zpráva k novele IZ zákonu č. 217/2009 Sb., Sněmovní tisk 770/0 Poslanecká sněmovna, 2009, V. volební období [online] [cit. 20. července 2011]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=770&ct1=0>>. Obecná část písm. i). Zvláštní část k bodu 15.

¹⁷⁶ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, s. 175.

insolvenční soud. Vyplacením na něj přechází právo uplatnit tuto pohledávku v insolvenčním řízení¹⁷⁷, a to jako pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou dle § 169 odst. 1 písm. c) IZ.

Dalšími pohledávkami, které mají mimoinsolvenčním charakter, jsou pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví, pohledávky účastníků z penzijního připojištění se státním příspěvkem a pohledávky věřitelů na výživném ze zákona (§ 169 odst. 1 písm. b), d) a e) IZ). Pohledávka na náhradu škody na zdraví náleží osobám, které se staly dlužníkovými věřiteli nezávisle na vlastní vůli, a proto zcela souhlasím s plným a co nejrychlejším uspokojením jejich nároků, což ve velké míře případů není možné, protože zejména výši ztížení společenského uplatnění nelze určit přesně s ohledem na následky, které se objeví až v budoucnu.

Poslední předinsolvenční zapodstatová pohledávka je náhrada nákladů, které třetí osoby vynaložily na zhodnocení majetkové podstaty, mají-li z tohoto důvodu proti dlužníku pohledávku z bezdůvodného obohacení. V této souvislosti lze zmínit, že dlužníkově plnění z neúčinného právního úkonu náleží do majetkové podstaty (§ 236 odst. 1 IZ). Pokud před prohlášením neúčinnosti bylo toto plnění zhodnoceno, náleží oprávněné osobě náhrada jím vynaložených nákladů.

4.3. Uspokojení zapodstatových pohledávek

Zapodstatové pohledávky se uplatňují u insolvenčního správce pořadem práva, jako by insolvenční správce byl v nich dlužníkem, přičemž mzdové nároky zaměstnanců se považují za uplatněné ve výši vyplývající z účetnictví dlužníka (§ 203 odst. 1 a 2 IZ). Zákon toto pravidlo dále upřesňuje, že neuspokojí-li insolvenční správce uplatněné pohledávky v plné výši a včas, může se věřitel domáhat jejich splnění žalobou proti insolvenčnímu správci. Takto vyvolaný spor není incidenčním sporem (§ 203 odst. 4 IZ). Zapodstatový věřitel se musí domáhat svého práva mimo insolvenční řízení žalobou na plnění proti insolvenčnímu správci u věcně a místně příslušného soudu podle OSŘ¹⁷⁸. Po právní moci rozhodnutí o této žalobě, určí lhůtu ke splnění insolvenční soud. Soud, který o žalobě rozhodoval, nebude

¹⁷⁷ Zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců před platební neschopností zaměstnavatele, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁸ Dle § 85 odst. 4 OSŘ je obecným soudem insolvenčního správce při výkonu jeho funkce je okresní soud, v jehož obvodu má sídlo. Věcná příslušnost se řídí § 9 odst. 1 a odst. 3 písm. r) OSŘ.

určovat lhůtu, ve které má žalovaný insolvenční správce předmětnou pohledávku uhradit¹⁷⁹. Insolvenční soud zároveň určí, která část majetkové podstaty má být k uspokojení použita (§ 203 odst. 5 IZ). Domnívám se, že toto pravidlo je speciálním ustanovením a výjimkou z pravidla obsaženého v § 109 odst. 1 písm. c) IZ, podle kterého nelze vést výkon rozhodnutí či exekuci na majetek, který náleží do majetkové podstaty. Dle ustanovení § 267 odst. 2 IZ, lze na základě tohoto rozhodnutí insolvenčního soudu vést exekuci nebo výkon rozhodnutí v průběhu insolvenčního řízení na majetek, který náleží do majetkové podstaty, a který insolvenční soud k uspokojení přisouzené pohledávky označil. Toto ustanovení je nešťastně obsaženo ve zvláštní části IZ upravující konkurs, přestože upravuje výkon rozhodnutí nebo exekuci *v průběhu insolvenčního řízení*. Podle mého názoru by mělo být obsaženo v obecné části IZ, nebo je toto ustanovení poněkud nadbytečné a pouze upravuje stejnou věc opakovaně¹⁸⁰.

Nejednoznačně je upravena možnost výkonu rozhodnutí zapodstatové pohledávky vykonatelné na základě jiného rozhodnutí než stanoví insolvenční zákon, které nebylo vydáno proti insolvenčnímu správci, ale proti dlužníku. Krajský soud v Brně¹⁸¹ konstatoval, že výkon rozhodnutí zde lze provést bez nutnosti podávat žalobu znovu proti insolvenčnímu správci s tím, že žaloba podle § 203 odst. 4 insolvenčního zákona je na místě jen tam, kde věřitel nemá exekuční titul. S tímto rozhodnutím se zcela ztotožňuji. Insolvenční zákon obecně nepředpokládá, že o zapodstatové pohledávce již mohlo proběhnout řízení, na jehož základě by byla zapodstatová pohledávka vykonatelná. Tento problém se týká zejména předinsolvenčních pohledávek a také veřejnoprávních pohledávek, které jsou vykonatelné, na základě rozhodnutí, kterým byla daná povinnost uložena¹⁸².

K výše uvedeným mimoinsolvenčním sporům nebude podle mého názoru docházet příliš často. Do úvahy připadají zejména ohledně pohledávek, jejichž výše je neurčitá, a to předinsolvenčních pohledávek na náhradu škody způsobené na zdraví nebo na náhradu nákladů, které třetí osoby vynaložily na zhodnocení majetku, který náleží do majetkové

¹⁷⁹ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 259 (§ 203 IZ).

¹⁸⁰ Ostatně toto pravidlo je zahrnuto do části (§ 263 až § 267 IZ), která se zabývá účinky prohlášení konkursu na probíhající soudní řízení ohledně práv a povinností týkající se majetkové podstaty. Zařazení této kapitoly do zvláštní části je opakovaně kritizováno. Například RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, s. 360. V této části dochází k další identické úpravě a zdvojení pravidla v § 109 odst. 1 písm. c) IZ a to v ustanovení § 267 odst. 1 IZ. Podle těchto ustanovení lze nařídit exekuci nebo výkon rozhodnutí na majetek, zahrnutý do majetkové podstaty, nelze ji však provést.

¹⁸¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2009, sp. zn. 8 Co 1781/2009-51.

¹⁸² § 103 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů. § 274 písm. f) a g) OSŘ a § 40 odst. 1 písm. e) a f) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů.

podstaty. Insolvenční soud bude nejčastěji rozhodovat spory v rámci odvolání proti konečné zprávě nebo proti rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu. A to spory o to, zda je v daném případě pohledávka skutečně pohledávkou za majetkovou podstatou.

4.3.1. Úprava zapodstatových pohledávek v konkursu

Insolvenční správce je povinen v konečné zprávě uvést přehled zapodstatových pohledávek a rozlišit, které pohledávky již uspokojil a které ještě uspokojit zbývá (§ 302 odst. 2 písm. b) IZ). Z konečné zprávy vyplývá, zdali výtěžek dosažený zpeněžením majetkové podstaty postačí spolu se zálohou na náklady řízení k úhradě všech zapodstatových pohledávek. Další postup se odvíjí od tohoto zjištění. Pokud výtěžek nepostačuje k úplné úhradě zapodstatových pohledávek, insolvenční soud rozhodne na návrh insolvenční správce v jakém pořadí a v jakém poměru budou zapodstatové pohledávky uspokojeny (§ 297 odst. 2 IZ). Přitom se řídí ustanovením § 305 odst. 2 IZ, podle kterého se nejdříve uhradí odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, poté pohledávky věřitelů ze smluv uzavřených během trvání moratoria¹⁸³, poté pohledávky věřitelů ze smluv o úvěrovém financování (§ 41 a § 42 IZ), poté náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty a poté pohledávky na výživném. Ostatní zapodstatové pohledávky se uspokojí poměrně. Po právní moci rozhodnutí soudu, kterým potvrdí pořadí a poměrné uspokojení zapodstatových pohledávek, vyplatí insolvenční správce jednotlivé věřitelé. Vyprázdnění majetkové podstaty má za následek, že pohledávky nezajištěných věřitelů nebudou uspokojeny, a že následně dojde ke skončení konkursu, protože majetek dlužníka zcela nepostačuje k uspokojení věřitelů (§ 308 odst. 1 písm. d) IZ).

V případě, že výtěžek zpeněžení postačuje na uhrazení všech zapodstatových pohledávek, vyplatí je insolvenční správce po právní moci rozhodnutí, kterým insolvenční soud schválí konečnou zprávu. Insolvenční soud musí ve výrokové části tohoto rozhodnutí vyjádřit údaj o výši zapodstatových pohledávek, které byli v řízení již uspokojeny, a které ještě budou uspokojeny¹⁸⁴. Pokud insolvenční správce do konečné zprávy nezahrne některou zapodstatovou pohledávku, musí se věřitel bránit podáním námítky. Pokud námítku nepodá, nemůže podat odvolání proti konečné zprávě (§ 304 odst. 4 IZ). Zapodstatovou pohledávku,

¹⁸³ Smlouvy dle § 122 odst. 2 IZ, § 168 odst. 1 písm. e) IZ, § 169 odst. 1 písm. g) IZ.

¹⁸⁴ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 12. 2010, sp. zn. 3 VSPH 615/2010-B-23, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 43 INS 8/2009.

kteřá není obsažena v pravomocné konečné zprávě, nelze uspokojit¹⁸⁵. Jinými slovy věřitel již nemá žádný procesní prostředek k vymožení své pohledávky.

4.3.2. Úprava zapodstatových pohledávek v reorganizaci

Věřitelům se zapodstatovými pohledávkami je obecně přiznáno účastenství v insolvenčním řízení, po dobu po kterou se rozhoduje o jejich nárocích (§ 15 IZ). Jejich postavení po dobu trvání reorganizace je opětovně vyjádřeno v § 334 IZ. Podstatné však je, že tito věřitelé spadají do skupiny věřitelů, jejichž pohledávky nejsou dotčeny reorganizačním plánem, což znamená, že schválením reorganizačního plánu nedochází ke změně výše, splatnosti ani dalších vlastností jejich pohledávek (§ 337 odst. 3 IZ). Insolvenční soud posuzuje rozdělení věřitelů do skupin při posuzování reorganizačního plánu před jeho přijetím. Návrh na zařazení do určité skupiny může podat dotčený věřitel nebo předkladatel reorganizačního plánu, přičemž proti rozhodnutí soudu o zařazení není opravný prostředek přípustný (§ 337 odst. 6 IZ). Podle Smrčka¹⁸⁶ zde insolvenční soud rozhoduje direktivně, což umožňuje lepší přijetí reorganizačního plánu.

Skupina věřitelů, jejichž pohledávka není reorganizačním plánem dotčena, nehlasuje při schvalování reorganizačního plánu. Má se za to, že tato skupina reorganizační plán přijala (§ 347 odst. 4 IZ). Přiznání hlasovacího práva by nemělo žádné opodstatnění z prostého důvodu, že přijetí reorganizačního plánu se těchto věřitelů nedotkne. Podstatné je, že zapodstatové pohledávky musí být uspokojeny předtím, než reorganizační plán schválí insolvenční soud, nebo mají být podle reorganizačního plánu uspokojeny ihned poté, co se stane reorganizační plán účinným (§ 348 odst. 1 písm. e) IZ). Zákon také připouští, aby se dlužník dohodl se zapodstatovými věřitelem jinak.

Výše uvedené lze shrnout jedinou větou. Zapodstatové pohledávky musí být uspokojeny před schválením reorganizačního plánu nebo nejpozději do jeho účinnosti, z čehož vyplývá, že tyto pohledávky nebudou reorganizačním plánem dotčeny, a proto tito věřitelé nemůžou ovlivnit hlasování o jeho přijetí. Problém může vzniknout v případě, že předkladatel reorganizačního plánu (dlužník) do něj nějakou zapodstatovou pohledávku

¹⁸⁵ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 5. 2009, sp. zn. 1 VSPH 42/2009-B-52, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 1285/2009 .

¹⁸⁶ SMRČKA, Bohumil. In KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 812 (§ 337 IZ).

nezařadí. Tuto situaci může věřitel řešit podáním návrhu do zařazení příslušné skupiny, jak bylo popsáno výše. Pokud insolvenční soud jeho návrhu nevyhoví, nezbyvá mu jiná možnost než napadnout schválený reorganizační plán. Podat odvolání proti reorganizačnímu plánu však mohou jen věřitelé, kteří hlasovali pro jeho odmítnutí (§ 350 odst. 1 IZ). Podle mého názoru takto stanovený okruh osob oprávněných k podání odvolání nepočítá s nastíněnou eventualitou. Jednoznačné řešení této situace jsem nenašel, proto pokládám za rozumné, aby byla tato mezera v zákoně odstraněna rozšířením okruhu osob oprávněných podat odvolání proti rozhodnutí, kterým soud schválil reorganizační plán.

Insolvenční zákon dále nepočítá s variantou, že o zapodstatové pohledávce je veden spor u obecného soudu v době, kdy dochází ke schválení reorganizačního plánu. Na jednu stranu dlužníkovi náleží právo odmítnout uspokojení zapodstatové pohledávky, dokud neskončí řízení o jejím určení. Na druhou stranu zákon stanoví, jak bylo řečeno výše, že dokud nejsou zapodstatové pohledávky uspokojeny, nemůže insolvenční soud schválit reorganizační plán. Vrchní soud v Praze zaujal k tomuto problému stanovisko, že v dané situaci může insolvenční soud schválit přijatý reorganizační plán, pokud je v něm sporná pohledávka zařazena a dlužník popsal způsob, jakým ji uspokojí pro případ, že bude zjištěna. S rozhodnutím soudu nemůžu souhlasit, protože poskytuje dlužníkovi prostor, aby veden nepoctivým záměrem neuhradil řádně a včas všechny zapodstatové pohledávky s tvrzením, že jakmile skončí spor o jejich určení, tyto pohledávky uspokojí. Věřitelé nebudou mít jistotu, že při plnění reorganizačního plánu nebudou prostředky určené k jejich uspokojení ve skutečnosti použity jiným způsobem, například k uspokojení ostatních pohledávek, čímž by došlo k porušení práva na jejich přednostní uspokojení. Dovoluji si navrhnout jednoduché řešení převzaté z úpravy uspokojení sporných pohledávek v konkursu dle § 307 odst. 4 IZ. Dlužník by měl povinnost složit částku připadající na sporné zapodstatové pohledávky do úschovy u insolvenčního soudu nejpozději s účinností reorganizačního plánu. Takové pravidlo by bylo zcela v souladu s účelem stávající úpravy obsažené v § 348 odst. 1 písm. e) IZ.

Na závěr je potřeba poznamenat, že jestliže dlužník neplní v průběhu provádění reorganizačního plánu své podstatné povinnosti stanovené reorganizačním plánem, nebo ukáže-li se, že podstatnou část tohoto plánu nebude možné splnit, může insolvenční soud rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs (§ 363 odst. 1 písm. d) IZ). Mezi podstatné povinnosti lze zařadit povinnost uspokojit zapodstatové pohledávky nejpozději s účinností reorganizačního plánu nebo případně nejpozději po právní moci rozhodnutí, kterým budou určeny. Zapodstatový věřitelé tedy mají určitou záruku, že dlužník bude své povinnosti plnit, avšak nemění to nic na závěrech, které jsem prezentoval výše.

4.3.3. Úprava zapodstatových pohledávek v oddlužení

Okruh zapodstatových pohledávek bude s přihlédnutím k povaze dlužníka, fyzické osoby nepodnikatele, neskonale menší než v případě reorganizace či konkursu dlužníka podnikatele. Do úvahy zde připadají zejména pohledávky insolvenčního správce na jeho hotové výdaje a odměnu, dále náklady a odměna znalce a osob, které poskytli správci součinnost. Z předinsolvenčních zapodstatových pohledávek se bude jednat o náklady osob, které na základě neúčinnosti právního úkonu zhodnotili majetek náležející do majetkové podstaty, pohledávky na výživném a pohledávky na náhradu škody způsobené na zdraví.

Pro zapodstatové pohledávky platí v oddlužení pravidla obsažená v obecné části insolvenčního zákona, musí být uspokojeny v plné výši a přednostně před pohledávkami nezajištěných věřitelů. Z tohoto důvodu se musí insolvenční soud zabývat při rozhodnutí o povolení oddlužení tím, zdali je dlužník schopen ze svého majetku nebo svých příjmů uhradit nejen třicet procent pohledávek nezajištěných věřitelů, ale i zapodstatové pohledávky, o kterých v době rozhodnutí ví¹⁸⁷. Uvedená premisa platí obdobně pro rozhodnutí soudu o schválení oddlužení (§ 405 odst. 1 IZ).

¹⁸⁷ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 2 VSOL 66/2009-B-25, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. 37 INS 4592/2008.

5. Započtení

Započtení v insolvenčním řízení je institut, který si zaslouží v rámci daného tématu zvláštní pozornost. Pro věřitele představuje uspokojení jeho pohledávky způsobem, který v podstatě obchází zásadu poměrného uspokojení a rovného postavení věřitelů. Dlužník může započtením sledovat záměr uspokojit některého věřitele na úkor jiných. V následující kapitole se pokusím o zachycení klíčových bodů zákonné úpravy a jejího výkladu. Obojí prošlo vývojem v oblasti mimoinsolvenčního práva¹⁸⁸ i práva úpadkového, a to nejen s účinností insolvenčního zákona, ale i jeho novelizací.

5.1. Podmínky pro započtení

Termín započtení se používá pro jeden ze způsobů zániku závazku na základě úkonu, který se běžně označuje shodným pojmem. Aby došlo k zániku pohledávek v rozsahu, ve kterém se kryjí, musí být pohledávky vzájemné¹⁸⁹, jejich plnění stejného druhu a zákon je nesmí ze započtení vylučovat. Předpokladem pro chtěný následek je provedení úkonu v době existence pohledávky, a to jednostranného nebo dvoustranného. Pro obchodní závazkové vztahy platí stejné podmínky, duplicitně vyjádřené¹⁹⁰.

5.1.1. Pohledávky vyloučené ze započtení

Zákon při výčtu vyloučených pohledávek z jednostranného započtení rozlišuje mezi pohledávkou věřitele, který úkon činí, a pohledávkou, proti které je činěn. Jinými slovy je vyloučena buď započítávaná pohledávka, nebo pohledávka, proti níž je započítáváno. Toto rozlišení, pomocí slůvka proti, vyvolávalo dlouho trvající výkladové spory.

¹⁸⁸ Úprava započtení § 580 a § 581 ObčZ a § 358 až § 369 ObchZ.

¹⁸⁹ Výjimkou je započtení při postoupení pohledávky, dlužník může započíst proti pohledávce postupníka i nárok proti postupiteli (§ 529 odst. 2 ObčZ). Obdobně ručitel může započíst pohledávku dlužníka proti vymáhajícímu věřiteli (§ 548 odst. 2 ObčZ). Pro pohledávku a dluh vůči státu platí, že druhou stranou musí být stejná organizační složka státu (§ 42 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů).

¹⁹⁰ KAVAN, Petr. K přípustnosti jednostranné kompenzace splatných a nesplatných pohledávek v obchodněprávních vztazích. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 17, s. 639.

Například není možné započíst proti pohledávce ze škody způsobené na zdraví a proti pohledávce, kterou nelze postihnout výkonem rozhodnutí. Naproti tomu nelze provést započtení pohledávky promlčené¹⁹¹ a pohledávky, kterou není možné vymáhat u soudu¹⁹².

Dohodou lze započíst i pohledávky vyloučené, bez omezení. Rozlišování pohledávek zde ztrácí na významu.

5.1.2. Splatnost pohledávek při započtení

Dnes již překonaný výklad, ustálený soudní praxí, považoval splatnost obou pohledávek za podmínku jednostranného započtení. Přestože si byl Eliáš¹⁹³ nejednoznačného vyjádření §581 ObčZ a totožného §359 ObchZ vědom, při jazykovém výkladu se vůbec nezabýval právě rozlišením pohledávky započítávané a pohledávky, proti níž je započítáváno. Systematickým výkladem se opíral o analogii splnění závazku, kdy věřitel nesplatné pohledávky může odmítnout předčasné plnění. Konstatoval, že kompenzující věřitel by se zprostil povinnosti, kterou ještě v době započtení nemá. Nejpodstatnější argument našel v otázce momentu zániku započtených pohledávek. Pro ten platí, že pohledávky zanikají zpětně k momentu, ve kterém se setkali. Tedy k okamžiku splatnosti později splatné pohledávky. Pokud by připustil možnost započtení proti pohledávce nesplatné, pohledávky by zanikly v budoucnu a do té doby by šlo o zcela složitou, absurdní situaci, kdy by například dlužník splatné pohledávky musel setrvávat v prodlení. Teleologický výklad označuje za účelový, vedoucí k dvojímu interpretačnímu výsledku. Eliáš se přidává k názoru kapacit v oblasti občanského práva¹⁹⁴, avšak připouští, že i mistr tesař se někdy utne.

Nutno předznamenat, že kombinace zákazu započtení proti nesplatné pohledávce a ustanovení ZKV, který nepovoloval započtení od prohlášení konkursu¹⁹⁵, představovala děsivou vyhlídku pro dotčené věřitelé. Ti museli čekat na zesplatnění pohledávky svého dlužníka, a pokud došlo k prohlášení konkursu, nezbývalo než přihlásit svou pohledávku a

¹⁹¹ Věřitel může započtení provést proti promlčené pohledávce, která přetrvává jako naturální obligace – její plnění není bezdůvodným obohacením. Je to jeho volba. Věřitel nemůže jednostranně započíst svou promlčenou pohledávku. Ta již není nárokem a při uplatnění námitky promlčení není vymahatelná u soudu. Tímto chci ilustrovat, že rozlišení pohledávek má svůj smysl a svou logiku v tom, že není pádný důvod zakazovat věřiteli započtení svého promlčeného dluhu, ale v opačném případě nemůže být k započtení oprávněn. Pochopitelně se nejedná o případ, který se bude objevovat praxi. V případě splatnosti jsou výkladové argumenty obdobné.

¹⁹² Uvedené neplatí bezvýjimečně.

¹⁹³ ELIÁŠ, Karel. Lze-li započíst splatnou pohledávku proti nesplatné aneb jak se pozná mistr. *Právní rozhledy*, 2003, roč. 11, č. 12, s. 604.

¹⁹⁴ Splatnost pohledávek jako podmínku pro započtení tvrdily V. Knapp, J. Bejček, J. Dědič, J. Dvořák, J. Hušek, I. Pelikánová, M. Škárová, M. Tomsa. Proti vystupoval se svým názorem F. Štajgr.

¹⁹⁵ § 14 odst. 1 písm. i) ZKV, v režimu vyrovnání započtení nebylo zakázáno

splnit svůj dluh, který se paradoxně prohlášením konkursu stal splatným (§ 14 odst. 1 písm. g) ZKV).

Proti zákazu jednostranného započtení proti nesplatné pohledávce se postavil Handlar¹⁹⁶ a především pak Nejvyšší soud¹⁹⁷. Jejich právní argumentace se ve všech podstatných bodech shoduje, což není náhoda vzhledem k tomu, že autor byl asistentem soudce Nejvyššího soudu.

Soud souhlasí s Eliášem, že v případě započtení nesplatných pohledávek by vázání jejich zániku na okamžik jejich splatnosti vyvolalo obtížnou situaci v otázce právních účinků právních úkonů provedených po účinnosti kompenzačního úkonu do splatnosti nedospělé pohledávky. Ale vyvozuje, že ustanovení upravující okamžik zániku pohledávek nelze použít jako argument pro zákaz jednostranného započtení, protože ke stejnému problému dochází při započtení dohodou. Proto rozhodl, že „*okamžikem setkání pohledávky splatné s pohledávkou nesplatnou (či obou pohledávek nesplatných) a tím i okamžikem jejich zániku je okamžik účinnosti právního úkonu směřujícího k započtení*“.

Dále soud vyvrací analogii započtení a splnění závazku. Nejedná se obdobný instrument. Započtení je jiný způsob zániku nesplněného závazku.

Použitím gramatického a logického výkladu dochází k závěru, že zákon při vyloučení určitých pohledávek z jednostranného započtení rozlišuje pohledávku započítávanou a proti níž je započítáváno. Při jednostranném započtení je poskytována ochrana tomu, na jehož vůli je obsah kompenzačního úkonu nezávislý. Nesmí dojít ke zhoršení jeho právního postavení. K němu v případě věřitele nesplatné pohledávky jejím započtením nedochází, přičemž může započtení zabránit splacením svého splatného dluhu. Z výše uvedených důvodů soud rozhodl, že jednostranné započtení proti nesplatné pohledávce občanský ani obchodní zákoník nezakazuje, a že úkon směřující k tomuto započtení není neplatný.

Na závěr chci poukázat na výjimku, kdy jednostranné započtení nesplatné pohledávky proti splatné pohledávce v režimu obchodního zákoníku je možné, pokud dlužník nesplatné pohledávky není schopen plnit své peněžité závazky (§ 359 ObchZ). Důkazní povinnost v případném sporu ohledně této skutečnosti ponese kompenzující věřitel. Mám za to, že rozhodnutím o úpadku pro platební neschopnost je tato skutečnost osvědčena, a proto při splnění dalších podmínek může věřitel platně započíst v insolvenčním řízení nesplatnou pohledávku proti splatné.

¹⁹⁶ HANDLAR, Jiří. K otázce možnosti započtení splatné pohledávky proti pohledávce nesplatné. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 11, s. 424.

¹⁹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1143/2004. Shodně pak rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4093/2007.

5.2. Započtení v insolvenčním řízení

Na úvod považuji za nezbytné konstatovat, že dlužník by neměl provádět úkony směřující k zvýhodnění určitého věřitele na úkor jiných. To samé platí pro osobu s dispozičním oprávněním odlišnou od dlužníka - tedy pro insolvenčního správce. Kompenzace představuje pro věřitele jistotu plného uspokojení své pohledávky v rozsahu, ve kterém se kryje s jeho dluhem. Pro dlužníka znamená odčerpání peněžních prostředků nezbytných k dalšímu chodu podniku¹⁹⁸. Zejména v případech, kdy je úpadek řešen sanační formou, tedy při zachování dlužníkovy podniku v provozu, je započtení pro splnění tohoto účelu jen výjimečně přínosem. Z výše uvedeného vyplývá, že dlužník nebude jednostranně započítávat nikdy¹⁹⁹, a věřitel se o totéž bude pokoušet vždy. Aby nedošlo k narušení zásady poměrného uspokojení věřitelů a snahy insolvenčního řízení o co nejčastější využití nelikvidační formy řešení úpadku, je započtení po zahájení řízení omezeno, ne však zcela vyloučeno. Vyloučením by došlo k zásahu do hmotněprávního postavení věřitele a vedlo by ke zvýšení ceny kapitálu. A to potřebou rozsáhlejšího zajištění, většími monitorovacími tj. transakčními náklady²⁰⁰.

Zákon připouští započtení, pokud jeho zákonné podmínky byly splněny před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku (§140 odst. 2 IZ). Pojem zákonné podmínky odkazuje na ustanovení obecných předpisů upravujících započtení, které jsem popsal výše. Z tohoto ustanovení vyvstává zcela zásadní otázka, je-li možné provést úkon směřující k započtení i po daném rozhodnutí. Kulková²⁰¹ se přiklání k názoru, že to možné není, protože připuštění opaku by přineslo nežádoucí nejistotu. To, že provedení kompenzačního úkonů je nutné chápat jako zákonnou podmínku započtení splněnou před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, konstatuje také Richter²⁰² a Kozák²⁰³.

¹⁹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů. II. část, k bodům 6., 9., 11, 20. a 22. a 24.

¹⁹⁹ Zákon započtení dlužníkem či správcem nezakazuje. V případech, kdy pohledávku dlužníka nebude účelné vymáhat, například při úpadku věřitele, bude provedení započtení na místě.

²⁰⁰ ALEXANDER, Juraj. O ochraně smluvních vztahů a hotovosti v insolvenčním řízení. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 11, s. 391.

²⁰¹ KULKOVÁ, Radmila. In KOTOUČOVÁ, Jiřina (ed). *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 284 (§140 IZ).

²⁰² RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, s. 261 - 263.

Vrchní soud v Olomouci²⁰⁴ dospěl na základě procesní argumentace k opačnému názoru. Započítána může být pouze pohledávka přihlášená ve lhůtě stanovené rozhodnutím o úpadku. Pokud soud spojí s tímto rozhodnutím i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, lhůta pro kompenzační úkon skončí dříve než lhůta pro přihlášení pohledávky. Není důvodné, aby možnost věřitelů učinit kompenzační úkon byla závislá na procesním postupu soudu, zdali rozhodnutí spojí či nikoliv.

Po novelizaci IZ byla tato otázka odstraněna definitivně. Alexandr²⁰⁵ to ilustruje na ustanovení, které zakazuje započtení zveřejněním návrhu na povolení reorganizace i tehdy, pokud zákonné podmínky tohoto započtení byly splněny před tímto okamžikem. Zákon zde rozlišuje započtení jako kompenzační úkon a jeho zákonné podmínky, mezi které nelze počítat samotný úkon, protože učinění úkonu nemůže být podmínkou učinění úkonu. Nadto platí, že při přeměně reorganizace v konkurs se zákaz započtení ruší. Pokud by platilo pravidlo, že po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku nelze kompenzační úkon provést, postrádalo by zrušení zákazu započtení po přeměně smysl.

Havel²⁰⁶ nenašel pro tvrzení, že kompenzační úkon je podmínkou pro započtení, žádné pádné argumenty. Z mého pohledu se touto otázkou zabýval nadbytečně vzhledem k tomu, že svůj názor publikoval po provedené novelizaci, avšak trefně dodává, že nejasnosti výkladu zákona je třeba vzhledem k soukromoprávní povaze věřitele a jeho dispozičních práv interpretovat v jeho prospěch a ne ho omezovat extenzivním výkladem.

Závěrem opakují, že úkon směřující k započtení lze provést kdykoli po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, pokud podmínky pro započtení byly splněny před tímto rozhodnutím, avšak otálející věřitel se vystavuje riziku zákazu započtení v moratoriu a reorganizaci (viz dále).

5.2.1. Nepřípustnost započtení v insolvenčním řízení

Zákon výslovně stanoví, že započtení není přípustné, jestliže se dlužníkův věřitel ohledně své započitatelné pohledávky *nestal přihlášeným věřitelem* (§140 odst. 3 písm. a) IZ).

²⁰³ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 179.

(§140 IZ)

²⁰⁴ Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 4. 2009, sp. zn. 2 VSOL 106/2009-B-26, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 36 INS 1078/2009.

²⁰⁵ ALEXANDER, Juraj. O ochraně smluvních vztahů a hotovosti v insolvenčním řízení. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 11, s. 391.

²⁰⁶ HAVEL, Bohumil. Předpoklady (jednostranného) započtení nejen podle insolvenčního zákona. *Obchodněprávní revue*, 2010, roč. 2, č. 10, s. 287.

Věřitel, jehož pohledávka je přihlášena ze zákona a není ji třeba uplatnit přihláškou, se považuje ze přihlášeného (§165 odst. 2 IZ). Pohledávky, které zákon vylučuje z uspokojení v insolvenčním řízení (§170 IZ), se přihlásit můžou, ale neuspokojují se a ohledně nich není věřitel přihlášeným věřitelem. Souvisejícím problémem je účinek popěrného úkonu na započtení. Tímto se budu zabírat v další části v souvislosti s procesními následky započtení.

Dále není přípustné započíst pohledávku, kterou věřitel získal na základě neúčinného úkonu. Jedná se o pohledávku vůči dlužníku (§ 140 odst. 3 písm. b) IZ). Pohledávku vůči věřiteli, která vznikla na základě neúčinného úkonu nelze také započíst (§238 IZ). Toto omezení vyplývá ze samostatné úpravy neúčinnosti právních úkonů v Hlavě VII. části I. IZ.

Neméně praktický zákaz započtení se týká pohledávek, které věřitel nabyl, přičemž věděl, že dlužník je v úpadku (§140 odst.3 písm. c) IZ). Richter, Zelenka i Kulková²⁰⁷ shodně uvádějí, že nabytím se rozumí postoupení pohledávky. Toto ustanovení má zamezit oportunistickému chování věřitelů, kteří v zájmu vyššího než předpokládaného uspokojení svých pohledávek tyto nabídnou ke koupi úpadcovým dlužníkům, jejichž závazky následkem započtení zaniknou.

Pokud je splatný dluh věřitele vyšší než jeho pohledávka, započtení může provést jen, splatí-li jejich rozdíl (§140 odst.3 písm. d) IZ). Uvedené slouží k jednoduššímu a rychlejšímu vymáhání dlužnických pohledávek. Zákon zde hovoří jen o splatné pohledávce dlužníka, mám tedy za to, že při započtení proti nesplatné pohledávce tuto povinnost splnit nemusí.

5.2.2. Nová úprava započtení provedená „krizovou“ novelou

Jak již bylo nastíněno výše, rozhodnutí o způsobu řešení úpadku není jediný okamžik, který je rozhodný pro provedení zápočtu. Krizová novela²⁰⁸ zavedla za účelem posilnění sanačních forem řešení úpadku zákaz započtení po vyhlášení moratoria a po zveřejnění návrhu na povolení reorganizace²⁰⁹. Jestli byly podmínky započtení splněny před těmito okamžiky, není podstatné. Kompenzační úkon nelze provést. V prvním případě tento zákaz pomíjí zánikem moratoria, v druhém případě odmítnutím, zamítnutím či zpětvzetím návrhu na

²⁰⁷ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, s. 261 - 263. ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, s. 235 (§140 IZ). KULKOVÁ, Radmila. In KOTOUČOVÁ, Jiřina (ed). *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 284 (§140 IZ).

²⁰⁸ Zákon č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁹ §122 odst. 3 IZ a §324 odst. 3 IZ

povolení reorganizace, schválením reorganizačního plánu a konečně přeměnou reorganizace v konkurs²¹⁰.

Poslední novinkou v této oblasti je výslovné ukotvení předběžného opatření, kterým soud na návrh zakáže započtení po dobu, kdy je ze zákona možné a naopak ho povolí, kdy je ze zákona vyloučeno (§82 odst. 3 a 4 IZ). Cíleně jsem použil pojem výslovné ukotvení, neboť se domnívám, že soud mohl takové předběžné opatření nařídit i před novelizací. Přitom vycházím z případů, kdy soud vydal předběžné opatření přesahující ustanovení §112 a §113 IZ²¹¹. Pro nařízení tohoto předběžného opatření musí návrhovač prokázat právní zájem a nemusí se jednat pouze o účastníka insolvenčního řízení, tedy o věřitele či dlužníka.

5.2.3. Procesní stránka započtení v insolvenčním řízení

Insolvenční zákon počítá se zánikem přihlášené pohledávky v průběhu řízení. Jakmile se o něm soud dozví, vydá rozhodnutí, kterým ukončí účast věřitele (§186 IZ). Proti tomuto rozhodnutí může věřitel podat žalobu na určení, že jeho pohledávka nadále trvá.

Krčmář²¹² uvádí, že tento postup se týká pouze pohledávek zjištěných. Pokud k započtení a tedy k zániku pohledávky došlo před přezkumným jednáním, musí insolvenční správce pohledávku popřít. S tímto názorem se nemohu ztotožnit, protože je matoucí. Domnívám se, že soud nemůže ukončit účast věřitele v řízení před zjištěním jeho pohledávky. Započtení je nepřípustné, když se „věřitel nestal přihlášeným věřitelem“. Zákon tuto podmínku formuluje bohužel nepřesně. Popřením pravosti nebo výše pohledávky se deklaruje, že pohledávka nebo její část byla přihlášena neoprávněně. Přezkum pohledávek plní úlohu nalézacího řízení. Když věřitel přihlásil neexistující pohledávku, je na místě, aby ji správce popřel a pokud věřitel neuspěje v incidenčním sporu o pravost či výši pohledávky, provedené započtení bylo nepřípustné.

Ukončení účasti věřitele v insolvenčním řízení pro zánik pohledávky započtením, by měl navrhnout insolvenční správce jen, pokud byla pohledávka zjištěna na přezkumném

²¹⁰ §327 odst. 1 IZ, §352 odst. 3 IZ, §363 odst. 5 IZ

²¹¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2011, sp. zn. 40 INS 2716/2011-A-31 nebo Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 1. 2011, sp. zn. 13 INS 59/2011-A7. Předběžným opatřením zde soud vyloučil účinky zahájení řízení pro podezření nedůvodného „šikanózního“ insolvenčního návrhu.

²¹² KRČMÁŘ, Zdeněk. K aktuálním otázkám a judikatuře NS ČR k insolvenčnímu řízení. *Bulletin advokacie*, 2009, roč. 16, č. 7-8, s. 62.

jednání nebo v incidenčním sporu, a to bez ohledu na to, kdy byl proveden kompenzační úkon a kdy dojde k faktickému zpětnému zániku pohledávky. K utvrzení mého postoje přispělo zavedení popěrného práva věřitelů. Přestože správce zaujme k pohledávce kladné stanovisko, ukončení účasti věřitele by znemožňovalo jiným věřitelům napadnout pravost nebo výši jeho pohledávky. Tedy souhlasím s Krčmářem potud, že rozhodnutí o ukončení účasti věřitele v řízení upravuje problematiku již zjištěných pohledávek, ale jsem proti postupu, kdy správce popře na přezkumném jednání pohledávku, ke které měl kladné stanovisko, a která zanikla započtením, které uznal.

Dále považuji za nevhodné, aby věřitel vzal svou přihlášku zpět nebo změnil výši přihlášené pohledávky poté, co provedl započtení, protože správce započtení uznal a to vzhledem k podmínce započtení, že věřitel musí být přihlášeným věřitelem, o jejímž naplnění mám v případě zpětvzetí silné pochyby. Postupem soudu dle §186 IZ bude postaveno na jisto, že pohledávka zanikla započtením a že zanikl i dluh věřitele.

5.3. Závěrem k započtení

Možnost věřitelů započíst splatnou pohledávku proti svému nesplatnému dluhu může v případě hrozícího úpadku vést ke spekulativnímu odkupu pohledávek, což je v rozporu se zásadou poměrného uspokojení věřitelů. Po zahájení insolvenčního řízení není možné takto nabyté pohledávky kompenzovat. Insolvenční zákon se vydává cestou co možná nejmenšího omezení práv nabytých v dobré víře před zahájením řízení, a proto započtení zcela nevylučuje. Na druhou stranu ve snaze o zachování dlužníkovy provozu v chodu a zajištění jeho likvidity bere věřiteli právo provést kompenzační úkon při moratoriu a reorganizaci. Na ochranu společného zájmu věřitelů může soud nařídit obecnou i konkrétní výjimku ze zákazu započtení předběžným opatřením.

Závěr

V úvodu práce jsem si vytyčil za cíl analyzovat úpravu uplatňování, přezkumu a uspokojení nezajištěných a zapodstatových pohledávek v insolvenčním řízení, a vyhodnotit její kvalitu. Obecně nepovažuji za vhodné a spravedlivé vytýkat pouze zápory a nedostatky, aniž by nebylo přihlédnuto k jejich příčinám. Je potřeba také vyzdvihnout a ocenit klady a úspěchy, kterých bylo dosaženo, a naopak. V rámci daného tématu považuji za nesporné, že nová úprava insolvenčního práva je kvalitnější a propracovanější než v zákoně o konkursu a vyrovnání. Naneštěstí byl proces přípravy a schvalování insolvenčního zákona postižen politickými událostmi, změnou vlády a osob pověřených vedením prací, souběžnými a nekoordinovanými postupy. Výsledkem je kompromis, který vykazuje nesystematické zařazení některých ustanovení do zvláštní části, čímž dochází k jejich absenci v obecné části, nebo k jejich zdvojení. V práci jsem zmínil například zdvojení úpravy výkonu rozhodnutí či exekuce zapodstatových pohledávek. Nevhodně je zařazena úprava smlouvy s výhradou vlastnictví nebo účinky insolvenčního řízení na probíhající soudní či správní řízení. V tomto směru je potřeba zasáhnout do systému celého zákona a domnívám, se že zde nebude vůle zákonodárce narušit již zaběhlý koncept s přihlédnutím k tomu, že soudy můžou řešit výkladové spory analogickým výkladem.

V části zabývající se přezkumem pohledávek popisují kolizi ustanovení, které přiznává popěrnému úkonu dlužníka stejné účinky na zjištění pohledávky, jaké má popření insolvenčním správcem a ustanovení, podle kterého je účastníkem incidenčního sporu vždy insolvenční správce. Tento nedostatek byl částečně překonán nejdříve judikaturou a následně novelizací. Přesto výslovné zakotvení legitimace účastníků v těchto sporech chybí a zákonodárce by měl jednoznačně zjednat nápravu. Největší úskalí vyvolané splením různých návrhů zákona bylo vyloučení možnosti dovolat se nápravy postupu insolvenčního správce, který ignoroval podněty k popření neoprávněné pohledávky. Tento problém byl již vyřešen zavedením popěrného práva věřitelů, ale obecně přetrvávala otázka ohledně kontroly činnosti insolvenčního správce. Odpovědí je konkrétnější vymezení pravomoci soudu vydávat rozhodnutí při jeho dohlédací činnosti a oprávnění věřitelů podat odvolání proti tomuto rozhodnutí.

Insolvenční zákon oproti předchozí úpravě více chrání práva věřitelů a třetích osob nabytých v dobré víře tím, že je neruší, ale pouze v rozsahu potřebném k naplnění účelu insolvenčního řízení modifikuje. Tento princip ilustruji na institutu zpeněžení pohledávek

dlužníka, které se provádí jako by insolvenční řízení neprobíhalo, nedochází k jejich zesplatnění, ale k jejich úplatnému postoupení nebo vymáhání. Dalším příkladem je započtení, které je v průběhu insolvenčního řízení obecně přípustné, ledaže je preferován zájem na dosažení pozitivního výsledku sanačních forem řešení dlužníkovy úpadku, ale jeho provedení je omezeno podmínkami, které mají zabránit jeho možnému zneužití. Použití pojmu přihlášený věřitel však nepovažuji za zcela šťastné a v práci jsem prezentoval názor, že jistota zániku pohledávky věřitele započtením je podmíněna jejím zjištěním.

Za účelem rychlého a hospodárného řešení dlužníkovy úpadku, je insolvenční řízení ovládáno zásadou koncentrace řízení. Procesní úkony jsou časově vázány do jednotlivých stádií, které na sebe navazují. V počáteční fázi řízení se tato zásada projevuje v povinnosti uplatnit pohledávku ve lhůtě, kterou určí insolvenční soud v daném rozmezí. Pohledávky jsou přezkoumány zásadně při jediném jednání, které se koná v termínu, jenž se odvíjí od lhůty k podávání přihlášek. Pro případ popření pohledávky zákon stanoví pevnou lhůtu pro podání určovací žaloby. Z uvedeného vyplývá, že mají-li mít věřitelé právo na rychlé soudní řízení, musí mít zároveň povinnost činit procesní úkony včas. *Vigilantibus iura scripta sunt*. Insolvenční zákon poskytuje bdělým ideální informační prostředek, kterým je insolvenční rejstřík, a stanoví, že prominutí zmeškání lhůty je nepřípustné. Předpokládám, že zavedení výjimky z tohoto pravidla pro lhůtu k podání přihlášky by zatížilo soudní agendu, ale jsem zastáncem moderačního práva soudu a individuálního přístupu. Na druhou stranu lhůta pro podání přihlášky neběží od zveřejnění návrhu na zahájení řízení, ale až od rozhodnutí o úpadku, které soudy vydávají v řádech měsíců po zahájení řízení. Na podání přihlášky je tedy dostatek času.

Konečně je velkým přínosem zavedení sanačního způsobu řešení úpadku fyzických osob nepodnikatelů - oddlužení, a zpravidla velkých obchodních společností - reorganizace. Úprava těchto nových institutů vykazuje mezery, které se projeví při jejich aplikaci. U oddlužení jsem navrhl uzákonit kombinaci splátkového kalendáře a zpeněžení majetkové podstaty, a dále dohodu dlužníka s věřiteli na konečné míře uspokojení a zkrácení doby splácení. Mám za to, že obě tyto změny by bylo možné implementovat, a že jsou v souladu s účelem oddlužení vrátit dlužníka zpět do ekonomického života. Při zkoumání reorganizace jsem upozornil na výkladově problematické pravidlo pro posuzování spravedlnosti reorganizačního plánu. Dále jsem navrhl doplnit ustanovení, které podmiňuje schválení reorganizačního plánu úplným uspokojením zapodstatových pohledávek, o případ, kdy je zapodstatová pohledávka sporná a je ohledně ní vedeno soudní řízení. Dlužník by měl

povinnost složit částku připadající na tuto pohledávku do soudní úschovy nejpozději ke dni účinnosti reorganizačního plánu.

Závěrem lze konstatovat, že zákonodárce splnil svůj úkol a naplnil očekávání odborné veřejnosti. Insolvenční zákon obsahuje dostatek pojistek proti zneužití a insolvenční řízení je transparentní. Věřitelé mají možnost aktivně zasahovat do jeho průběhu a zvýšila se kvalita insolvenčních správců. V roce 2012 má být předložena k projednání „koncepční novela“ založená na revizi insolvenčního zákona. Vyvstává tedy otázka, zdali bude obsahovat některé změny navržené v této práci.

Použitá literatura

Monografie a komentáře:

KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, xxi, 1056 s. ISBN 9788071795957.

KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2008, xxii, 903 s. ISBN 9788073573751.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2005, 471 s. ISBN 9788073573294.

ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Obchodní zákoník*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, xxii, 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, xiii, 673 s. ISBN 8070490799.

ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, 687 s. ISBN 9788072016570.

Odborné články:

ALEXANDER, Juraj. O ochraně smluvních vztahů a hotovosti v insolvenčním řízení. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 11, s. 391. ISSN 1210-6410.

BÍLKOVÁ, Eva, STRNAD, Pavel. Neúspěšná reorganizace a její dopad na pohledávky věřitelů. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 2, s. 60. ISSN 1210-6410.

ELIÁŠ, Karel. Lze-li započíst splatnou pohledávku proti nesplatné aneb jak se pozná mistr. *Právní rozhledy*, 2003, roč. 11, č. 12, s. 604. ISSN 1210-6410.

HANDLAR, Jiří. K otázce možnosti započtení splatné pohledávky proti pohledávce nesplatné. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 11, s. 424. ISSN 1210-6410.

HAVEL, Bohumil. Oddlužení zbraň nebo hrozba? *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 2, s. 50. ISSN 1210-6410.

HAVEL, Bohumil. Co se smí a co třeba již ne v moratoriu podle insolvenčního zákona? *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 3, s. 72. ISSN 1213-5313.

HAVEL, B. Smlouvy o vzájemném plnění podle insolvenčního zákona. *Obchodněprávní revue*, 2009, roč. 1, č. 5, s. 155.

HAVEL, Bohumil. Předpoklady (jednostranného) započtení nejen podle insolvenčního zákona. *Obchodněprávní revue*, 2010, roč. 2, č. 10, s. 287. ISSN 1213-5313.

KAVAN, Petr. K přípustnosti jednostranné kompenzace splatných a nesplatných pohledávek v obchodněprávních vztazích. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 17, s. 639. ISSN 1210-6410.

KRČMÁŘ, Zdeněk. K aktuálním otázkám a judikatuře NS ČR k insolvenční. *Bulletin advokacie*, 2009, roč. 16, č. 7-8, s. 62. ISSN 1210-6348.

VAŠKE, Viktor. Promlčení pohledávek zjištěných v konkurzu. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 21, s. 79. ISSN 1210-6410.

Právní předpisy:

- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR.
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců před platební neschopností zaměstnavatele, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 241/2010 Sb., nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010 ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 260/2010 Sb., nález Ústavního soudu ze dne 27. července 2010 ve věci návrhu na zrušení části ustanovení § 399 odst. 2 části věty druhé za středníkem zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška 37/1967 Sb., k provedení zákona a znalcích a tlumočnicích, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 479/2000 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů likvidátora a člena orgánu společnosti jmenovaných soudem, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura:

Ústavní soud:

- Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 26. 01. 2009, sp. zn. I. ÚS 2536/08.
- Rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 24. 9. 2009, sp. zn. III. ÚS 2101/09.
- Rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 2. 12. 2009, sp. zn. I. ÚS 2514/09.
- Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. PL. ÚS 14/10, vyhlášené jako n. č. 241/2010 Sb.

Nejvyšší soud:

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1143/2004.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. 29 NSČR 4/2008-P11-12.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 29 NSČR 27/2009-P5.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4093/2007.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. 29 NSČR 18/2009-P5-22.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2089/2008.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3582/2010.

Vrchní soud Praha:

- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2008, sp. zn. 1 VSPH 7/2008-A, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 43 INS 384/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 1 VSPH 17/2008-P5, ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 27 INS 114/2008.

- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. 1 VSPH 94/2008-P16-11, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 150/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 1 VSPH 103/2008-P36, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 150/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2008, sp. zn. 1 VSPH 180/2008-P51-14, ve věci vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 27 INS 1466/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 1 VSPH 225/2008-P37-10, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 70 INS 1845/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 1. 2009, sp. zn. 2 VSPH 5/2009-P10-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Praze, sp. zn. 39 INS 2419/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 2. 2009, sp. zn. 1 VSPH 30/2009-P8-18, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 70 INS 1584/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 2. 2009, sp. zn. 1 VSPH 275/2008-B-42, ve věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, sp. zn. 48 INS 1646/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 5. 2009, sp. zn. 1 VSPH 42/2009-B-52, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 1285/2009 .
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 1 VSPH 75/2009-P6-12, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 25 INS 3660/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 7. 2009, sp. zn. 2 VSPH 369/2009-P51-13, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 91 INS 4065/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 11. 2009, sp. zn. 1 VSPH 955/2010-P34-18, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 79 INS 2879/2010.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 1 VSPH 379/2009-P12-11, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 797/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 12. 2009, sp. zn. 1 VSPH 701/2009-P10-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 54 INS 3007/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 12. 2009, sp. zn. 15 Cmo 178/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2010, sp. zn. 2 VSPH 576/2009-P222-11, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 96 INS 714/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. 15 Cmo 245/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 1 VSPH 544/2009-P6-8, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 45 INS 857/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 4. 2010, sp. zn. 1 VSPH 259/2010-P8-18, ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 27 INS 3186/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 4. 2010, sp. zn. 1 VSPH 258/2010-P119-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 27 INS 5308/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 2010, sp. zn. 3 VSPH 246/2010-P10-13, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 79 INS 3069/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 7. 2010, sp. zn. 3 VSPH 192/2010-P3-7, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 96 INS 4203/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 7. 2010, sp. zn. 3 VSPH 585/2010-P34-9, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 79 INS 2879/2010.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 3 VSPH 410/2010-P29-16, ve věci vedené u Městského soudu v Praze, sp. zn. 99 INS 2579/2009.

- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 11. 2010, sp. zn. 3 VSPH 679/2010-P2-8, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 44 INS 4120/2010.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 12. 2010, sp. zn. 3 VSPH 615/2010-B-23, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 43 INS 8/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 1 VSPH 115/2011-P24-11, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 44 INS 3832/2010.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 3. 2011, sp. zn. 2 VSPH 1135/2010-P1-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 71 INS 8348/2010.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 3. 2011, sp. zn. 3 VSPH 1217/2010-P3-7, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 44 INS 4027/2010.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 1 VSPH 394/2011-P6-10, ve věci vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 25 INS 6051/2010.

Vrchní soud Olomouc:

- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. 8. 2008, sp. zn. 2 VSOL 95/2008-A-14, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 25 INS 2196/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 2 VSOL 66/2009-B-25, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. 37 INS 4592/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 4. 2009, sp. zn. 2 VSOL 106/2009-B-26, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 36 INS 1078/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 7. 2009, sp. zn. 2 VSOL 196/2009-P30-11, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 36 INS 1078/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. 2 VSOL 264/2009-A-10, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. 40 INS 4970/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 2 VSOL 417/2009-P339-8, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. 31 INS 2875/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. 2 VSOL 13/2010-B-21, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 33 INS 5524/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 2 VSOL 57/2010-P14-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 31 INS 6214/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 7. 2010, sp. zn. 3 VSOL 278/2010-P280-12, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně, sp. zn. 39 INS 398/2010.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 2 VSOL 215/2010-B-58, ve věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 33 INS 1547/2008.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 12. 2010, sp. zn. 2 VSOL 458/2010-P59-9, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 25 INS 7367/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 3 VSOL 151/2011-P5-13, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 22 INS 6742/2010.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8. 7. 2011, sp. zn. 3 VSOL 375/2011-A-13, ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 31 INS 5068/2011.

Krajské soudy:

- Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 24 INS 4176/2008-B-14.
- Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2009, sp. zn. 8 Co 1781/2009-51.
- Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 1. 2011, sp. zn. 13 INS 59/2011-A7.
- Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. 60 INS 628/2011.
- Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 4. 2011, sp. zn. 22 ICm 471/2010-24 ve věci 22 INS 54/2010.
- Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2011, sp. zn. 40 INS 2716/2011-A-31.

Elektronické zdroje:

HAVEL, Bohumil, ALEXANDER, Juraj, JÁSENSKÝ, Martin. *O popírání a zapírání (se některých správců)* [online], Lexforum.cz [cit. 13. června 2011]. Dostupné na <http://www.lexforum.cz/252>.

HAVEL, Bohumil. *Ústavní soud o zrušení části insolvenčního zákona a chyba systému* [online]. E-pravo.cz, 28. 7. 2010 [cit. 14. června 2011]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/ustavni-soud-o-zruseni-casti-insolvencniho-zakona-a-chyba-systemu-65111.html>.

JÁSENSKÝ, Martin. *Absence věřitelského popěrného práva je vadou systému insolvenčního práva* [online]. E-pravo.cz, 17. 8. 2010 [cit. 14. června 2011]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/absence-veritelskeho-poperneho-prava-je-vadou-systemu-insolvencniho-prava-65673.html>.

LISSE, Luděk. *Malá poznámka ke kritice zrušení části insolvenčního zákona* [online]. E-pravo.cz, 21. 9. 2010 [cit. 14. června 2011]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/mala-poznamka-ke-kritice-zruseni-casti-insolvencniho-zakona-66193.html>.

PACHL, Lukáš. *Novela insolvenčního zákona má možná problematická místa* [online]. Konkursni-noviny.cz, 2. března 2011 [cit. 21. července 2011] Dostupné na <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek.html?ida=2586>.

TATRA, Albert. ŠVEPEŠ, Petr. *Změna postavení věřitelů úpadce ve světle novely insolvenčního zákona* [online]. E-pravo.cz, 20. května 2011 [cit. 20. července 2011]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/zmena-postaveni-veritelu-upadce-ve-svetle-novely-insolvencniho-zakona-73639.html>.

ZBRANKOVÁ, Renáta. JELÍNEK, Jindřich. *K otázce „splatnosti“ pohledávek úpadce v konkurzu* [online]. E-pravo.cz, 8. ledna 2004 [cit. 26. července 2011]. Dostupné na <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-splatnosti-pohledavek-upadce-v-konkurzu-22591.html>.

Důvodová zpráva k novele IZ zákonu č. 217/2009 Sb., Sněmovní tisk 770/0 Poslanecká sněmovna, 2009, V. volební období [online] [cit. 16. června 2011]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=770&ct1=0>>.

Důvodová zpráva k z. 69/2011 Sb. Sněmovní tisk 233/0 Poslanecká sněmovna, 2010, VI. volební období [online] [cit. 20. července 2011]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=233&ct1=0>>.

Poslanecký návrh IZ, sněmovní tisk 1044 Poslanecká sněmovna, 2005, IV. volební období [online] [cit. 12. června 2011]. Dostupné na <www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1044&CT1=0>.

Vládní návrh IZ, sněmovní tisk 1120/0 Poslanecká sněmovna, 2005, IV. volební období [online] [cit. 12. června 2011]. Dostupné na <www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=0>.

Komplexní pozměňovací návrh IZ, sněmovní tisky 1120/1 a 1120/2 Poslanecká sněmovna, 2006, IV. volební období [online] [cit. 13. června 2011]. Dostupné na <www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=1120&ct1=2>.

Usnesení ústavně právního výboru PSP ČR k zákonu č. 69/2011 Sb. Sněmovní tisk 233/1 Poslanecká sněmovna, 2011, VI. volební období [online] [cit. 20. července 2011]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=233&ct1=1>>.

Přihláška pohledávky [online] [cit. 18. června 2011]. Dostupné na <https://isir.justice.cz/isir/forms/Prihlaska_pohledavky.pdf>.

Informace o Expertní skupině S22 [online] [cit. 14. června 2011]. Dostupné na <<http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/expertni-skupina.html>>.

Kalkulátor splátek je dostupný [online] [cit. 16. června 2011] na <<http://www.insolvencni-zakon.cz/kalkukator-splatek.html>>.

Summary

The theses, entitled The claims in the insolvency proceeding, the claims submission and the sanctions for the creditors, is devoted to the analysis of the unsecured claims, administrative expenses and the privileged claims, their submission, verification and satisfaction in the insolvency proceeding pursuant to the Act no. 182/2006 Coll., On Insolvency and Methods of its resolution (the Insolvency Act).

The first chapter describes the formalities for the unsecured claim submission form and for the supporting documentation. The Insolvency Act place the burden of submitting the unsecured claim upon creditors. To ensure that insolvency proceeding is not unnecessarily prolonged, deadline is determined by the insolvency court within a range from thirty days to two months after declaration of insolvency. The creditor who fail to submit a claim in order and in time is distinguished from the insolvency proceeding.

The second chapter is dedicated to the verification procedure. The Insolvency Act require the debtor's and insolvency representative's decisions on admission or denial of submitted claims to be updated on the list of the submitted claims that is made public in the insolvency register, but the final statement is made at the verification hearing. According to the recent amendment to the Insolvency Act also the creditors are entitled to deny the claim or dispute its value or priority. The denied claims are resolved by the insolvency court in the special dispute proceeding.

The third chapter describes the distribution of admitted claims depending to the chosen method of the insolvency resolution. In the bankruptcy the unsecured creditors are satisfied proportionately out of the assets of the estate while in the reorganization they must be paid in accordance to the confirmed reorganization plan. In the consumer bankruptcy the unsecured creditors are satisfied proportionately out of the assets of the estate or in compliance with the confirmed payments schedule.

The fourth chapter is aimed at the administrative expenses and the privileged claims. These have the priority over the unsecured claims and are paid in full whenever after the declaration of insolvency. Administrative expenses includes the remuneration of the insolvency representative, the committee of creditors and the liquidator, the costs arising from continuing contract obligations and postcommence tax claims. Privileged claims are based on social and political consideration, militate against principle *pari passu* distribution, result in a

benefit to one group of creditors at the expense of another group. The privileged claims mostly involves the tort claimants, the children and spouse support and the employee claims.

The last chapter is focused on the set-off of the mutual claims. The Insolvency Act allows the set-off in the insolvency proceeding but provides conditions to be met, for example, that the requirements for set-off determined by non-insolvency laws must be fulfilled before the declaration of the insolvency resolution, that the creditor was not aware of the debtor's insolvency at the time of acquiring the claim, and that the creditor's claim was admitted in the insolvency proceeding.

Abstrakt

Tato diplomová práce, pojmenovaná Pohledávky v insolvenčním řízení, jejich uspokojování a odpovědnost insolvenčního věřitele, je zaměřena na nezajištěné pohledávky, pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim na roveň, jejich uplatnění, přezkum a uspokojení v insolvenčním řízení podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

První kapitola popisuje náležitosti přihlášky nezajištěné pohledávky a jejích příloh. Podle insolvenčního zákona nesou věřitele ohledně svých přihlašovaných pohledávek břemeno tvrzení. Aby nedocházelo k protahování délky insolvenčního řízení, soud stanoví lhůtu pro přihlášení pohledávek v rozsahu třiceti dní až dvou měsíců od rozhodnutí o úpadku. Pokud věřitel nepřihlásí svou pohledávku řádně a včas, jeho účast v insolvenčním řízení končí.

Druhá kapitola se věnuje přezkumnému řízení. Podle insolvenčního zákona obsahuje seznam pohledávek zveřejněný v insolvenčním rejstříku aktuální stanovisko dlužníka a insolvenčního správce, zdali pohledávku popírá či uznává, ale závazné rozhodnutí je učiněno až na přezkumném jednání. Podle novelizace insolvenčního zákona jsou i věřitelé oprávněni popírat pravost, výši nebo pořadí pohledávek. O popřených pohledávkách rozhoduje insolvenční soud ve zvláštním sporném řízení.

Třetí kapitola popisuje uspokojení zjištěných pohledávek v závislosti na způsobu řešení úpadku. V konkursu se nezajištění věřitelé uspokojují poměrně z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty, zatímco při reorganizaci jsou vypláceni podle schváleného reorganizačního plánu. Při oddlužení jsou nezajištění věřitelé uspokojováni z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty nebo podle schváleného splátkového kalendáře.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim na roveň. Tyto pohledávky mají přednostní postavení a uspokojují se v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku. Mezi pohledávky za majetkovou podstatou patří zejména odměna insolvenčního správce, členů věřitelského výboru a likvidátora, pohledávky vyplývající ze smluv, od kterých nebylo odstoupeno nebo které nebyly vypovězeny, a daňové pohledávky státu. Přednostní postavení pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou je založeno na sociální a politické úvaze a narušuje zásadu poměrného uspokojení věřitelů *pari passu*, dochází k zvýhodnění této skupiny věřitelů na úkor ostatních.

Tyto pohledávky zahrnují nároky z deliktů, z výživného a pracovněprávní pohledávky zaměstnanců.

Poslední kapitola se zabývá započtením vzájemných pohledávek. Insolvenčním zákon umožňuje vzájemné pohledávky započíst během insolvenčního řízení, ale stanoví za jakých podmínek. Například mimoinsolvenční předpoklady pro započtení musí být splněny do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, věřitel si nesmí být vědom dlužníkovy úpadku v době nabytí pohledávky a započítávaná pohledávka musí být v insolvenčním řízení zjištěna.

Klíčová slova

	- Key words
Insolvenční návrh	- Insolvency petition/application
Insolvenční rejstřík	- Insolvency register
Insolvenční řízení	- Insolvency proceeding
Insolvenční správce	- Insolvency representative
Insolvenční zákon	- Insolvency Act
Konkurs	- Bankruptcy/Liquidation
Nezajištěný věřitel	- Unsecured creditor
Oddlužení	- Consumer bankruptcy, discharge of debts
Pohledávka	- Claim
Pohledávka za majetkovou podstatou	- Administrative expenses
Popření pohledávky	- Denial of a claim
Postinsolvenční pohledávka	- Post-commencement claim
Přezkumné řízení	- Verification procedure
Přezkumné jednání	- Verification court hearing
Příhláška pohledávky	- Claim submission form
Reorganizace	- Reorganization
Rozhodnutí o úpadku	- Declaration of insolvency
Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku	- Declaration of insolvency resolution
Úpadek	- Insolvency
Zahájení insolvenčního řízení	- Commencement of an insolvency proceeding
Započtení	- Set off